

ΠΕΔΙΣ

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ

Δημοκρατία, Ανάπτυξη & Ασφάλεια

πολιτική
σε συνθήκες
αβεβαιότητας

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

3ο ΤΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

[Λουτράκι Κορινθίας
8-10 Δεκεμβρίου 2017]

Το παρόν έντυπο έχει καθαρά χρηστικό σκοπό: να βοηθήσει τους συνέδρους ν' αποκτήσουν μια ευσύνοπτη ιδέα για κάθε εισήγηση, προκειμένου να διευκολυνθούν στην επιλογή των συνεδριών που θα παρακολουθήσουν (ιδίως μεταξύ όσων διεξάγονται ταυτόχρονα). Προκειμένου να είναι εγκαίρως στη διάθεσή σας, αναπαρήχθησαν εδώ οι προτάσεις εισήγησης όπως υποβλήθηκαν αρχικώς, χωρίς φιλολογική επιμέλεια.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Νικόλαος Τζιφάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής (Συντονιστής)
Αστέρης Χουλιάρης, Καθηγητής
Νικήτας Κουτσούκης, Αναπληρωτής Καθηγητής
Σωτήρης Ρούσσος, Αναπληρωτής Καθηγητής
Εμμανουήλ Παπάζογλου, Επίκουρος Καθηγητής
Χαράλαμπος Τσιλιώτης, Επίκουρος Καθηγητής
Ευστάθιος Φακιολάς, Επίκουρος Καθηγητής
Σωτήριος Βανδώρας, Λέκτορας
Δημήτριος Ροζάκης, Λέκτορας

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Παντελής Σκλιάς, Καθηγητής
Έλενα Μαρκούση, Διοικητικός υπάλληλος
Κατερίνα Δούνδη, Διοικητικός υπάλληλος
Ελένη Γεωργούλια, ΕΤΕΠ
Βασίλης Λαγός, Πρόεδρος Δ.Σ. Συλλόγου Αποφοίτων
Πολυχρόνης Καράμπελας, Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Συλλόγου Αποφοίτων
Δημήτρης Γιαννακόπουλος, μέλος Δ.Σ. Συλλόγου Αποφοίτων

ΙΣΤΟΤΟΠΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Νικήτας Κουτσούκης, Αναπληρωτής Καθηγητής
Γιάννης Ξανθόπουλος, Επιστημονικός Συνεργάτης

Η ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΞΗΣ ΧΟΡΗΓΟΥΣ:

Πανεπιστήμιο
Νεάπολις
Πάφου

Το κοινό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «**Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία**» του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και του Τμήματος Οικονομικής και Χρηματοοικονομικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου Κύπρου

Τα προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου:

- ❖ MA in “**Mediterranean Studies**”
- ❖ ΠΜΣ «**Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές**»
- ❖ ΠΜΣ «**Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων**»

Το Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «**Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Τοπική Αυτοδιοίκηση**»

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

the books' journal

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

«Η πολιτική οικονομία του σύγχρονου λαϊκισμού»	17
Βασίλης Πεσμαζόγλου	
«Ο λαϊκισμός στο ελληνικό πολιτικό σύστημα: Χθες και σήμερα»	17
Παναγιώτης Κουσουλίνης	
«Το υπόδειγμα του μεταπολιτευτικού αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα (1974-1985) ως ερμηνευτικό εργαλείο του αντιγερμανισμού στα χρόνια της οικονομικής κρίσης»	18
Ευάγγελος Καραγιάννης	
«Ο αριστερός λαϊκισμός απ' την αντιπολίτευση στην εξουσία: Η περίπτωση ΣΥΡΙΖΑ»	18
Σωτήρης Βανδώρος	
«Η εσωτερική (in-house) ανάπτυξη δεξιοτήτων ΤΠΕ ως μεταρρυθμιστικός επιταχυντής στην Τοπική Αυτοδιοίκηση: Η περίπτωση της ΠΕ Κορινθίας»	18
Βασίλειος Μπαλάφας	
«Αξιολόγηση της οργανωτικής δομής και βελτίωση της επιχειρησιακής λειτουργίας των ΟΤΑ: Συγκριτική παρουσίαση του σχεδίου αναδιοργάνωσης του Δήμου Αχαρνών»	20
Ευφροσύνη Μπόθου	
«Η προώθηση της καινοτομίας στις δημόσιες συμβάσεις: Πρότυπο πλαίσιο ενεργειών και διαχείριση της οργανωτικής αλλαγής και κουλτούρας»	20
Κωνσταντίνος Τρυποσκούφης, Αναστασία Τσαρτσάρα	
«Πρωτοβάθμια φροντίδα ψυχικής υγείας στην τοπική αυτοδιοίκηση: Η περίπτωση του Δήμου Αμαρουσίου»	21
Φωτεινή Ιωαννίδη	
«Προβλήματα και προοπτικές στη διαδικασία αξιολόγησης του ανθρώπινου δυναμικού στις υπηρεσίες υγείας»	21
Χαράλαμπος Πλατής	
«Δυνατότητες οικοδόμησης εμπιστοσύνης στην Ελλάδα της κρίσης»	22
Γεώργιος Αρχόντας	
«Πολιτική ηγεσία και διοικητική μεταρρύθμιση στην κρίση: Περίπτωση αναγκαίας "αλλαγής παραδείγματος" πολιτικής;»	22
Αικατερίνη Οικονόμου	
«Εκλογικά σώματα και προτιμήσεις ψήφου: Ανακαλύπτοντας τον "κανέναν"»	23
Αριστείδης Νάκας, Άννα Ζαρκάδα	

«Η κρίση του ελληνικού κομματικού συστήματος υπό το πρίσμα της θεωρίας του “κόμματος του κράτους”: Μια υπερεθνική προσέγγιση»	24
Γεράσιμος Ιλινίου - Τσουρούφλης	
«Το νέο πολιτικό δίπολο: Ευρωπαϊστές και ευρωσκεπτικιστές».....	24
Νικόλαος Χουρσαλάς	
«Δημοκρατία vs ασφάλεια στον οικονομικό πυρήνα της Ε.Ε.: Οι βιομηχανικές μεγαλουπόλεις της Αγγλίας το 2017»	25
Λίλα Λεοντίδου	
«Τρομοκρατία, ασφάλεια και δόμηση εθνικής ταυτότητας στην Κίνα. Η περίπτωση της Επαρχίας Χινηiang: Η Αρμονική Κοινωνία υπό την απειλή του ισλαμικού φονταμενταλισμού (;)».....	25
Ανδρέας Λιούμπας	
«Οι στάσεις των Αθηναίων για την τρομοκρατία μετά τα σχετικά κρούσματα στο Παρίσι (Νοέμβριος 2015)»	26
Δημήτρης Βυζιργιαννάκης	
«Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ως μέσο διαμόρφωσης της κοινής γνώμης κατά τη διάρκεια των τρομοκρατικών κρίσεων: Η περίπτωση της τρομοκρατικής επίθεσης κατά του πρώην Πρωθυπουργού κ. Λουκά Παπαδήμου».....	26
Κωνσταντίνος Μπαλωμένος	
«Στη “ζώνη του λυκόφωτος”: Όψεις της πολιτικής βίας της Χρυσής Αυγής την περίοδο της κρίσης»	27
Σίμος Ανδρονίδης	
«Αμερικανική υψηλή στρατηγική κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης Τραμπ. Το τέλος της μεταπολεμικής διεθνούς φιλελεύθερης τάξης πραγμάτων;».....	28
Αθανάσιος Πλατιάς	
«Οι ευρωατλαντικές σχέσεις και το Brexit»	28
Κωνσταντίνος Λάβδας	
«Διατλαντικές σχέσεις στον αστερισμό του Brexit και του Τραμπ.....	28
Κωνσταντίνος Υφαντής	
«Ευρωατλαντικές σχέσεις και περιφερειακή ασφάλεια στην εποχή Τραμπ».....	28
Δημήτρης Ξενάκης	
«Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά το Brexit»	28
Γεώργιος Ανδρέου	
«Σκιαγραφώντας τις πολιτικές επιπτώσεις του BREXIT στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση»	28
Βασίλης Λεοντίσης	

«Η έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση: Αιτίες και διδάγματα».....	29
Νικόλαος Νικολάου	
«Αντιστρέφοντας την πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης: Πρώτες ενδείξεις για τις οικονομικές συνέπειες του Brexit»	30
Χαράλαμπος Χρυσομαλλίδης	
«Αδιέξοδα της νεωτερικότητας: νόημα, έρωτας και ευτυχία στα μυθιστορήματα του Μισέλ Ουελμπέκ»	30
Χρήστος Γροσδάνης	
«Η ευτυχία πέρα από την ελευθερία και την αξιοπρέπεια; Με ερωτηματικό, για το σήμερα»	31
Χρήστος Μαρσέλλος	
«Διαστάσεις της οικονομικής πολιτικής των Αθλητικών Σωματείων: Λαϊκή αποδοχή και αμοιβές»	32
Κυριάκος Χήνας	
«Η ευτυχία ως προσδιοριστικός παράγοντας της οικονομικής ανάπτυξης».....	100
Σπυρίδων Ρουκανάς, Ολυμπία Πετσεμλίδου	
«Προσφυγικό και Ευρωπαϊκή Ένωση, Διακυβέρνηση και Πολιτική».....	32
Ηλέκτρα Χρηστέα	
«Η αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα: Το ρίσκο της διαχείρισης προγραμμάτων στον τομέα της διεθνούς προστασίας»	33
Θεοφάνης Παπαδόπουλος	
«Τα θεμελιώδη Ανθρώπινα Δικαιώματα στη διαδικασία για το άσυλο»	34
Βασιλική Κακοσίμου	
«Το προφίλ των αιτούντων άσυλο και δικαιούχων διεθνή προστασία στην Ελλάδα».....	35
Αναστασία Χαλκιά	
«Απασχόληση μεταναστών σε επιχειρήσεις: Οι αντιλήψεις των Ελλήνων επιχειρηματιών»	35
Χαράλαμπος Τσαρδανίδης	
«Η μουσουλμανική μαντίλα ως απειλή; Προκλήσεις και εντάσεις στον φιλελεύθερο κόσμο»	36
Χαρά Καραγιαννοπούλου	
«Κοσμοπολιτισμός και Δημοκρατία: Η πολιτική της δεύτερης νεωτερικότητας».....	36
Αναστασία Μαρινοπούλου	

«Περιβαλλοντική Μετανάστευση: Μία μελλοντική πρόκληση για την Ευρώπη. Μύθος ή πραγματικότητα;»	37
Αικατερίνη Καίσαρη	
«Προς μία Νέα Τάξη Πραγμάτων στη Μέση Ανατολή;»	37
Ηλίας Τασόπουλος	
«Ενοπλοι μη Κρατικοί Δρώντες, Υβριδικότητα, Θρησκεία και Διεθνικότητα: οι Περιπτώσεις της Χεζμπολάχ και του ISIS»	38
Σωτήρης Ρούσσος	
«Η καταδίωξη της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, το ρήγμα στο σουνιτικό κόσμο και οι προκλήσεις πολιτικής για την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση»	38
Κλεάνθης Κυριακίδης, Πέτρος Σιούσιουρας	
«Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές Μετανάστευσης προς Τρίτες Χώρες: Συγκριτική Μελέτη Μαρόκου - Λιβύης»	39
Ευαγγελία Αμπελιώτη	
«Το παράλογο Brexit και η ανακλησιμότητα της δήλωσης του Ηνωμένου Βασιλείου προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση»	40
Χαράλαμπος Τσιλιώτης	
«Αποσχιστικά φαινόμενα στην Ευρωπαϊκή ήπειρο: Εθνικές επιδιώξεις, διεθνή συμφέροντα και το διεθνές δίκαιο»	40
Αντώνης Μπρεδήμας	
«Η Ιθαγένεια, εθνική και ευρωπαϊκή, θύμα της οικονομικής κρίσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης;»	41
Βασίλης Χατζόπουλος	
«Η διαφθορά ως μία μορφή οικονομικού εγκλήματος και η αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης»	41
Νίκος Δενιόζος	
«Ευκαιρίες και διακινδυνεύσεις από την Πολιτική ως Επάγγελμα»	42
Στέλιος Χιωτάκης	
«"Τεχνοκρατία" κατά τον Χάμπερμας και η πολιτική πραγματικότητα στην Ελλάδα»	42
Θεόδωρος Γεωργίου	
«Κρίση και απονομιμοποίηση: Μια κοινωνιολογική κριτική σε κυρίαρχες όψεις ορθολογικότητας»	42
Νικόλαος Ναγόπουλος	
«Η ανάλυση των τριών κοινωνικών καθεστώτων νεωτερικότητας και οι μορφές κυριαρχίας που συνδέονται με αυτά»	43
Σωτήρης Χιτουρής	

«Η ελληνική εξωτερική πολιτική και η ειρηνική επίλυση των συγκρούσεων: Οι επίσημες και οι ανεπίσημες συνομιλίες για την επίλυση των διαφορών του Αιγαίου»	44
Αλέξης Ηρακλείδης	
«Η Ελλάδα και οι “Άλλοι”: Εξωτερικές ειδήσεις, ΜΜΕ η πρόταση της “Ειρηνευτικής Δημοσιογραφίας”»	44
Χρήστος Φραγκονικολόπουλος	
«Συνέχεια και αλλαγές στη θεσμοποίηση της ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων στην ελληνική πανεπιστημιακή κοινότητα».....	44
Ευγενία Βαθάκου	
«Η επίδραση της πιστοποίησης προσόντων και προσώπων στη νέα ρύθμιση οργάνωσης των αγορών εργασίας: Το ζητούμενο της συμβολής της στην εξισορρόπηση συμφερόντων στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων»	45
Μιλτιάδης Σταμπουλής	
«Επιχειρήσεις Προσωρινής Απασχόλησης (ΕΠΑ) και Μεταβατικές Αγορές Εργασίας στην Ευρώπη. Η επίδραση και η εμπειρία των ΕΠΑ και των “ενοικιαζόμενων” εργαζόμενων στην αγορά εργασίας και τις εργασιακές σχέσεις στην Ελλάδα».....	46
Ελένη Ρομποτή, Αλέξης Ιωαννίδης	
«Οργανωσιακή αλλαγή και Δημόσιες Υπηρεσίες Απασχόλησης: Σε αναζήτηση μίας νέας στρατηγικής προώθησης της εργασίας σε καιρούς κρίσης»	47
Γεώργιος Καραχάλιος, Σήφης Πλυμάκης	
«Ο θεσμός της δημόσιας επιχείρησης: Κανονιστικά μοντέλα, πλαίσιο πολιτικών και ρύθμιση»	47
Μαντώ Λαμπροπούλου, Ιωάννης Ευσταθόπουλος	
«Το νέο παραγωγικό μοντέλο της ελληνικής οικονομίας: Η συμβολή του τομέα τ ης υψηλής τεχνολογίας»	48
Παντελής Σκλιός, Σπυρίδων Ρουκανάς	
«Η Ελληνική πολιτική οικονομία σε περίοδο οικονομικής κρίσης. Η αναγκαιότητα σχεδιασμού εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής».....	19
Παντελής Σκλιός, Σπυρίδων Ρουκανάς, Γεώργιος Γαλατσιδής	
«Κοινή Αμυντική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας: Μία ρεαλιστική προσέγγιση».....	49
Πέτρος Βιολάκης	
«Η κυβερνοασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης»	50
Έλενα Μανδαλενάκη	
«Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως προαγωγός της Δημοκρατίας και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε μια γειτονιά που φλέγεται»	50
Σμαρώ Μπούρα	

«Συγκριτική αποτίμηση των προσεγγίσεων Η.Π.Α. και Ε.Ε. στην αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού»	51
Ιωάννης Ραγιάς	
«Η πολιτική βία στον καιρό της ευρωπαϊκής προσφυγικής κρίσης: Προς ένα υπόδειγμα αξιολόγησης της ικανότητας ριζοσπαστικοποίησης προσφυγικών πληθυσμών»	51
Μαρίνα Ελευθεριάδου	
«Το νέο περιβάλλον ασφάλειας και η εξελικτική πορεία της διεθνούς τρομοκρατίας»	52
Ηλίας Βασιλειάδης	
«Η ρητορική κατασκευή της πολιτικής βίας. Ζητήματα αφηγηματικότητας, μυθοποίησης και ιδεολογίας»	52
Βασιλική Πέτσα	
«Ένταξη της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών δικαιωμάτων στις στρατηγικές ασφάλειας των Ηνωμένων Εθνών: Συνέπειες για τη διαχείριση έκτακτων και χρόνιων κρίσεων»	53
Βασιλική Γεωργοπούλου, Χαράλαμπος Τσαρδανίδης	
«Η τρομοκρατία ως απόπειρα επανεπιβολής της τάξης και της ομοιογένειας»	54
Γιώργος Σταματιάδης	
«Θεωρητικές και Εμπειρικές Αποτυπώσεις για τη Διεθνή Κοινωνία Κρατών: Η Σύγχρονη Διεθνής Κοινωνία σε Μετάβαση;»	54
Ευαγόρας Ευαγόρου	
«Διεθνής Τάξη: Στρατηγικές και Ιδεολογικές Πτυχές προς την 4η Μεταψυχροπολεμική Δεκαετία»	55
Χρήστος Ζιώγας	
«Υβριδικός Πόλεμος: Μύθος ή Πραγματικότητα»	56
Ιωάννης Κωνσταντόπουλος	
«Κουλτούρα και Επικοινωνία ως Πόροι Ισχύος στη Διεθνή πολιτική: Θεωρία και Πράξη της Πολιτικής της Έλξης»	56
Κυριάκος Μικέλης	
«Η Μετάλλαξη της Τρομοκρατίας : η Ενεργειακή Τρομοκρατία»	56
Αθανάσιος Κοσμάπουλος	
«Το μέλλον της Ευρώπης μετά την εκλογή Trump και το Brexit»	57
Κωνσταντίνα Μπότσιου	
«Ο λαϊκισμός ως τροχοπέδη για την ευρωπαϊκή συνοχή»	57
Χαράλαμπος Παναγιωτίδης	

«Εθνικές εκλογές και αντιευρωπαϊσμός στη Γερμανία και τη Γαλλία»	58
Στελλίνα Σιαράπη	
«Η τρομοκρατία ως απειλή για το μέλλον της Ευρώπης».....	58
Αναστάσιος Φιλντίσης	
«Αντιευρωπαϊκά φαινόμενα στην Ελλάδα ως πρόκληση για την ευρωπαϊκή της πορεία»	59
Βασίλειος Θώδας	
«Δημοκρατία και αντιπροσώπευση στην Ελλάδα της κρίσης: Μια ερμηνεία του ελληνικού προβλήματος με άξονα την μετάβαση από το κράτος του δήμου στο κομματικό-κράτος»	59
Διονύσιος Τσιριγώτης	
«Η απεικόνιση της οικονομικής κρίσης από την ελληνική πλευρά και την πλευρά των θεσμών: Η ρητορική της “επίρριψης ευθυνών”».....	60
Νικολέττα Καρυσιώτη	
«Κρίση, Εκπαιδευτική Πολιτική και Πολιτειακή Παιδεία»	61
Μαρίνος Χουρδάκης	
«Πρωθυπουργοκεντρισμός και θεσμικά αντίβαρα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης».....	61
Βασίλης Τζέμος	
«Η διαμόρφωση του πολιτικού συστήματος και των θεσμών στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης: Αρνητική και θετική διάσταση»	62
Νικόλαος Μπαλάσκας	
«Το παράδοξο της φιλελεύθερης δημοκρατίας»	62
Αριστείδης Χατζής	
«Αριστερά και Εκκλησία στην Ελλάδα: Η αλληλοπρόσληψη του θρησκευτικού και του πολιτικού πεδίου»	63
Νίκη Παπαγεωργίου	
«Κριτική Θεωρία του πολιτικού και της πολιτικής»	63
Θεόδωρος Γεωργίου	
«Πολιτική και πολιτικό προσωπικό: η διάσταση της ηγεσίας»	64
Ερμανουίλ Παπάζογλου	
«Αλλαγή της φτώχειας και αλλαγή των πολιτικών αντιμετώπισής της».....	64
Διονύσης Μπαλούρδος	
«Καταπολέμηση της φτώχειας στην Αττική: απόψεις επαγγελματιών και κοινωνικές υπηρεσίες δήμων».....	65
Μαρία Πετράκη	

«Υπηρεσίες υγείας και φτώχεια στην Ελλάδα»	65
Γεώργιος Πιερράκος	
«Κοινωνική πολιτική στην εποχή της ύφεσης: Αρκεί το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα;»....	66
Νικόλαος Σαρρής	
«Η εθνική ιδεολογία και η στρατηγική κουλτούρα: Κρίσιμες αντανάκλασεις και συνεπαγωγές από το 1844 ως το δημοψήφισμα του 2015»	66
Νικόλαος Παπαναστασάπουλος	
«Οι οικονομικές πτωχεύσεις του ελληνικού κράτους. Πτωχεύσεις του πολιτικού συστήματος; Ραψωδοί του παρελθόντος ή χρησμοδοί του μέλλοντος;»	66
Αλεξάνδρα Παπαναστασοπούλου	
«Τουρκική στρατηγική κουλτούρα και ελληνικό στρατηγικό δόγμα: Εμβιώνοντας τον αντίπαλο μέσα από την πολιτική κουλτούρα και την ηγεσία»	67
Ευστάθιος Κουτσουράκης	
«Η ενεργειακή ασφάλεια ως παράγοντας μετασχηματισμού της στρατηγικής κουλτούρας για την υπέρβαση της οικονομικής κρίσης: Η περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας»	67
Σάββας Παπασάββας	
«Συμμετοχική Διακυβέρνηση: Ο ρόλος της διαβούλευσης στον επιχειρησιακό σχεδιασμό της τοπικής αυτοδιοίκησης»	68
Μαρία Μπουρτσουκλή, Χρύσα Αγαπτιού	
«Εισαγωγή θεσμών δημοκρατίας και διαφάνειας στους ΟΤΑ σε καιρούς ρευστότητας: Η περίπτωση του Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης»	68
Δημήτριος Πετράς	
«Προτάσεις για το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης: Η περίπτωση του Νοτίου Αιγαίου»	69
Ανδρέας Πράσιнос, Νίκος Χρυσόγελος, Όλγα Θεοδωρικάκου	
«Προς μία ολιστική κοινωνική πολιτική. Το παράδειγμα της ενεργειακής φτώχειας»	70
Όλγα Θεοδωρικάκου, Νίκος Χρυσόγελος, Ανδρέας Πράσιнос	
«Εμπιστοσύνη στους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς: Ερμηνευτικοί Παράγοντες μίας (ακόμα) Διαίρεσης Βορρά-Νότου»	71
Πασχάλης Αρβανιτίδης, Χρήστος Κόλλιας, Αθηνά Οικονόμου	
«Ο ρόλος της Γερμανίας στην Ευρώπη και τον Κόσμο»	71
Δημήτριος Αποστολόπουλος	
«Η απουσία της πολιτικής διάστασης στην Ενωμένη Ευρώπη: Hegel και Kant περί των αιτιών της αβεβαιότητας»	72
Παναγιώτης Ηλιόπουλος	

«Η αρχή ne bis in idem ως συντελεστής ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης».....	72
Κωνσταντίνος Μαργαρίτης	
«Από τον Ιούλιο Βερν στην εποχή της μετα-αλήθειας: Τα social media ως διαμορφωτές της δημόσιας συζήτησης στην Ευρώπη»	73
Παναγιώτης Κακολύρης	
«1821-1862. Από τον τρινήσιο Στόλο στο οργανωμένο ιεραρχικό σύστημα του Πολεμικού (Βασιλικού) Ναυτικού»	73
Παναγιώτης Γέροντας	
«Το στρατιωτικό σώμα του Μηχανικού και ο εκσυγχρονισμός στην Ελλάδα 1830-1880»	74
Κωνσταντίνος Χατζής	
«Η Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις και το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό»	74
Αλφρέδος Σταϊνχάουερ	
«Culture trouble: η είσοδος των γυναικών-στελεχών στο Πολεμικό Ναυτικό»	74
Βασιλική Λαλαγιάννη, Αλέξανδρος Μυλωνάκης	
«Οι αντιλήψεις για το ρόλο, τη σκοπιμότητα και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα της επιπλέον εκπαίδευσης και της κινητικότητας στο Πολεμικό Ναυτικό»	75
Δημήτρης Ροζάκης, Ανδρέας Θεοφίλης, Παρασκευάς Μαρκοπουλιώτης	
«Πετρέλαιο και ο Ανταγωνισμός ΗΠΑ-Ρωσίας: Μια Προσέγγιση Υπό το Πρίσμα του Νεοκλασικού Ρεαλισμού»	75
Βασίλειος Μπαλάφας, Βασίλειος Κοψαχείλης, Ευστάθιος Τ. Φακιολάς	
«Διεθνή Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα και Ανταγωνισμός υπό το πρίσμα της Παγκόσμιας Πολιτικής Οικονομίας»	76
Βικτωρία Πιστικού	
«Τα Ευάλωτα Κράτη (Fragile States) ως Παράγοντας Αστάθειας στη Διεθνή Πολιτική: Ορισμένες Εννοιολογικές Επισημάνσεις και Θεωρητικές Σκέψεις.»	77
Διονύσιος Αναστασόπουλος	
«Μετα-αποικιοκρατία και κοινωνίες σε συνθήκες ανασφάλειας».....	77
Μαρία Μέρμηγκα	
«Ανάπτυξη και Ασφάλεια: Οι Σύγχρονες Προκλήσεις της Διαχείρισης Διασυνοριακών Υδατικών Πόρων».....	78
Αναστάσιος Βάλβης	
«Μεταρρύθμιση χωρίς αξιολόγηση; Επιχειρησιακός προγραμματισμός και αντίσταση στην αλλαγή στην ελληνική τοπική αυτοδιοίκηση»	78
Σάφης Πλυράκης, Άννα Τσιρογιάννη	

«Ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης μέσω της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών: Το παράδειγμα του Δήμου Αθηναίων»	78
Ελένη Χαλβατζά	
«Πολιτικές για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των πόλεων σε συνθήκες αβεβαιότητας»	80
Βασιλική Αλεξοπούλου	
«Αντιπροσώπευση τοπικών και περιφερειακών θεσμών διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Πτυχές, διλήμματα και προοπτικές»	80
Γεώργιος Οικονόμου	
«Κυβερνητικός συγκεντρωτισμός και “υπουργειοπληθωρισμός”: Δύο ανασταλτικοί παράγοντες για την παγίωση της αυτοδιοικητικής κουλτούρας στην Ελλάδα»	81
Νίκος Ζέρβας	
«Η Έννοια των Υβριδικών Απειλών και οι Τρωτότητες Ασφάλειας στα Δυτικά Βαλκάνια: Προκλήσεις Ευρωπαϊκής Ενσωμάτωσης»	82
Φωτεινή Μπέλλου	
«Η Πολιτική της Διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα Δυτικά Βαλκάνια σε Αδιέξοδο: Μια Κριτική Αποτίμηση»	82
Νικόλαος Τζιφάκης	
«Μεταρρύθμιση του Τομέα Ασφάλειας στη Βοσνία και το Κόσοβο: Μια Συγκριτική Ανάλυση»	82
Γιώργος Τριανταφύλλου	
«Οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στην Ελλάδα της κρίσης»	83
Ιωάννης Βαβούρας, Κώστας Ρόντος, Μαρία-Ελένη Συρμαλή	
«Ελληνική οικονομική κρίση και μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Αναδιάρθρωση και διαχείριση εσωτερικών κρίσεων των οικογενειακών επιχειρήσεων στην Ελλάδα»	83
Δημήτριος Αργυρός, Γεώργιος Γαλατσιδης	
«Η δανειακή πολιτική της Ελλάδας τις περιόδους 1918-1932 και 1945-1975»	84
Σπυρίδων Ρουκανάς, Δημήτριος Πολίτης, Βαρβάρα Ψυχούλα - Κοντογιάννη	
«Γενεαλογία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης: μια ψυχοβιογραφική προσέγγιση»	85
Αντώνης Κλάψης	
«Το μέλλον του ευρωπαϊκού ιστορικού χώρου: Η πρόκληση μιας ενδογενούς σύγκρουσης»	85
Θεοδώρα Σταθούλια	
«Οι πολιτικοί και οικονομικοί θεσμοί της Αχαϊκής Συμπολιτείας και η διασύνδεσή τους με το μέλλον της Ευρώπης και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση»	86
Εμμανουήλ Οικονόμου	

«Η ελληνική εξωτερική και αμυντική πολιτική σε συνθήκες αβεβαιότητας: Μετασχηματίζοντας την εθνική υψηλή στρατηγική»	86
Νικόλαος Παπαναστασόπουλος	
«Οι Επιπτώσεις του Κυπριακού για τη Διεθνή και Περιφερειακή Σταθερότητα: Σε Αναζήτηση Στρατηγικής»	87
Γεώργιος Κουκουδάκης	
«Το Φαινόμενο Ερντογάν και το ιστορικό σταυροδρόμι της Τουρκίας»	87
Ανδρέας Δαβαλάς	
«Η αμερικανοτουρκική στρατηγική συνεργασία: Διακυμάνσεις, όρια και προοπτικές»	88
Μάρκος Τρούλης	
«Διαφορετικά παραδείγματα ηγεσίας στην Ευρώπη: θεωρητικές προσεγγίσεις»	88
Ερμανουήλ Παπάζογλου	
«Το βρετανικό πολιτικό σύστημα μετά το δημοψήφισμα Brexit και τις εκλογές Ιουνίου 2017»	89
Κωνσταντίνος Δικαίος	
«Ευρωπαϊκά κομματικά συστήματα και αποσυγκλιτικές τάσεις στην “προγραμματισμένη” κοινωνία»	89
Χρυσάνθος Τάσσης	
«Κυβερνητική αποτελεσματικότητα και οικονομική κρίση στις χώρες της Ευρώπης»	90
Μαγδαληνή Δασκαλοπούλου, Νικήτας-Σπύρος Κουτσούκης, Ευστάθιος Τ. Φακιολάς	
«Κοινωνική πρόνοια, υγεία και επιτήρηση της φτώχειας στην Αθήνα το Α' μισό του 19ου αιώνα. Η συμβολή των αδημοσίευστων Πρακτικών του Δημοτικού Συμβουλίου Αθηνών (1841-1842)»	91
Ελένη Χαλβατζά, Μάνος Σπυριδάκης	
«Ακραία Φτώχεια και Άστεγοι στη Νότια Ευρώπη: Ελλάδα και Πορτογαλία»	91
Νίκος Κουραχάνης	
«Οι προϋποθέσεις βέλτιστης εταιρικής διακυβέρνησης σε μονάδες υγείας: Η ελληνική εμπειρία»	92
Κωνσταντίνος Χαζάκης, Γεώργιος Παπανικολάου	
«Η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης στη στήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων»	92
Χαράλαμπος Τσιλίκας, Ηλέκτρα Πιτόσκα	
«Η Διεθνής Πολιτική Οικονομία των παγκόσμιων οικονομικών κρίσεων. Η περίπτωση της Ελληνικής Οικονομίας»	93
Γεώργιος Γαλατσιδάς	

«Η συστημική αντίληψη της παγκόσμιας κρίσης υπό το πρίσμα της καινοτομίας και της διαχείρισης αλλαγής»	93
Χάρης Βλάδος, Νίκος Δενιόζος, Δημοσθένης Χατζηνικολάου	
«Κράτος και αγορές χρήματος και κεφαλαίου: Οριοθετώντας τη σχέση ισχύος στο πλαίσιο της τρέχουσας παγκόσμιας κρίσης “κυρίαρχου” χρέους»	94
Αντώνιος Κάργας	
«Προστατευτισμός ή τόνωση της ανταγωνιστικότητας: Η περίπτωση των Η.Π.Α.»	95
Σπυρίδων Ρουκανάς, Εμμανουήλ Καρακώστας	
«Η Έννοια της Κυριαρχίας στον Κυβερνοχώρο: Η Περίπτωση της Κίνας»	95
Ανδρέας Λιαρόπουλος	
«Πώς οι Αμερικανικές Στρατιωτικές Παρεμβάσεις ενισχύουν το φαινόμενο της τρομοκρατίας στις χώρες στόχους: Η περίπτωση του Αφγανιστάν»	96
Νικόλαος Λάμπας	
«Οργανισμός συνεργασίας της Σαγκάης: Ορισμένες σκέψεις για το διεθνή ρόλο του»	96
Ειρήνη Σωτηρίου	
«Το μέλλον της απασχόλησης στην ψηφιακή εποχή: Κρίσιμοι παράγοντες διαφοροποίησης των επιπτώσεων»	97
Πύρρος Παπαδημητρίου	
«Επιλογή Ανθρώπινου Δυναμικού: Νέες τάσεις και προκλήσεις»	97
Μυράντα Βαρδάκη	
«Η θεωρία του Δημοσιονομικού Φεντεραλισμού: Ο έλεγχος στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο θρίαμβος του έθνους-κράτους»	98
Χρίστος Γκιώνης	
«Ασύμμετρος διακυβερνητισμός, ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και εθνική κυριαρχία: Η περίπτωση της ευρωζώνης»	99
Γεώργιος Μαρής	
«Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ο ρόλος της από τη δημιουργία της μέχρι σήμερα, και πώς οι πολιτικές της –πριν και μετά την κρίση– επηρεάζουν τα μακροοικονομικά στοιχεία των χωρών της Ευρωζώνης»	98
Γεώργιος Γαλατσιδής, Γεώργιος - Χρυσοβαλάντης Ζαχαρίου	

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

«Η πολιτική οικονομία του σύγχρονου λαϊκισμού»

Βασίλης Πεσμαζόγλου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Εν αντιθέσει με λαϊκιστικά κινήματα στο παρελθόν, που άνθισαν κυρίως σε αναπτυσσόμενες χώρες (λ.χ. Λατινική Αμερική), ανάλογα φαινόμενα εμφανίζονται πλέον και στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Η εισήγηση διερευνά τα οικονομικά αίτια αλλά και τους προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής αυτού του σύγχρονου λαϊκισμού, εστιάζοντας κυρίως στη Βρετανία (Brexit) και στις ΗΠΑ (Trump). Ως προς τα αίτια η εικόνα είναι μάλλον σαφής: αύξηση της ανισότητας και οικονομικής ανασφάλειας λόγω τεχνολογικών αλλαγών και παγκοσμιοποίησης. Όμως, ως προς την προτεινόμενη (ασκούμενη;) πολιτική, προκύπτει ένα θολό τοπίο, ενδεικτικό των αντινομιών του σύγχρονου λαϊκιστικού λόγου.

«Ο λαϊκισμός στο ελληνικό πολιτικό σύστημα:

Χθες και σήμερα»

Παναγιώτης Κουσουλίνης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η δυναμική εμφάνιση λαϊκιστικών κομμάτων και πολιτικών ηγετών στην διεθνή και εγχώρια πολιτική σκηνή κατά την τελευταία τριετία έχει προκαλέσει το επιστημονικό ενδιαφέρον για την αναζήτηση των κοινωνικών και πολιτικών αιτιών καθώς και των παθογενειών των υφιστάμενων πολιτικών συστημάτων.

Το επιστημονικό αυτό όμως ενδιαφέρον για το λαϊκισμό δυστυχώς είναι μονόπλευρο και μονοδιάστατο. Η επιστημονική μελέτη έχει μονοπωληθεί αποκλειστικά από τους πολιτικούς επιστήμονες, έχει επικεντρωθεί στις παρούσες πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες και έχει εστιαστεί κυρίως στις εκφάνσεις του λαϊκισμού στο εξωτερικό και τις πιθανές συσχετίσεις και ομοιότητες του με τις ελληνικές πολιτικές εξελίξεις.

Στόχος της προτεινόμενης ανακοίνωσης στο επερχόμενο συνέδριο αποτελεί η προσέγγιση του φαινομένου του λαϊκισμού στον ελληνικό μεταπολεμικό πολιτικό σύστημα από την ιστορική οπτική, εστιάζοντας αποκλειστικά στην ελληνική πολιτική σκηνή. Αυτό θα επιτευχθεί παρουσιάζοντας με συνοπτικό αλλά και περιεκτικό τρόπο τους Έλληνες πολιτικούς ηγέτες, οι οποίοι με την λαϊκιστική ρητορική τους από το 1944 μέχρι και σήμερα, κατόρθωσαν να διεκδικήσουν και να αναλάβουν την ευθύνη διακυβέρνησης της χώρας.

Η ιστορική προσέγγιση του λαϊκισμού στον ελληνικό μεταπολεμικό πολιτικό σύστημα θα γίνει εστιάζοντας σε emblematicούς λαϊκιστές πολιτικούς ηγέτες και τα πολιτικά κόμματα τους, ώστε να παρουσιαστούν τα κοινά χαρακτηριστικά, τόσο στις προγραμματικές τους αρχές όσο και στον πολιτικό τους λόγο. Επίσης θα παρουσιαστούν και οι κύριοι πολιτικοί αντίπαλοι τους, ώστε να διαφανεί το ιστορικό και πολιτικό αποτύπωμα που άφησαν οι λαϊκιστές και οι ρεαλιστές πολιτικοί ηγέτες τόσο στην σύγχρονη ελληνική πολιτική σκηνή όσο και στην οικονομική, πολιτική, θεσμική και κοινωνική κατάσταση της χώρας.

«Το υπόδειγμα του μεταπολιτευτικού αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα (1974-1985) ως ερμηνευτικό εργαλείο του αντιγερμανισμού στα χρόνια της οικονομικής κρίσης»

Ευάγγελος Καραγιάννης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η εισήγηση αυτή θα επικεντρωθεί στην όξυνση του φαινομένου του αντιγερμανισμού εν Ελλάδι κατά την περίοδο της διανυόμενης οικονομικής κρίσης. Για την προσέγγιση του φαινομένου του σύγχρονου αντιγερμανισμού θα αξιοποιηθούν ως ερευνητικά εργαλεία εννοιολογικά μοτίβα που προέρχονται από την ανάλυση του μεταπολιτευτικού αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1974-1985. Το ερευνητικό ενδιαφέρον θα εστιαστεί, ενδεικτικά, σε θεμελιακές ορίζουσες του μεταπολιτευτικού αντιαμερικανισμού και θα επιχειρηθεί μια λελογισμένη προβολή τους στο παρόν, ώστε να προσεγγιστεί το φαινόμενο του σύγχρονου αντιγερμανισμού. Ειδικότερα, θα γίνει διάκριση μεταξύ ενεργητικού και λανθάνοντος αντιαμερικανισμού / αντιγερμανισμού, ενώ παράλληλα θα παρουσιαστούν οι ποικίλοι τύποι τους. Θα τονιστεί η συνάρτηση των επάλληλων φαινομένων (αντιαμερικανισμού / αντιγερμανισμού) με τον χώρο της συμβολικής πολιτικής (symbolic politics) και θα υποστηριχθεί –με μια δομολειτουργική οπτική– ότι αναπτύχθηκαν σε τέτοια έκταση και ένταση, γιατί δημιουργήθηκε το κατάλληλο περιβάλλον πολιτικών-ιδεολογικών ευκαιριών (political opportunity structure). Τα δύο φαινόμενα θα εξεταστούν υπό το πρίσμα του πολιτικού ρεαλισμού και θα επισημανθεί η άμεση συναρμογή τους με τον λαϊκισμό και τον εθνικισμό. Θα υπογραμμιστεί η σχεσιακή διασύνδεση του αντιαμερικανισμού και του αντιγερμανισμού με τη συνωμοσιολογία (conspiracy theories), ενώ τα δύο φαινόμενα θα ενταχθούν στο ευρύτερο πλαίσιο του αντιδυτικισμού. Τέλος, θα επισημανθούν οι σοβαρότατοι κίνδυνοι που απέρρεαν και απορρέουν για την Ελλάδα από την έξαρση φαινομένων αυτού του τύπου σε τοπικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Κατά την πραγμάτευση του θέματος θα αξιοποιηθούν μεθοδολογικά εργαλεία από διάφορες επιστημονικές πειθαρχίες (ιστορία, πολιτικές επιστήμες, κοινωνιολογία, ψυχολογία, γλωσσολογία, πολιτισμική θεωρία), ώστε να καταστεί εφικτή, ως έναν βαθμό, η συνεκτική θεώρησή του.

«Ο αριστερός λαϊκισμός απ' την αντιπολίτευση στην εξουσία: Η περίπτωση ΣΥΡΙΖΑ»

Σωτήρης Βανδώρος, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η εισήγηση εξετάζει την ανάδυση του αριστερού λαϊκισμού στην Ελλάδα στη συνθήκη της τρέχουσας οικονομικής και πολιτικής κρίσης. Έχει κανονιστική διάσταση και αρθρώνεται γύρω από το κεντρικό ερώτημα της σχέσης του αριστερού λαϊκισμού με τη δημοκρατία: εάν αυτή είναι βλαπτική ή ωφέλιμη, ως προς τι και με ποιους τρόπους. Αρχικά, διασαφηνίζεται πώς ακριβώς ορίζεται η επίμαχη και διαμφισβητούμενη έννοια του λαϊκισμού γενικώς και κατά δεύτερο πώς διακρίνεται ο αριστερός λαϊκισμός ως υποπερίπτωσή του. Κατόπιν σε συνομιλία με τη διεθνή βιβλιογραφία παρουσιάζεται σε αδρές γραμμές η περίπλοκη κι αντιφατική σχέση του λαϊκισμού με τη δημοκρατία με έμφαση στην «απάντηση» που δίνει ο αριστερός λαϊκισμός στην κρίση της, δηλαδή πώς ερμηνεύει το πρόβλημα και ποια λύση προτείνει. Ακολούθως, η εισήγηση συνδέει τη θεωρία με την κρίση του ελληνικού πολιτικού συστήματος αναλύοντας την ανάδυση του ΣΥΡΙΖΑ ως αριστερού λαϊκιστικού κόμματος. Συγκρίνει το δημόσιο λόγο (discourse) του μεταξύ

της περιόδου που προηγείται της ανάληψης της διακυβέρνησης κι αυτής που έπεται, ενώ κατά τη δεύτερη περίοδο αντικείμενο συνεξέτασης είναι και η κυβερνητική πολιτική. Καταλήγει σε ορισμένα προσωρινά συμπεράσματα σύμφωνα με τα οποία ο αριστερός λαϊκισμός εμφανίζει μια περίπλοκη κι αντιφατική εικόνα η οποία έχει κι ορισμένες θετικές όψεις, ωστόσο φέρει εκ κατασκευής του ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία αναπόφευκτα οδηγούν σε στρέβλωση και φθορά της δημοκρατίας.

«Η εσωτερική (in-house) ανάπτυξη δεξιοτήτων ΤΠΕ ως μεταρρυθμιστικός επιταχυντής στην Τοπική Αυτοδιοίκηση: Η περίπτωση της ΠΕ Κορινθίας»

Βασίλειος Μπαλάφας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) αποτελεί παράγοντα άρρηκτα συνδεδεμένο με τον εκσυγχρονισμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ευρύτερα του Δημοσίου Τομέα. Από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 η ευρεία εξάπλωση των ΤΠΕ δημιούργησε προσδοκίες για μια πλήρη αλλαγή στον χαρακτήρα και τις συνθήκες του Δημοσίου Τομέα, με τους πιο αισιόδοξους να οραματίζονται μια ολοκληρωτική αλλαγή της παραδοσιακής γραφειοκρατίας. Είκοσι χρόνια περίπου μετά, γνωρίζουμε πλέον ότι οι, βασισμένες στις ΤΠΕ, αλλαγές στους Δημόσιους Οργανισμούς δεν είναι ούτε αυτονόητες, ούτε αυτο-εκπληρούμενες. Αναπόφευκτα επηρεάζονται και συχνά αποσαθρώνονται λόγω των τυπικοτήτων των καθιερωμένων πρακτικών εντός των Οργανισμών. Εξετάζοντας το περιβάλλον εντός του οποίου συντελέστηκαν ορισμένα θετικά βήματα στην Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου, μετά το 2010, προσδοκούμε να αναδείξουμε την αξία και τη σημασία της εσωτερικής (in-house) ανάπτυξης δεξιοτήτων ΤΠΕ, και να υπογραμμίσουμε τον κεντρικό ρόλο της κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού ενδογενώς. Υποστηρίζουμε ότι μια τέτοια προσέγγιση μπορεί να επιταχύνει τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες και να λειτουργήσει καταλυτικά ως προς την επιτυχή τους έκβαση.

Δείχνουμε πώς ορισμένοι παράγοντες που λειτουργούν στο πεδίο ουσιαστικά απειλούν την ευόδωση των όποιων επιδιώξεων. Παράλληλα, υποστηρίζουμε πως η ύπαρξη ενός εκτεταμένου και κατακερματισμένου θεσμικού πλαισίου, που απεικονίζεται στην πληθώρα των επίσημων κανονιστικών κειμένων, καταδεικνύει την προσκόλληση στην εξαντλητική περιγραφή που όμως είναι πλήρως αποσυνδεδεμένη τόσο από το πεδίο εφαρμογής, όσο και από τη διαδικασία της υλοποίησης. Η περίπτωση της ΠΕ Κορινθίας σε συγκεκριμένα πεδία εφαρμογής των ΤΠΕ και νέων υπηρεσιών, έδειξε ότι η εσωτερική (in-house) ανάπτυξη δεξιοτήτων ΤΠΕ μπορεί να λειτουργήσει ως μεταρρυθμιστικός επιταχυντής θετικών αλλαγών στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, τηρώντας δύο βασικές προϋποθέσεις. Πρώτον, εφαρμόζοντας την εσωτερική (in-house) κατάρτιση, συνδυαστικά με την επιτόπια κατάρτιση (on-the-job training). Δεύτερον, προσπαθώντας να απλοποιούνται διαδικασίες και να αυξάνεται ο βαθμός πρακτικής εφαρμογής πριν οι εργαζόμενοι βρεθούν αντιμέτωποι με έναν κυκεώνα περιγραφικού κανονιστικού πλαισίου.

«Αξιολόγηση της οργανωτικής δομής και βελτίωση της επιχειρησιακής λειτουργίας των ΟΤΑ: Συγκριτική παρουσίαση του σχεδίου αναδιοργάνωσης του Δήμου Αχαρνών»

Ευφροσύνη Μπόθου, Δήμος Αχαρνών

Η γραφειοκρατική κουλτούρα που αρκετά χρόνια χαρακτήριζε τη Δημόσια Διοίκηση ενισχύθηκε από τη θεώρηση ότι η τυποποίηση και η επαναληπτικότητα που την διακρίνουν είναι στοιχεία που εξασφαλίζουν ίση μεταχείριση και εμπνέουν εμπιστοσύνη. Στην πράξη όμως αποτέλεσε απειλή για την ατομική ελευθερία καθώς η έλλειψη λογοδοσίας που χαρακτήριζε την λήψη αποφάσεων, άφηνε τον πολίτη εκτός των διαδικασιών.

Η οικονομική κρίση κατέστησε σαφές ότι η Δημόσια Διοίκηση θα πρέπει να μετεξελιχθεί σε ένα πιο εξωστρεφές σύστημα με όρους οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, δίνοντας έμφαση στην στοχοθεσία και στην μέτρηση επίτευξής των στόχων, έννοιες που βρήκαν εφαρμογή σε έναν νέο τρόπο διοίκησης, το Δημόσιο Management.

Το νέο αυτό σύστημα άμβλυσε τις διαφορές ιδιωτικού και δημοσίου τομέα και μετέτρεψε τον πολίτη σε καταναλωτή και το προϊόν σε υπηρεσία, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην αξιολόγηση των παραγόμενων αποτελεσμάτων που μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη του οργανισμού, συναρτήσει πάντα της οργανωσιακής του κουλτούρας.

Η μελέτη αυτή βασιζόμενη σε αυτές τις αρχές, θα προσπαθήσει να παρουσιάσει και να αναλύσει τα δεδομένα της έρευνας που διεξήχθη στους δημότες και τους υπαλλήλους του Δήμου Αχαρνών σχετικά με την αξιολόγηση λειτουργίας των διοικητικών του δομών και να υποδείξει αλλαγές που μπορούν να βελτιώσουν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα, αλλά να οδηγήσουν ταυτόχρονα και σε εξοικονόμηση πόρων.

«Η προώθηση της καινοτομίας στις δημόσιες συμβάσεις: Πρότυπο πλαίσιο ενεργειών και διαχείριση της οργανωτικής αλλαγής και κουλτούρας»

Κωνσταντίνος Τρυποσκούφης, Υπουργείο Εσωτερικών

Αναστασία Τσαρτσάρα, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

Ο ενεργός ρόλος του δημόσιου τομέα στη διαδικασία της καινοτομίας αποτελεί αναγκαία συνθήκη προκειμένου να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να εισέλθει η Ευρώπη σε σταθερή τροχιά ανάπτυξης και αύξησης της απασχόλησης. Υπό αυτό το πρίσμα, προκρίνεται ο προσανατολισμός των συστημάτων καινοτομίας προς την κατεύθυνση συγκεκριμένων προτεραιοτήτων πολιτικής και η ανάληψη από τις κυβερνήσεις πρωτοβουλιών ανάπτυξης νέων τεχνολογιών και εφαρμογών και επαναδιαμόρφωσης των αγορών. Σε αυτό ακριβώς το αφήγημα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εντάξει τη στρατηγική αξιοποίηση των δημοσίων συμβάσεων προς όφελος της διαδικασίας δημιουργίας και διάδοσης της καινοτομίας και κατ' επέκταση της κίνησης κεφαλαίων εντός του ευρωπαϊκού χώρου και της προσέλκυσης κεφαλαίων από τρίτες χώρες.

Δεδομένων των ανωτέρω, ο σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι διττός. Καταρχάς, επιδιώκεται η κριτική παρουσίαση του πρότυπου πλαισίου ενεργειών για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων καινοτομίας, από τους φορείς του δημοσίου, όπως αυτό έχει αναπτυχθεί, μέσα από μία σειρά κειμένων πολιτικής - με τη συμμετοχή ακαδημαϊκών, υπεύθυνων χάραξης πολιτικής και επαγ-

γελματιών - για την προσαρμογή των κανόνων ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων στις απαιτήσεις της υπό εξέταση στρατηγικής. Κατά δεύτερο, αναγνωρίζοντας τη σημασία της κουλτούρας στην εφαρμογή του πρότυπου πλαισίου, προτείνεται ένα σύστημα διοίκησης της στρατηγικής αυτής αλλαγής, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη από τους παρόχους δημοσίων υπηρεσιών κουλτούρας φιλικής προς την καινοτομία, παράλληλα με την προώθηση βασικών προτεραιοτήτων της Ε.Ε. - όπως η προστασία του περιβάλλοντος και η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, η κοινωνική αλληλεγγύη, η πολιτισμική διαφορετικότητα, η ισότητα των φύλων.

«Πρωτοβάθμια φροντίδα ψυχικής υγείας στην τοπική αυτοδιοίκηση:

Η περίπτωση του Δήμου Αμαρουσίου»

Φωτεινή Ιωαννίδη, Δήμος Αμαρουσίου

Οι σύγχρονες τάσεις της φροντίδας ψυχικής υγείας συνδέονται με τη μείωση του στίγματος, την αποασυλοποίηση, την πρώιμη και έγκαιρη ανίχνευση της ψυχικής διαταραχής, την πρωτογενή πρόληψη, καθώς και τη φροντίδα σε κοινοτικό επίπεδο. Κοινή διαπίστωση πλέον είναι ότι η ενσωμάτωση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας είναι πολύ σημαντική για την ολοκλήρωση της Ψυχιατρικής Μεταρρύθμισης και τη βελτίωση της αποτελεσματικής διαχείρισης των ψυχικών διαταραχών.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Ψυχικής Υγείας, διότι βρίσκονται εγγύτερα στους πολίτες, γνωρίζοντας τις ανάγκες τους και έχοντας τη δυνατότητα να αντιδρούν πιο άμεσα και αποτελεσματικά στα προβλήματά τους. Η μελέτη περίπτωσης της παρούσας έρευνας αφορά τον Δήμο Αμαρουσίου, ο οποίος έχει αναπτύξει μια δομή ολοκληρωμένης πρωτοβάθμιας φροντίδας για την Ψυχική Υγεία.

Σκοπός της έρευνας είναι η αξιολόγηση της ποιότητας των υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Ψυχικής Υγείας στον Δήμο Αμαρουσίου, η διερεύνηση των προβλημάτων και δυσκολιών, καθώς και οι προτάσεις για βελτίωση και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη λειτουργία των υπηρεσιών. Τέλος, παρουσιάζονται προτάσεις που αφορούν γενικότερα την οργάνωση και τη λειτουργία δομών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Ψυχικής Υγείας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, όπως διαδημοτικές συνεργασίες, χαρτογράφηση και καταγραφή υπαρχόντων φορέων, διερεύνηση αναγκών πολιτών, στελέχωση υπηρεσιών με κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό καθώς και οργάνωση συντονισμένων δράσεων στους Δήμους.

«Προβλήματα και προοπτικές στη διαδικασία αξιολόγησης του ανθρώπινου δυναμικού στις υπηρεσίες υγείας»

Χαράλαμπος Πλατής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μια γρήγορη ανίχνευση της ελληνικής (κυρίως) αλλά και της διεθνούς βιβλιογραφίας, δείχνει πως το θέμα «αξιολόγηση προσωπικού στις υπηρεσίες υγείας» δεν θίγεται εκτενώς και ευρέως. Εξαίρεση ίσως αποτελεί η διερεύνηση του θέματος ιδιαίτερα όσον αφορά το Νοσηλευτικό προσωπικό σε ακαδημαϊκό επίπεδο (Διπλωματικές Εργασίες κλπ). Οι λόγοι είναι πολλοί και εμφανείς:

- Ο «τεχνικός» χαρακτήρας αυτής της διαχειριστικής δραστηριότητας,
- Η αναπαραγωγή στερεοτύπων ρουτίνας αλλά και η καχυποψία που μείωσε την αξιοπιστία της διαχρονικά,

- Η υποτιμημένη έως και ανύπαρκτη συμβολή της τόσο στην αναδιάρθρωση και τον εξορθολογισμό των επαγγελματικών εκροών όσο και στην ανασυγκρότηση υπηρεσιών και Οργανισμών
- Η ανεπαρκής έως και λανθασμένη επικοινωνία της στη μεγάλη μάζα των επαγγελματικών στελεχών στις υπηρεσίες υγείας – ιδιαίτερα στο Δημόσιο Τομέα - και η αποσύνδεσή της από οριζόντια μέτρα «τιμωρητικού» χαρακτήρα.
- κ.ά.

Τελικά ποια είναι η φιλοσοφία αυτής της διαδικασίας; Γιατί η αξιολόγηση των εργαζομένων και του έργου τους, αποτελεί ένα από τα πιο επίκαιρα ζητήματα της «Διοίκησης Ανθρωπίνων Πόρων» και κατ' επέκταση του σύγχρονου Μάνατζμεντ; Ποια η σύγχρονη περιπέτεια της αξιολόγησης στο Δημόσιο Τομέα στην Ελλάδα; Ποιες εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης μπορούν να εφαρμοστούν στις Υπηρεσίες Υγείας για τους επαγγελματίες υγείας (πλην των γιατρών);

Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να δώσει απαντήσεις, παραθέτοντας συγκεκριμένα παραδείγματα από την Διοικητική Πρακτική σε συνδυασμό με το υπό διαμόρφωση θεσμικό πλαίσιο και την θεωρία που καθορίζει τις αρχές και τους κανόνες αυτής της τόσο ουσιαστικής για τους Οργανισμούς, διαδικασίας.

«Δυνατότητες οικοδόμησης εμπιστοσύνης στην Ελλάδα της κρίσης»

Γεώργιος Αρχόντας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η έλλειψη θεσμικής και πολιτικής εμπιστοσύνης είναι ταυτόχρονα αιτία και σύμπτωμα της πολύπλευρης κρίσης της Ελλάδας των τελευταίων ετών. Ως αιτία, συνδέεται με την ενίσχυση των “κοινωνικών χιονοστιβάδων” όπως τα προσοδοθηρικά δίκτυα και η γιγάντωση του χρέους. Ως σύμπτωμα, εντείνει τις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες της κρίσης καθώς εμποδίζει την εφαρμογή ακόμη και θεσμικών μεταρρυθμίσεων που ευρέως αναγνωρίζονται ως αναγκαίες για την υπέρβαση υπαρκτών και πιεστικών δομικών προβλημάτων.

Στο πλαίσιο της προτεινόμενης εισήγησης, εξετάζονται τα χαρακτηριστικά αυτής της συνθήκης έλλειψης εμπιστοσύνης σε διάλογο με την τρέχουσα σχετική βιβλιογραφία, ιδίως σε ό,τι αφορά πεδία της νέας θεσμικής θεωρίας, της θεωρίας της δημόσιας επιλογής και των συνταγματικών οικονομικών, καθώς και οι δυνατότητες οικοδόμησής της, αντλώντας τόσο από τις καθαρά θεωρητικές προσεγγίσεις στο ζήτημα, όσο και από τη μελέτη παραδειγματικών περιπτώσεων.

«Πολιτική ηγεσία και διοικητική μεταρρύθμιση στην κρίση. Περίπτωση αναγκαίας “αλλαγής παραδείγματος” πολιτικής;»

Αικατερίνη Οικονόμου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Παρά τα διδάγματα της κρίσης, η κατάσταση της Δημόσιας Διοίκησης, παραμένει εμπόδιο στην προοπτική και τη βιωσιμότητα της αναπτυξιακής πορείας της χώρας. Τα προγράμματα διοικητικής μεταρρύθμισης που επιχειρήθηκαν μέχρι το 2009 (με περιόδους αδράνειας ή/και αστοχίας), δεν τελεσφόρησαν κατά τρόπο και έκταση ικανών να λειτουργήσουν αποτρεπτικά της σοβούσας κρίσης και των επιπτώσεών της. Εφτά χρόνια αργότερα, η διαχείριση του στόχου της μεταρρύθμισης του κράτους και της δημόσιας διοίκησης μέσω νευραλγικών διαρθρωτικών αλλαγών, που δεσπόζει ως πρωταρχικό μέσο ανάκαμψης της χώρας, ως (απαρέγκλιτη) προϋπόθεση εκπλήρωσης δανειακών

συμφωνιών, ως κυβερνητική «στρατηγική», δεν έχει αποδώσει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα ή κατά περιπτώσεις έχει αποτύχει. Η αναζήτηση των λόγων, ειδικώς εξετάζοντας την περίοδο της κρίσης, ως συγκυρία αυταπόδεικτης αναγκαιότητας αλλαγής/δράσης (ενδεχομένως και ως ευκαιρίας) υπό δυσμενείς συνθήκες, οδηγεί τη μελέτη στην αξιολόγηση της πρακτικής και τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης της πολιτικής ηγεσίας, δεδομένου του εξ ορισμού πρωταρχικού ρόλου της στο σχεδιασμό και υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων. Ποιες εμπειρίες αντλούνται από τη διαχείριση της συγκυρίας; Εμπέδωση του διακυβεύματος, εθνική στρατηγική μεταρρύθμισης και ownership ή νομοθέτηση (ευρεσιτεχνικών) «ισοδύναμων» μέτρων επίτευξης δημοσιονομικών στόχων συμφωνιών; Συνοχή και συνέπεια ή αποσπασματικότητα και αέναη μεταβολή/αναβολή μεταρρυθμίσεων; Μεταρρυθμιστική ρητορική ή ετοιμότητα και ικανότητα; Ποια τα χαρακτηριστικά των κυβερνήσεων και οι παράγοντες επιρροής στην άσκηση της πολιτικής εξουσίας που καθόρισαν την εξέλιξη του μεταρρυθμιστικού διακυβεύματος; Τελικά, σε ένα μεταβαλλόμενο εθνικό και διεθνές περιβάλλον, και δεδομένης της εμπειρίας και της υστέρησης χρόνου και κοινωνικής αντοχής, αποτελεί η περίπτωση της διοικητικής μεταρρύθμισης, εξεταζόμενης από τη σκοπιά της εκπόρευσής της από την πολιτική ηγεσία, επιχείρημα και τεκμήριο υπέρ της ανάγκης «αλλαγής παραδείγματος» πολιτικής στην Ελλάδα;

«Εκλογικά σώματα και προτιμήσεις ψήφου: Ανακαλύπτοντας τον “κανέναν”»

Αριστείδης Νάκας, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Άννα Ζαρκάδα, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σκοπός της εισήγησης είναι να διερευνήσει ποιος είναι ο «κανένας» που επικρατεί πλέον ως η δημοφιλέστερη απάντηση στην πρόθεση ψήφου. Η σκοπιμότητα είναι η συγκέντρωση της υπάρχουσας γνώσης αναφορικά με την έννοια της ψήφου και του εκλογικού σώματος και η διασύνδεση των δυο με την κρίση που βιώνουν τα πολιτικά συστήματα, ώστε να αφυπνιστούν οι ψηφοφόροι αλλά και οι πολιτικοί, κυρίως σε κράτη όπου παρατηρείται υποβάθμιση των κοινοβουλευτικών θεσμών και ενίσχυση της αντισυστημικής ψήφου, με απώτερο σκοπό τον επαναπροσδιορισμό των πολιτικών συστημάτων ως προς τις αρχές της δημοκρατίας. Πιο συγκεκριμένα, καλούμαστε να απαντήσουμε στο ερώτημα εάν στοιχειοθετείται μια κατάσταση κρίσης στην ψήφο των ευρωπαίων πολιτών ή πρόκειται για μια αναμενόμενη μεταβολή στις προτιμήσεις τους. Πράγματι, η περίπτωση του «κανένα» αποτελεί διαχρονικά τον βασικό αντίπαλο του εκάστοτε πολιτικού συστήματος, ιδίως σε περίοδο οικονομικής ύφεσης, όπου ως απόρροια παρατηρείται η μείωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών. Το μοντέλο που θα ακολουθηθεί είναι επαγωγικό: πρώτα, γίνεται εκτενής περιγραφή των εννοιών της ψήφου και των πολιτικών συστημάτων και έπειτα απαντώνται επιμέρους ερωτήματα ως προς τη σχέση αυτών με την οικονομική ύφεση των τελευταίων χρόνων, ως προς το ποιος τελικά είναι ο «κανένας», καθώς και ως προς την πορεία και τη σημασία της διαφαινόμενης διάστασης πολιτικών προτεραιοτήτων μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

«Η κρίση του ελληνικού κομματικού συστήματος υπό το πρίσμα της θεωρίας του “κόμματος του κράτους”. Μια υπερεθνική προσέγγιση»

Γεράσιμος Ιλινόιου – Τσουρούφλης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τα πολιτικά κόμματα με την πώση της δικτατορίας το 1974 λειπούργησαν καταλυτικά στην διαδικασία της δημοκρατικής μετάβασης ενώ πέτυχαν αφενός την προώθηση των κοινωνικών αιτημάτων προς το κράτος και αφετέρου μετέφεραν τα προτάγματα του κράτους στην κοινωνία («κρατικοποίηση» των κομμάτων).

Η παρούσα ανακοίνωση έχει ως στόχο την ανάδειξη της σύγκλισης του προγραμματικού λόγου και της οργάνωσης των πολιτικών κομμάτων (κυρίως του ΠΑΣΟΚ, της ΝΔ και προσφάτως του ΣΥΡΙΖΑ) στο πλαίσιο της σταδιακής μετατόπισης από την “κοινωνία” προς την ικανοποίηση των κρατικών αναγκών και την αξιοποίηση των πόρων αυτού (cartel party theory). Η θεωρία των Katz και Mair περί εξέλιξης των πολιτικών κομμάτων (κόμμα στελεχών- μαζών- πολυσυλλεκτικό- cartel) αποτελεί το βασικό εργαλείο της ανάλυσής μας. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσουμε την στρατηγική του “εξευρωπαϊσμού” στον λόγο των κομμάτων του δικομματισμού, ιδιαίτερα μετά το 1996, με μοντέλο την μετακίνηση από την κοινωνία προς το κράτος έως και την ανάδειξη του Μνημονίου ως την προγραμματική επιλογή “χωρίς εναλλακτική”.

Ακολουθώντας επιχειρούμε μια «αντίστροφη» ανάγνωση του παραπάνω μοντέλου ως εξής: αφού επαληθεύσουμε την θεωρία του κόμματος κράτους στην κρίση του κομματικού συστήματος μετά το 2009 ανάγουμε την επιβολή προγραμματικής πολιτικής από διεθνείς θεσμούς προς την κεντρική εξουσία ως βασικό χαρακτηριστικό της εξέλιξης του κομματικού φαινομένου μετά την θεωρία του cartel party. Συνεπώς, παρουσιάζουμε την χάραξη πολιτικής στο πλαίσιο του Μνημονίου ως την “μετά- cartel-party-theory” όπου η σύγκλιση εντοπίζεται πλέον μεταξύ κεντρικής κυβέρνησης και υπερεθνικών θεσμών.

«Το νέο πολιτικό δίπολο: Ευρωπαϊστές και ευρωσκεπτικιστές»

Νικόλαος Χουρσαλάς, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η εισήγηση στοχεύει να εστιάσει στις συνθήκες που διαμόρφωσαν το νέο πολιτικό περιβάλλον και κυρίως να προβάλλει το νέο δίπολο μεταξύ ευρωπαϊστών και ευρωσκεπτικιστών, που σταθερά αντικαθιστά την παραδοσιακή σύγκρουση μεταξύ Αριστεράς-Δεξιάς. Η σκοπιμότητα είναι η αποτύπωση της υπάρχουσας γνώσης αναφορικά με τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις εκλογικές διαδικασίες και τα δημοψηφίσματα, προκειμένου να αναδείξει τη δημιουργία ενός νέου αξιακού κώδικα, ο οποίος υπερβαίνει τις παραδοσιακές ιδεολογικές διαφορές, όπως είναι η ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής, υποθετώντας παράλληλα προβληματισμούς αναφορικά με το μεταναστευτικό ζήτημα, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και την εμπιστοσύνη στους θεσμούς. Πράγματι, τα τελευταία χρόνια οι ευρωπαίοι πολίτες βιώνουν μια εποχή έντονων προκλήσεων και δομικών ανακατατάξεων. Η οικονομική κρίση που έπληξε το σύνολο του δυτικού κόσμου είχε πολλαπλές συνέπειες σε κοινωνικό, πολιτικό και θεσμικό επίπεδο. Η ύφεση της οικονομίας ανέδειξε τάσεις ατομισμού κι εσωστρέφειας, κλιμακώνοντας το κίνημα ευρωσκεπτικισμού, το οποίο μολοντί δεν έχει ενιαία έκφραση, τροφοδοτείται μέσα από τάσεις ριζοσπαστικοποίησης κοινωνικών ομάδων και ανάδειξης εθνικιστικών ιδεολογιών και λαϊκισμού. Μεθοδολογικά, η εισήγηση θα διερευνήσει τη διαχρονική εξέλιξη των τάσεων ιεράρχησης προτεραιοτήτων, όπως αποτυπώνονται μέσα από ποιοτικά χαρακτηριστικά των δημοσκοπικών ευρημάτων, συσχετίζοντας

τις τελευταίες με στοιχεία όπως είναι η ιδεολογική τοποθέτηση, ο πολιτικός προσδιορισμός και η κομματική προτίμηση.

«Δημοκρατία vs ασφάλεια στον οικονομικό πυρήνα της Ε.Ε.: Οι βιομηχανικές μεγαλουπόλεις της Αγγλίας το 2017»

Λίλα Λεοντίδου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Μετά από κάθε καταστροφή ή τρομοκρατική επίθεση θεωρείται απαραίτητο να ανασταλούν οι δημοκρατικές διαδικασίες και ελευθερίες για να προστατευτεί η ασφάλεια των πολιτών. Η πολιτική και η κοινωνία της ΕΕ μεταλλάσσονται καθοριστικά με αυτές τις διαδικασίες, ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του 2010. Η επέλαση τρομοκρατικών επιθέσεων κάνει πολλούς να μιλούν για μια “νέα κανονικότητα”. Στις εμβληματικές μεγαλουπόλεις της Ευρώπης και της Αμερικής η αστική ανάλυση δεν μπορεί πλέον να γίνεται με τις καθιερωμένες κατηγορίες κοινωνικού διαχωρισμού και κινημάτων για το “δικαίωμα στην πόλη”. Παρακολουθούμε την επέλαση νέων κοινωνικών και εθνικών διαχωρισμών, όπου οι συγκρούσεις φτάνουν στα επίπεδα ενός ακήρυχτου πολέμου και η συνακόλουθη “κατάσταση εκτάκτου ανάγκης” για λόγους ασφάλειας αντικαθιστά τη δημοκρατία. Η μέθοδος ανάλυσης θα είναι η ποιοτική εμβάθυνση στις χειρότερες επιθέσεις που συνέβησαν το 2017 στα κύρια οικονομικά αστικά κέντρα της Αγγλίας, και μάλιστα στη νεολαία τους και στους κοσμοπολίτες που τα επισκέπονται. Θα εστιάσουμε στις επιθέσεις που έπληξαν τις δύο Αγγλικές πόλεις με την πιο εμβληματική οικονομική ιστορία, πόλεις-εκπλήξεις όπως θα τις ονόμαζε ο Briggs: την κατ’ εξοχή μεγαλούπολη του βιομηχανικού καπιταλισμού του 19ου αιώνα, το Μάντσεστερ, και την παγκοσμιούπολη του χρηματοπιστωτικού καπιταλισμού και του νεοφιλελευθερισμού του 20ου αιώνα, το Λονδίνο. Θα διερευνήσουμε, ποιες είναι οι πολιτικές επιπτώσεις αυτής της “νέας κανονικότητας” στη θεσμική αναδιοργάνωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

«Τρομοκρατία, ασφάλεια και δόμηση εθνικής ταυτότητας στην Κίνα. Η περίπτωση της Επαρχίας Xinjiang: Η Αρμονική Κοινωνία υπό την απειλή του ισλαμικού φονταμενταλισμού (:)»

Ανδρέας Λιούμπας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Στην Κίνα ζουν περίπου είκοσι εκατομμύρια μουσουλμάνοι που ανήκουν σε δέκα εθνικές ομάδες. Εξ’ αυτών περίπου δέκα εκατομμύρια ανήκουν στην τουρκογενή εθνική ομάδα των Οιγούρων της οποίας η πλειοψηφία είναι εγκατεστημένη κυρίως στην κοιλάδα Tarim στο νοτιοδυτικό τμήμα της επαρχίας Xinjiang. Στην υπόψη επαρχία δρουν τρία διακριτά ουιγουρικά αποσχιστικά κινήματα, τα οποία εμπνέονται από μια εθνικιστική ιδεολογία πολιτιστικού / θρησκευτικού τύπου. Μολονότι οι επιλογές τους ως προς τον τελικό σκοπό κυμαίνονται μεταξύ πανισλαμισμού, παντουρκισμού και απόσχισης χωρίς περαιτέρω βλέψεις κοινή μεταξύ τους είναι η επιδίωξη απόσχισης από την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας και η ανασύσταση του Ανατολικού Τουρκεσταν. Σύμφωνα με τις κινέζικες αρχές η επαρχία θεωρείται χώρος στρατολόγησης, εκπαίδευσης και δράσης ισλαμιστών φονταμενταλιστών τρομοκρατών οι οποίοι διατηρούν διασυνδέσεις με ιδεολογικά συγγενικές ομάδες εκτός χώρας. Η παρούσα μελέτη εξετάζει πτυχές των πολιτικών διαχείρισης που εφαρμόστηκαν στην εξεταζόμενη επαρχία κατά την περίοδο 2007 – 2017 προκειμένου να διερευνήσει: α) την πιθανή σχέση των εφαρμοζόμενων πολιτικών με την ριζοσπαστικοποίηση τμήματος του πληθυσμού και β)

την αποτελεσματικότητα στον εντοπισμό και περιορισμό των διασυνδέσεων μεταξύ εγχώριων και ξένων τρομοκρατικών οργανώσεων (ενδεικτικά: Al-Qaeda, Turkistan Islamic Party).

Τα αρχικά συμπεράσματα της έρευνας συγκλίνουν προς την θέση ότι η στροφή του Πεκίνου προς αυστηρότερες μορφές πρόληψης, ελέγχου και καταστολής σε συνδυασμό με τη διεύρυνση του φάσματος των ελέγχων και απαγορεύσεων σε μια σειρά ζητημάτων τα οποία σχετίζονται με τον (αυτό)προσδιορισμό της εθνικής ταυτότητας φαίνεται να μην έχει τα επιθυμητά για αποτελέσματα.

«Οι στάσεις των Αθηναίων για την τρομοκρατία μετά τα σχετικά κρούσματα στο Παρίσι (Νοέμβριος 2015)»

Δημήτρης Βυζιργιαννάκης, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Το εύρος των γεγονότων που κατηγοριοποιούνται με τον όρο «τρομοκρατία» αποτελεί σαφή ένδειξη της πολυπλοκότητας του φαινομένου, γεγονός που κάνει αναγκαίες τις προσπάθειες για την αποσαφήνιση και ανάλυση, καταρχάς, της έννοιας της τρομοκρατίας. Ακόμα και στο ακαδημαϊκό πεδίο, συναντά κανείς πληθώρα διαφορετικών προσεγγίσεων αναλόγως της κοινωνικοπολιτικής στάσης και του ανάλογου θεωρητικού σημείου εκκίνησης.

Βέβαια, η αναζήτηση και η ερμηνεία της άποψης του μέσου πολίτη για την τρομοκρατία οφείλει να επεκταθεί πέρα από τον τυπικό ορισμό του φαινομένου. Οφείλει να λάβει υπόψη, αφενός τους μηχανισμούς που διαμορφώνουν αν όχι κατασκευάζουν την κοινή αντίληψη περί τρομοκρατίας, αφετέρου το ιδιαίτερο ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο εντός του οποίου συγκροτούνται οι στάσεις και οι αντιλήψεις της κοινής γνώμης.

Σε ό,τι αφορά το πρώτο σημείο, η κρατούσα άποψη στη διεθνή βιβλιογραφία αναδεικνύει ως κυρίαρχο το ρόλο των ΜΜΕ. Τα σύγχρονα ΜΜΕ και ιδιαίτερα τα ηλεκτρονικά, έχουν την ικανότητα να αξιοποιούν το συναίσθημα, θυσιάζοντας την ορθολογική παρουσίαση των γεγονότων στο βωμό της εμπορευσιμότητας. Η τρομοκρατία όχι μόνο δεν αποτελεί εξαίρεση αλλά, αντιθέτως, λόγω της φύσης των συμβάντων προσφέρεται για δραματοποίηση και εμπορική εκμετάλλευση.

Βέβαια, στην Ελλάδα η τρομοκρατία εμφανίζεται καθ' όλη τη διάρκεια της Μεταπολίτευσης. Για το λόγο αυτό η χώρα μας είναι το μοναδικό σχεδόν κράτος στην ΕΕ με συνεχή ενεργή πολιτική τρομοκρατία. Λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη το δεδομένο αυτό, δύο εβδομάδες μετά τις επιθέσεις στο Παρίσι το Νοέμβριο του 2015 και ενώ το θέμα είχε λάβει εκτεταμένη κάλυψη από τα ΜΜΕ, διεξήχθη ποσοτική έρευνα στο λεκανοπέδιο της Αττικής προκειμένου να διερευνηθούν οι αντιλήψεις των πολιτών σχετικά με το φαινόμενο της τρομοκρατίας.

«Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ως μέσο διαμόρφωσης της κοινής γνώμης κατά τη διάρκεια των τρομοκρατικών κρίσεων: Η περίπτωση της τρομοκρατικής επίθεσης κατά του πρώην Πρωθυπουργού κ. Λουκά Παπαδήμου»

Κωνσταντίνος Μπαλωμένος, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην διαδικασία της επικοινωνιακής αντιμετώπισης τρομοκρατικών κρίσεων. Αποτελούν κεντρικό δίαυλο επικοινωνίας τόσο των τρομοκρατών όσο και των διαχειριστών της κρίσης, και παράλληλα, την κύρια πηγή πληροφόρησης των πολιτών και της ευρύτερης κοινής γνώμης.

Λόγω της διαμεσολαβητικής τους λειτουργίας μεταξύ των τρομοκρατών, των διαχειριστών της κρίσης και της κοινής γνώμης, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο το κοινό θα αντιληφθεί την κρίση και θα ορίσει το περιεχόμενο της πλαισίωσής της.

Στο πλαίσιο αυτό, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ασκούν επιρροή στους άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενους σε μια τρομοκρατική κρίση, αλλά και την κοινή γνώμη. Επηρεάζουν τις αντιλήψεις τους και διαμορφώνουν την στάση που θα τηρήσουν (θετική ή αρνητική) απέναντι στους τρομοκράτες ή τους διαχειριστές της κρίσης αντίστοιχα.

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι να ελέγξει τα ερμηνευτικά πλαίσια που χρησιμοποιήθηκαν από τα ελληνικά έντυπα και ηλεκτρονικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για να ερμηνεύσουν το γεγονός της τρομοκρατικής επίθεσης κατά του πρώην Πρωθυπουργού κ. Λουκά Παπαδήμου.

Η διαδικασία της πλαισίωσης (framing) των γεγονότων από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, είναι καθοριστικής σημασίας διότι μέσω αυτής της διαδικασίας τα εν λόγω μέσα ορίζουν ένα ζήτημα, το ερμηνεύουν, το αξιολογούν και προτείνουν μια διαδικασία αντιμετώπισης και επίλυσής του.

Για τους σκοπούς της έρευνας θα αξιοποιηθεί η θεωρία της πλαισίωσης για να μελετηθεί, το πώς τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης πλαισίωσαν την είδηση της τρομοκρατικής επίθεσης κατά του κ. Λουκά Παπαδήμου.

Για να δοθεί απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα, θα χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου και η χρήση ανάλυσης περιπτώσιολογικής έρευνας.

«Στη “ζώνη του λυκόφωτος”: Όψεις της πολιτικής βίας της Χρυσής Αυγής την περίοδο της κρίσης»

Σίμος Ανδρονίδης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρούσα περίληψη-εισήγηση εστιάζει στη μελέτη όψεων της πολιτικής βίας που άσκησε η νεοναζιστική Χρυσή Αυγή την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Η Χρυσή Αυγή, μέσω της δράσης της, προσδιόρισε ένα πλαίσιο συνάρθρωσης-εναλλαγής μεταξύ ιδεολογικής και άμεσα ασκούμενης πολιτικής βίας, βία η οποία αφενός μεν ασκήθηκε επί «έτερων» σωμάτων-υποκειμένων (μετανάστες, πολιτικοί-ιδεολογικοί «εχθροί», ομοφυλόφιλοι), αφετέρου δε αποκτά ως σημείο κορύφωσης την δολοφονία του μουσικού Παύλου Φύσσα, στο Κερατσίνι, τον Σεπτέμβριο του 2013. Η άσκηση πολιτικής-σωματικής βίας από πλευράς της νεοναζιστικής Χρυσής Αυγής δύναται να «συλλάβει» εκ νέου το πολιτικό, αρθρώνοντας παράλληλα τους κανόνες της Χρυσουαγίτικης ταυτότητας εν καιρώ κρίσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η περίληψη-εισήγηση θέτει προς ερευνητική εξέταση τα εξής ερωτήματα: Ποια είναι τα όρια που θέτει η πολιτική βία στα σώματα των ποικιλώνυμων «εχθρών»; Πώς «κατασκευάζεται» ο «άλλος»; Πώς η δράση της Χρυσής Αυγής φέρει την πολιτική βία ως συμβολική «απόκριση»; Ποια είναι η σήμανσή της στο δημόσιο χώρο; Ποιες είναι οι μετατοπίσεις μεταξύ πολιτικής και λεκτικής-ιδεολογικής βίας; Η έντασή τους την περίοδο της οικονομικής κρίσης; Λειτουργήσε η οικονομική κρίση ως ιδιότυπος επιταχυντής μίας ασκούμενης Χρυσουαγίτικης πολιτικής βίας που ήδη προϋπήρχε; Δύναται να προσδιοριστεί αυτή η μορφή βίας ως μία ιδιαίτερη άσκηση «θανατοπολιτικής»; Τι δύναται να σημάνει αυτή η πολιτική βία για το παρόν και το μέλλον της Ελληνικής Δημοκρατίας και των θεσμών της; Στη «ζώνη του λυκόφωτος», η πολιτική βία της Χρυσής Αυγής και των Ταγμάτων Εφόδου λαμβάνει χώρα επί των «οριακών» σωμάτων ενέχοντας τις συνδηλώσεις των εθνικιστικών κανόνων «μύησης» στην άσκηση πολιτικής βίας.

«Αμερικανική υψηλή στρατηγική κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης Τραμπ. Το τέλος της μεταπολεμικής διεθνούς φιλελεύθερης τάξης πραγμάτων;»

Αθανάσιος Πλατιάς, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Στην εισήγηση αυτή θα εξετάσουμε κατά πόσο οι πυλώνες της μεταπολεμικής φιλελεύθερης τάξης πραγμάτων (Οικονομική αλληλεξάρτηση, διασπορά Δημοκρατίας και ενδυνάμωση των Διεθνών θεσμών) έχουν υποστεί ανεπανόρθωτο πλήγμα.

«Οι ευρωατλαντικές σχέσεις και το Brexit»

Κωνσταντίνος Λάβδας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η εισήγηση εξετάζει την επίδραση του Brexit στην εξέλιξη των ευρωατλαντικών σχέσεων. Υποστηρίζεται η άποψη ότι η διπλή πρόκληση - Brexit και προεδρία Τραμπ - δεν φαίνεται να έχει καταλυτικές επιπτώσεις στη δυναμική των διατλαντικών σχέσεων, παρά τις προφανείς και αρκετά σημαντικές αναταράξεις. Προτείνονται τρία σενάρια για το μέλλον των διατλαντικών σχέσεων στα αμέσως επόμενα χρόνια.

«Διατλαντικές σχέσεις στον αστερισμό του Brexit και του Τραμπ»

Κωνσταντίνος Υφαντής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η Διοίκηση Τραμπ αποτελεί ίσως την μεγαλύτερη πρόκληση για το μέλλον των Διατλαντικών Σχέσεων μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Αν και δεν είναι η πρώτη φορά που η προοπτική της κρίσης και της αβεβαιότητας στοιχειώνει τις ευρωαμερικανικές σχέσεις (βλ. δεκαετία του 1950 και τις διαφωνίες για την αμερικανική πυρηνική εγγύηση ή την δεκαετία του 1970 και τον Πόλεμο του Βιετνάμ) αυτή τη φορά τα πράγματα είναι διαφορετικά. Ο Πρόεδρος Τραμπ εξελέγη στη βάση μιας εθνολαϊκιστικής ατζέντας με ρητορική που πολλές φορές άγγιξε τα όρια του αντιευρωπαϊσμού, η Προεδρία του απειλείται από την υπόθεση της ρωσικής ανάμειξης στις Προεδρικές εκλογές ενώ στην Ευρώπη ο πλέον ατλαντικός παράγοντας - το Ηνωμένο Βασίλειο - είναι στην πόρτα της εξόδου από την ΕΕ και το βάρος της Γερμανίας έχει αυξηθεί υπέρμετρα. Η εισήγηση συζητά τις δυναμικές που αναπτύσσονται και την αβεβαιότητα που παράγεται.

«Ευρωατλαντικές σχέσεις και περιφερειακή ασφάλεια στην εποχή Τραμπ»

Δημήτρης Ξενάκης, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η εκλογή Τραμπ σηματοδοτεί μια νέα εποχή τόσο στις Ευρωατλαντικές Σχέσεις και το ΝΑΤΟ, όσο και για τη διαχείριση των συστημάτων της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής. Η εισήγηση εστιάζει στις νέες ισορροπίες που διαμορφώνει το επικείμενο Μπρέξιτ και η μέχρι σήμερα στάση του νέου Αμερικανού Προέδρου σε κρίσιμα ζητήματα της Ανατολικής Μεσογείου και της φλεγόμενης Μέσης Ανατολής.

«Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά το Brexit»

Γεώργιος Ανδρέου, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Σε τεχνικό επίπεδο, το ζήτημα της αναδιάρθρωσης του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού εν όψει του Brexit εμφανίζεται ως η ανάγκη διευθέτησης των δημοσιονομικών υποχρεώσεων που δεσμεύουν το Ηνωμένο Βασίλειο ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελεί μια μεταβατική εκκρεμότητα που τα δύο μέρη οφείλουν να διευθετήσουν άμεσα, προκειμένου, έως τα τέλη του Μαρτίου 2019, να οριστικοποιηθεί ο τερματισμός της ιδιότητας του ΗΒ ως μέλους των όλων των οργάνων και των οργανισμών της ΕΕ, αλλά και ως μέρους όλων των δημοσιονομικών πολιτικών και δράσεων της Ένωσης. Ωστόσο, η προοπτική αποχώρησης του ΗΒ από τον ενωσιακό προϋπολογισμό εγείρει ένα πλήθος ερωτημάτων που θίγουν τόσο τις δημοσιονομικές σχέσεις του ΗΒ και της ΕΕ πριν και μετά το Brexit, όσο και το συνολικό ύψος και τη λειτουργία των δημοσιονομικών δράσεων της ΕΕ πριν και μετά το Brexit. Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι, επομένως, να διερευνήσει: α) το ζήτημα της δημοσιονομικής διευθέτησης μεταξύ ΕΕ και ΗΒ, β) το ζήτημα των μελλοντικών δημοσιονομικών σχέσεων ΕΕ - ΗΒ γ) τις προοπτικές του προϋπολογισμού της ΕΕ μετά το Brexit.

«Σκιαγραφώντας τις πολιτικές επιπτώσεις του BREXIT στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

Βασίλης Λεοντίτσας, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου

Το δημοψήφισμα του Ιουνίου του 2016 αποτέλεσε μείζονα πολιτική τομή στο πολιτικό γίγνεσθαι της ευρωπαϊκής ηπείρου, θέτοντας τις βάσεις για την έξοδο (BREXIT) του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ. Γίνεται πλέον σαφές ότι το BREXIT θα έχει βαρύνουσες πολιτικές επιπτώσεις τόσο στο ΗΒ όσο και στην ΕΕ. Ενδεικτικά, θα αποδυναμώσει την πολιτική θέση του ΗΒ στο ευρωπαϊκό και το παγκόσμιο στερέωμα, θα θέσει σε κίνδυνο την εδαφική ακεραιότητα της χώρας (βλ. Σκωτία και Βόρεια Ιρλανδία), ενώ θα ενισχύσει τις απομονωτικές δυνάμεις στο εσωτερικό της. Παράλληλα, ούτε και η ΕΕ θα βγει αλώβητη από ένα BREXIT, καθώς δημιουργείται ιστορικό προηγούμενο εξόδου κράτους-μέλους, ενώ θα ενισχυθεί, ίσως υπέρμετρα, ο ρόλος της Γερμανίας στο εσωτερικό της Ένωσης. Από την άλλη, το BREXIT θα μπορούσε να αποτελέσει εφελκυστικό μεγαλύτερης ολοκλήρωσης, καθώς το Λονδίνο ιστορικά αντίκειται σε μεγαλύτερη εμπάθυνση. Η παρούσα εισήγηση υποστηρίζει πως οι πολιτικές επιπτώσεις του BREXIT θα βαρύνουν και τις δυο πλευρές, με το ΗΒ να βγαίνει ιδιαίτερα αποδυναμωμένο από την όλη διαδικασία. Όπως και να έχει, οι πραγματικές πολιτικές επιπτώσεις του BREXIT θα φανούν σε βάθος χρόνου και θα εξαρτηθούν από τις πολιτικές αποφάσεις που θα κρίνουν τη μελλοντική σχέση της ΕΕ και του ΗΒ μετά την έξοδο του τελευταίου από την Ένωση.

«Η έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση:

Αιτίες και διδάγματα» Νικόλαος Νικολάου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στις 24 Ιουνίου 2016 διεξήχθη στο Ηνωμένο Βασίλειο ένα δημοψήφισμα με τίτλο «Πρέπει να παραμείνει το Ηνωμένο Βασίλειο στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή

Ένωση;». Η άρνηση του λαού της χώρας να συνεχίσει την πορεία του εντός της Ε.Ε. αποτέλεσε ένα γεγονός το οποίο προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις.

Κατά πόσο όμως αυτό το γεγονός υπήρξε «κεραυνός εν αιθρία»; Μήπως ήταν διαφανόμενο; Η απάντηση στο ερώτημα εντοπίζεται στην εξέταση της περιόδου με αφετηρία την δεκαετία του 1950 και λήξη το 2016. Η βρετανική στάση αυτής της περιόδου απέναντι στην Ε.Ε. φανερώνει τις αιτίες εξόδου.

Παρά ταύτα, αυτό το όχι και τόσο αισιόδοξο γεγονός που σχετίζεται με τις παθογένειες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ε.Ε. παρά τα βήματα προόδου που έχει κάνει, μπορεί να λειτουργήσει σαν οδηγός. Σαν οδηγός διότι δύναται να δείξει τι πήγε λάθος και να αντληθούν από εκείνον διδάγματα έτσι ώστε να μην επαναληφθεί κάτι παρόμοιο ή ίδιο στο μέλλον.

«Αντιστρέφοντας την πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης: Πρώτες ενδείξεις για τις οικονομικές συνέπειες του Brexit»

Χαράλαμπος Χρυσομαλλίδης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος που διενεργήθηκε πριν 12 μήνες στο Ηνωμένο Βασίλειο (ΗΒ) ήταν σαφές, όμως οι συνέπειες και οι επιπτώσεις του ενέχουν σημαντικές αβεβαιότητες για τις επιχειρήσεις και την οικονομία, καθότι εκκρεμούν εκείνες οι ρυθμίσεις και οι συμφωνίες που θα αντικαταστήσουν την ισχύουσα κατάσταση, με το ΗΒ ως πλήρες κράτος μέλος της ΕΕ. Έτσι, ανάλογα με την κατάληξη της συμφωνίας ποικίλουν και οι επιπτώσεις του Brexit στην βρετανική, όσο και ευρύτερα στην ευρωπαϊκή κοινωνία. Διάφορες μελέτες και ομάδες ανάλυσης έχουν προσεγγίσει το συγκεκριμένο θέμα, με κύριο σκοπό, όχι τόσο την πρόβλεψη επί της τελικής έκβασης της διαπραγμάτευσης, όσο την παράθεση και την ταξινόμηση των υφιστάμενων εναλλακτικών επ' αυτής. Μεθοδολογικά αυτό στηρίζεται στις διάφορες συμφωνίες (εμπορικές κι άλλες) που έχει ήδη η ΕΕ με μη-κράτη μέλη της, παρότι δεν αποκλείεται αναζητηθεί ένα νέο *modus vivendi* μεταξύ ΕΕ και ΗΒ, επί μιας βάσης που δεν θα προκύπτει αναγκαστικά από το πλαίσιο των υπάρχουσών συμφωνιών. Η προτεινόμενη εισήγηση αναλύει τα μέχρι τώρα δεδομένα για τις πιθανές οικονομικές συνέπειες του Brexit, εστιάζοντας κυρίως στις επιπτώσεις του στο εμπόριο, αλλά και τις επενδύσεις, λαμβάνοντας υπόψη μια σειρά από μείζονα ζητήματα, όπως η πρόσβαση στην ενιαία αγορά, η πραγματοποίηση εμπορικών συναλλαγών χωρίς την ύπαρξη δασμών, ο βαθμός ελεύθερης πρόσβασης των βρετανικών τραπεζών στην ΕΕ κ.λπ. Παράλληλα θα γίνει αναφορά στον πιθανό βαθμό επίδρασης των διεθνών αυτών εξελίξεων στην ελληνική οικονομία, η οποία βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή, στην προσπάθεια ανάκαμψης μετά από σχεδόν μια δεκαετή κρίση κι επιστροφής στην κανονικότητα.

«Αδιέξοδα της νεωτερικότητας: νόημα, έρωτας και ευτυχία στα μυθιστορήματα του Μισέλ Ουελμπέκ»

Χρήστος Γροσδάνης, Πανεπιστήμιο Paris Diderot - Paris 7

Στη κλασική του εργασία *Θεωρία του μυθιστορήματος* ο Γκέοργκ Λούκατς όρισε το μυθιστορηματικό ήρωα ως ένα «προβληματικό άτομο σε αναζήτηση αυθεντικών αξιών στα πλαίσια ενός υποβαθμισμένου κόσμου». Στο πρώτο μέρος της παρουσίασης μας θα επιχειρήσουμε να δείξουμε ότι οι ήρωες του Ουελμπέκ αποτελούν μια από τις τελευταίες ενσαρκώσεις του «προβληματικού

ατόμου» και τα μυθιστορήματά του σύμπωμα και έκφραση της κρίσης που διέρχονται οι δυτικές κοινωνίες τα τελευταία χρόνια. Θα διερευνήσουμε στη συνέχεια τον τρόπο με τον οποίο ο Ουελμπεκ αντιλαμβάνεται αυτή την κρίση εστιάζοντας σε κάποια βασικά θέματα που επανέρχονται σε όλα του τα μυθιστορήματα του όπως: η ιδέα του τέλους της Ευρώπης, ο έρωτας στα πλαίσια του καπιταλιστικού συστήματος και η κατάρρευση όλων των αξιών που νοηματοδοτούσαν τη ζωή των ανθρώπων στο δυτικό κόσμο.

Το τελευταίο μέρος της παρουσίασης θα αποτελέσει κριτική αποτίμηση της ικανότητας του μυθιστοριογράφου να κατανοεί και να ερμηνεύει την κοινωνική πραγματικότητα. Συγκρίνοντας το έργο του Ουελμπεκ με έργα στοχαστών των κοινωνικών επιστημών οι οποίοι μελέτησαν τα ίδια θέματα με αυτόν, αντιπαραβάλλοντας τα μυθιστορήματα του με τις κοινωνιολογικές εργασίες της Εύας Ιλλούζ για τον έρωτα και με αυτές του Ζίγκμουντ Μπούμαν και του Αλέν Έρενμπεργκ για την κρίση της νεωτερικότητας, θα δείξουμε ότι ο διάλογος της λογοτεχνίας με τις κοινωνικές επιστήμες μπορεί να αποδειχτεί εξαιρετικά γόνιμος για την κατανόηση του κοινωνικού κόσμου.

«Η ευτυχία πέρα από την ελευθερία και την αξιοπρέπεια; Με ερωτηματικό, για το σήμερα»

Χρήστος Μαρσέλλος, Πανεπιστήμιο Paris Nanterre

Ο δούλος της αρχαιότητας μπορούσε να έχει απολαύσεις, αλλά δεν μπορούσε να είναι ευτυχισμένος, γιατί αυτό προϋποθέτει μια ενοποίηση του χρόνου της ζωής που δεν μπορεί να υπάρχει εκεί που δεν υπάρχει ελευθερία. Ο δούλος της στωικής εποχής εφεύρε την εσωτερικότητα ως αντίβαρο της δικής του κατάστασης. Η εσωτερική ευτυχία που συνόδεψε την εσωτερική του ελευθερία δεν ήταν πολιτική, και οι Μέσοι Χρόνοι μπόρεσαν να την αφομοιώσουν ακριβώς επειδή η σωτηρία που αναζητούσαν δεν ήταν του κόσμου τούτου. Τι συμβαίνει όμως σήμερα; Η νεότερη εποχή αρχίζει με την ανατίμηση της πολιτικής και ολοκληρώνεται με την αποκατάσταση των δικαιωμάτων της γης εις βάρος αυτών του ουρανού. Η ευτυχία του ανθρώπου πρέπει να υπάρξει για όλους εδώ και τώρα. Ίσως μπορούμε να την σκεφτούμε βοηθούμενοι από τον Κίρκεγκωρ, που, χαρτογραφώντας τις μορφές της απελπισίας, διέκρινε τρεις: μια απελπισία που δεν ξέρει ότι είναι απελπισία, την απελπισία του να μην θέλεις να είσαι ο εαυτός σου και την απελπισία του να θέλεις να είσαι ο εαυτός σου. Ο άνθρωπος που ήξερε ότι η απελπισία είναι η κατάστασή του, ακόμα κι αν δεν την αισθανόταν, και που ήξερε ότι ανάμεσα στο να θέλει να είναι ο εαυτός του και να μην θέλει να είναι ο εαυτός του *tertium datur*, ήταν αυτός που αφηνόταν στον Δημιουργό και Κριτή του. Αρνούμενη την πρώτη μορφή απελπισίας – γιατί πώς μπορεί κανείς να είναι απελπισμένος χωρίς να αισθάνεται απελπισμένος; -- η μετααστική, μαζικοδημοκρατική εποχή παραπαίει ανάμεσα στην απελπισία του να μην θέλεις να είσαι ο εαυτός σου – την οποία υποδαυλίζει όλος ο μηχανισμός της διαφήμισης και της έξαψης της φαντασίας – και την απελπισία του να θέλεις να είσαι ο εαυτός σου, που αναγνωρίζει παντού στους ανθρώπους το δικαίωμα να είναι αυτό που είναι χωρίς ποτέ να τους λέει τι πρέπει να γίνουν. Την κενή θέση του Θεού καλείται έτσι να καλύψει η οικονομική οργάνωση των ορμών (*économie libidinale*). Τι είναι όμως η ευτυχία όταν δεν είναι πλέον συνάρτηση της ελευθερίας – σε μια εποχή που κινείται, σύμφωνα με τον τίτλο του γνωστού βιβλίου του B.F.Skinner, «πέρα από την ελευθερία και την αξιοπρέπεια»;

«Διαστάσεις της οικονομικής πολιτικής των Αθλητικών Σωματείων: Λαϊκή αποδοχή και αμοιβές»

Κυριάκος Χίνας, Λέσχη Ιστορίας και Πολιτισμού ΑΕΚ

Με άξονα την παγιωμένη μαρξιστική αντίληψη, το ποδόσφαιρο και ευρύτερα ο Αθλητισμός θεωρούνται ως μικροαστικές ασχολίες που αποπροσανατολίζουν από τα θέματα της πάλης των τάξεων και της δυναμικής του προλεταριάτου. Η άποψη είναι ουτοπική, αν υπολογίσουμε ότι στις κοινωνίες διαχρονικά όποιο μαζικό φαινόμενο είχε παλλαϊκή αποδοχή, αυτόματα μεταβαλλόταν σε μέσο-ευκαιρία μέσα από την οποία ο απλός άνθρωπος επιδίωκε να προβάλει θέσεις και προτάσεις γύρω από γενικές δυσλειτουργίες της συλλογικής ζωής ή να αναπληρώσει σε προσωπικό επίπεδο αυτά που του στερούσε η ζωή. Παραδείγματα οι θεολογικές αιρέσεις ή ο Ιππόδρομος στο Βυζάντιο ή στήριξη πολιτικών κομμάτων στην Κύπρο μέσω ποδοσφαιρικών ομάδων ή η υποστήριξη της Μπαρτσελόνα με στόχο την αυτονομία των Καταλανών ή η αντιπαλότητα Καθολικών-Προτεσταντών στη Σκωτία μέσα από την υποστήριξη της Σέλτικ και της Ρέντνιζερς. Υπό το πρίσμα της λαϊκής αποδοχής του ποδοσφαίρου θα εξεταστούν οι σχέσεις της ερασιτεχνικής και της επαγγελματικής διάστασης του αθλήματος, καθώς και γενικότερα ζητήματα της οικονομικής πολιτικής των σωματείων όπως οι αμοιβές των αθλητών.

«Η ευτυχία ως προσδιοριστικός παράγοντας της οικονομικής ανάπτυξης»

Σπυρίδων Ρουκανάς, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Ολυμπία Περτσεμλίδου, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Πρόσφατες εξελίξεις όπως η κίνηση των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων να συγκροτήσουν Υπουργείο Ευτυχίας και να διορίσουν αρμόδιους Υπουργούς όπως και η κίνηση του Μπουτάν να εισάγει τον όρο ακαθάριστη εγχώρια ευτυχία αντικαθιστώντας τον όρο του ΑΕΠ με την παραπάνω έννοια καθιστούν το ζήτημα της ευτυχίας ως ένα θέμα που έχει απασχολήσει τις τελευταίες δεκαετίες τον τομέα της οικονομικής αναπτυξιακής συνεργασίας. Με πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών συγκροτήθηκε το 2012 η πρώτη λίστα με τους δείκτες ευτυχίας των χωρών. Η έκθεση κατατάσσει 156 χώρες σύμφωνα με τον δείκτη ευτυχίας τους. Ευτυχισμένη θεωρείται μία χώρα η οποία παρουσιάζει ισορροπία ανάμεσα στην ευημερία της και το κοινωνικό της κεφάλαιο (εμπιστοσύνη που εκφράζουν οι πολίτες προς το κράτος στο οποίο ανήκουν με χαμηλό ποσοστό ανισότητας και εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση). Η παραπάνω έκθεση έχει ως στόχο να επανεξετάσει και να επαναπροσδιορίσει την θέση της ευτυχίας στον κόσμο και να αναδείξει την σημασία της ως σημαντικού παράγοντα για τις κυβερνητικές πολιτικές των εθνών. Η παρούσα μελέτη θα αποτελέσει μία ανασκόπηση (μετα-ανάλυση) των δημοσιεύσεων που αναλύουν τις μεταβλητές του δείκτη ευτυχίας δηλαδή ύπαρξης διαφθοράς ή όχι σε ένα κράτος, του προσδόκιμου ζωής, της ελευθερίας των πολιτών να πραγματοποιούν επιλογές, του ΑΕΠ, της κοινωνικής στήριξης και της γενναιοδωρίας. Για να κατανοηθεί ορθά ο δείκτης της ευτυχίας θα γίνει η διάκριση ανάμεσα στην θετική συναισθηματική εμπειρία (θετικές επιδράσεις) αρνητική συναισθηματική εμπειρία (αρνητικές επιδράσεις) και αξιολογήσεις της ζωής. Η συγκεκριμένη μελέτη έχει ως στόχο να αναλύσει τους προσδιοριστικούς παράγοντες του δείκτη ευτυχίας και το αν ο συγκεκριμένος δείκτης μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα για τον καθορισμό μιας κυβερνητικής πολιτικής σε δύο ομάδες χωρών της ΕΕ (Σκανδιναβικές χώρες και χώρες που ανήκαν στο σύμφωνο της Βαρσοβίας).

«Προσφυγικό και Ευρωπαϊκή Ένωση, Διακυβέρνηση και Πολιτική»

Ηλέκτρα Χρηστέα, Υπηρεσία Ασύλου, Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η ανάδειξη, ανάλυση και η διεξαγωγή συμπερασμάτων για το προσφυγικό ζήτημα, καθώς και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών αποφάσεων, του σχεδιασμού, της υλοποίησης και της διαχείρισης τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση με έμφαση στις χώρες εισόδου, Ελλάδα και Ιταλία.

Η Ευρώπη βρίσκεται σε κρίσιμο σταυροδρόμι, καθώς αντιμετωπίζει πολλαπλά επίπεδα πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών κρίσεων στο εσωτερικό της, αλλά ταυτόχρονα καλείται να διαχειριστεί το φαινόμενο του προσφυγικού ως το αποτέλεσμα μακροχρόνιων κρίσεων που βρίσκονται στο εξωτερικό της. Οι Ευρωπαϊκές Χώρες έχουν εκπληρώσει μόνο 8% από το ποσοστό μετεγκαταστάσεων που έχουν δεσμευτεί, ενώ και οι παράπλευρες πολιτικές διαχείρισης και αντιμετώπισης του προσφυγικού, καθίστανται αδύναμες απέναντι στην έκταση και την ένταση του προσφυγικού ζητήματος.

Οι τέσσερις βασικοί πυλώνες Διαχείρισης του προσφυγικού της Κοινής Πολιτικής της ΕΕ, Ο Κανονισμός του Δουβλίνου με τις αναθεωρήσεις του, ο μηχανισμός μετεγκατάστασης (Relocation), ο μηχανισμός επανεγκατάστασης (Resettlement) και η Συμφωνία της ΕΕ με την Τουρκία τίθενται εν τω μέσω μιας πολύπλευρης διαμάχης μεταξύ των αντικρουόμενων συμφερόντων των ευρωπαϊκών κρατών και των επιλογών πολιτικής τους, της άνισης κατανομής για τις χώρες-πύλες εισόδου της διαχείρισης του προσφυγικού και των ανεπιτυχών μηχανισμών διοχέτευσης των διαθέσιμων πόρων για την εφαρμογή των κατάλληλων πολιτικών.

Οι περισσότερες αναλύσεις εστιάζουν είτε στις μακροοικονομικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις του προσφυγικού, είτε στην δικαιωματική προσέγγιση. Πέρα όμως από τις συγκεκριμένες προσεγγίσεις, θα ήταν χρήσιμη μια συνολική επανεξέταση και αξιολόγηση του ζητήματος από πλευράς πλαισίου και στόχων της διαμόρφωσης της ευρωπαϊκής πολιτικής και των μέσων διαμέσου των οποίων αυτή υλοποιείται. Η Ευρωπαϊκή Ένωση υλοποιεί τις αποφάσεις που λαμβάνει για τη διαχείριση του προσφυγικού μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) καθώς και μέσω του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF) με συνολικό προϋπολογισμό 6,9 δις. Η παροχή Ασύλου, η Μετανάστευση, η Ένταξη και η Ασφάλεια είναι πολιτικές που εξαρτώνται από την ένταση του φαινομένου του προσφυγικού, με διαφορετικό αντίκτυπο για την κάθε χώρα-μέλος της ΕΕ.

«Η αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα: Το ρίσκο της διαχείρισης προγραμμάτων στον τομέα της διεθνούς προστασίας»

Θεοφάνης Παπαδόπουλος, Υπηρεσία Ασύλου, Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Η Ελλάδα, από τις αρχές του 2015 και έπειτα, βρέθηκε αντιμέτωπη με την ανάγκη διαχείρισης της μεγάλης αύξησης των ροών προσφύγων και μεταναστών που αφίχθησαν στη χώρα κυρίως μέσω της Μεσογείου. Το 2015 οι αφίξεις στα ελληνικά νησιά παρουσίασαν αύξηση 1988% (UNHCR). Το 2016 και το 2017 οι αφίξεις εμφανίζονται ελαφρώς μειωμένες, ωστόσο το πρόβλημα δεν έχει επιλυθεί. Η αντιμετώπιση και διαχείριση του φαινομένου από μια χώρα που βρίσκεται σε οικονομική κρίση είναι δύσκολη καθώς δημιουργείται σημαντική δημοσιονομική επιβάρυνση. Για τον λόγο αυτό η ΕΕ και διάφοροι Διεθνείς Οργανισμοί συμμετέχουν προσφέροντας οικονομικούς -κυρίως- πόρους. Η διαχείριση των διατιθέμενων πόρων, σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, αποτελεί

δύσκολη υπόθεση καθώς θα πρέπει να διασφαλίζεται ταυτόχρονα με την άμεση υιοθέτηση των αλλαγών και η τήρηση του ευρωπαϊκού δημοσιονομικού πλαισίου. Στο πλαίσιο αυτό η ανάλυση ρίσκου καλείται να απαντήσει στις ανωτέρω προκλήσεις.

Η απότομη αύξηση των ροών δεν έδωσε στην ελληνική Πολιτεία τον απαιτούμενο χρόνο για να αναπτύξει ολοκληρωμένη στρατηγική αντιμετώπισης. Πολλές δράσεις σχεδιάστηκαν βιαστικά, ενώ η ρευστότητα της ελληνικής πολιτικής και οικονομικής ζωής δημιούργησαν συνθήκες αβεβαιότητας και αστάθειας. Παράλληλα με τις μεταβολές των ροών κατά τη διάρκεια της κρίσης ξεκίνησαν νέες πολιτικές της ΕΕ (relocation, EU-Turkey Statement κá). Οι τελευταίες έλυσαν μεν προβλήματα, ωστόσο αποτέλεσαν τροχοπέδη στην ολοκλήρωση προηγούμενων πολιτικών. Πέραν των ανωτέρω η ύπαρξη περιορισμένων πόρων οδηγεί στην επιλογή των δράσεων που μπορεί η πολιτεία να υλοποιήσει. Λόγω της φύσης των δράσεων δεν είναι εύκολη η αποτίμηση του κοινωνικού οφέλους σε νομοματικές μονάδες έτσι ώστε σε σύγκριση με το κόστος να επιλεγεί η βέλτιστη. Καθώς λοιπόν η διεθνής κοινότητα εστιάζει στη βοήθεια της Ελλάδας για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης, οι αντοχές της Πολιτείας δοκιμάζονται συνεχώς ενώ η ορθή διαχείριση των πόρων αποτελεί δύσκολο ζητούμενο.

«Τα θεμελιώδη Ανθρώπινα Δικαιώματα στη διαδικασία για το άσυλο»

Βασιλική Κακοσίμου, Υπηρεσία Ασύλου, Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Μέσα από τις πρόσφατες εξελίξεις στις προσφυγικές ροές και στην προσπάθεια των Κρατών να τις διαχειριστούν, αναδύθηκαν ζητήματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων -και δη των θεμελιωδών- σε σχέση με την πρόσβαση στο άσυλο και γενικά τη διεθνή προστασία όσων βρίσκονται σε κίνδυνο. Στα πλαίσια του Διεθνούς Δικαίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υπάρχουν συγκεκριμένοι μηχανισμοί προστασίας των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε σχέση με το άσυλο. Επίσης, το ευρωπαϊκό κεκτημένο περιλαμβάνει εργαλεία προστασίας των αιτούντων διεθνή προστασία τόσο στα πλαίσια του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου όσο και μέσω διαφόρων άλλων νομοθετημάτων, της νομολογίας ή των ευρωπαϊκών πολιτικών.

Η Αρχή της μη-επαναπροώθησης (non-refoulement) πηγάζει από το εθιμικό διεθνές δίκαιο, αφορά την προστασία των ατόμων από επιστροφή άμεση ή έμμεση σε χώρα όπου κινδυνεύουν να υποστούν δίωξη ή άλλη σοβαρή βλάβη και αποτελεί θεμελιώδες συστατικό στοιχείο της απαγόρευσης από βασανιστήρια, ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία. Η Αρχή της μη-επαναπροώθησης είναι κεφαλαιώδους σημασίας τόσο για την πρόσβαση στο άσυλο όσο και κατά τη διαδικασία ασύλου αυτή καθαυτή, καθώς δεν περιορίζεται μόνο στην απαγόρευση επιστροφής των ατόμων σε έδαφος χώρας όπου κινδυνεύουν, αλλά περιλαμβάνει και την απρόσκοπτη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, ακόμα κι αν εισέρχονται παράνομα, βρίσκονται στα σύνορα, στη θάλασσα, ή ακόμα και σε διεθνή ύδατα.

Οι μέθοδοι αναχαίτισης των προσφυγικών ροών που ακολουθούν τα κράτη διά πράξεων, όπως την ανέγερση φραγτών, το κλείσιμο των συνόρων, τις αποτροπές/ προωθήσεις (“pushbacks”), συμφωνίες με Τρίτα Κράτη, ή παραλείψεις, όπως την εγκατάλειψη στη θάλασσα, δε συνάδουν με την Αρχή της μη-επαναπροώθησης, περιορίζουν την πρόσβαση στο άσυλο και παραβιάζουν τη θεμελιώδη απαγόρευση από βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, ή άλλες διεθνείς υποχρεώσεις.

«Το προφίλ των αιτούντων άσυλο και δικαιούχων διεθνή προστασία στην Ελλάδα»

Αναστασία Χαλκιά, Υπηρεσία Ασύλου, Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Στην Ελλάδα συνεστήθη για πρώτη φορά το 2013 αυτοτελής Υπηρεσία αρμόδια για την εξέταση αιτημάτων διεθνούς προστασίας. Η νεοσύστατη Υπηρεσία Ασύλου κλήθηκε όχι μόνο να λειτουργήσει εν μέσω της οικονομικής κρίσης αλλά και να αντιμετωπίσει ως προς τη διοικητική τους εξέταση, τις εξαιρετικά αυξημένες ροές προσφύγων και μεταναστών που έλαβαν χώρα κατά τα τελευταία έτη. Στο πλαίσιο των τεσσάρων ετών λειτουργίας της, η Υπηρεσία Ασύλου είναι σε θέση να παρέχει αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τα ιδιαίτερα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των αιτούντων άσυλο και δικαιούχων διεθνή προστασία, αναδεικνύοντας τις επιμέρους ταυτότητες του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνηση και φθάνει έως τα σύνορα της ΕΕ. Σε συνδυασμό δε με την εικόνα του αντίστοιχου πληθυσμού σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα στοιχεία αυτά μπορούν να φωτίζουν τις επιμέρους διαφοροποιήσεις μεταξύ Ελλάδας και Ευρώπης και σε σημαντικό βαθμό να συμβάλλουν στην ορθολογική χάραξη πολιτικών ένταξης.

Ειδικότερα δε, η γνώση περί του προφίλ των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, δηλαδή, εκείνων που πρόκειται να παραμείνουν επί μακρόν στη χώρα όπου απέκτησαν καθεστώς πρόσφυγα, δύναται να παρέχει κρίσιμη πληροφόρηση για τις εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και εν γένει κοινωνικές ανάγκες των δικαιούχων, ικανή να διαμορφώσει σε σημαντικό βαθμό στοχευμένες δράσεις και πολιτικές με σκοπό την όσο το δυνατόν ομαλή ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία.

«Απασχόληση μεταναστών σε επιχειρήσεις: Οι αντιλήψεις των Ελλήνων επιχειρηματιών»

Χαράλαμπος Τσαρδανίδης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί στην Ελλάδα σχετικά με την αγορά εργασίας έχουν επικεντρωθεί περισσότερο στις άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις που εδράζονται στη διαφοροποίηση των αμοιβών και των διακρίσεων εθνοτικής καταγωγής. Πολλοί λίγοι ερευνητές ωστόσο, παρόλο το αυξανόμενο ενδιαφέρον για την απασχόληση των μεταναστών, έχουν διεξαγάγει έρευνα σε επίπεδο επιχείρησης. Πολύ λιγότερες δε έχουν γίνει για το ζήτημα των αντιλήψεων των επιχειρηματιών σχετικά με το μεταναστευτικό φαινόμενο. Η ανακοίνωση αυτή βασίζεται στα αποτελέσματα μιας έρευνας που έλαβε χώρα το 2016 και στοχεύει να απεικονίσει την έκταση απασχόλησης των αλλοδαπών στις ελληνικές επιχειρήσεις, να διερευνήσει τα κριτήρια πρόσληψής τους και να εντοπίσει τα εμπόδια που υφίστανται στην απασχόληση των αλλοδαπών. Ειδικότερα, επιδιώκει να απαντήσει στα ακόλουθα ερωτήματα: Ποιες είναι απόψεις και οι αντιλήψεις των επιχειρηματιών σχετικά με το μεταναστευτικό φαινόμενο; Είναι οι Έλληνες επιχειρηματίες πρόθυμοι να απασχολήσουν μετανάστες στις επιχειρήσεις τους; Για ποιους λόγους προσλαμβάνουν μετανάστες; Ποια θεωρούν ότι τα μειονεκτήματα και ποια τα πλεονεκτήματα της απασχόλησης μεταναστών; Οι χαμηλές αποδοχές των μεταναστών σε ποιο βαθμό παίζει σημαντικό ρόλο ως κριτήριο πρόσληψης;

«Η μουσουλμανική μαντίλα ως απειλή; Προκλήσεις και εντάσεις στον φιλελεύθερο κόσμο»

Χαρά Καραγιαννοπούλου, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι σύγχρονες και σύνθετες πραγματικότητες –μετανάστευση, τρομοκρατία, οικονομική κρίση κλπ.- προκαλούν σημαντικές μεταβολές στις φιλελεύθερες δημοκρατικές κοινωνίες, δημιουργούν ανασφάλεια και αβεβαιότητα στο πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον, και δοκιμάζουν τα όρια των δημοκρατιών. Ένα πεδίο εντός του οποίου οι φιλελεύθερες αρχές και αξίες βιώνουν έντονες προκλήσεις και εντάσεις είναι –μεταξύ άλλων- αυτό της χρήσης της μουσουλμανικής μαντίλας στον Ευρωπαϊκό δημόσιο χώρο. Η εισήγηση αυτή εστιάζοντας στο ζήτημα της μαντίλας διερευνά τον τρόπο με τον οποίο ο Ελληνικός φιλελεύθερος Τύπος αποτυπώνει τις εντάσεις που βιώνει ο φιλελευθερισμός όταν έρχεται αντιμέτωπος με την πολιτισμική και θρησκευτική διαφορετικότητα, η οποία συχνά εκλαμβάνεται ως απειλή για την ασφάλεια τόσο του πολιτικού συστήματος όσο και των πολιτών ως ατόμων.

«Κοσμοπολιτισμός και Δημοκρατία: Η πολιτική της δεύτερης νεωτερικότητας»

Αναστασία Μαρινοπούλου, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Σκοπός της παρουσίασης είναι να διατυπώσει θέσεις, αντιθέσεις και αντινομίες του κοσμοπολιτισμού οι οποίες δεν συνιστούν απαραίτητα ερμηνείες της έννοιας αλλά προσεγγίζουν της παρανοήσεις επί της έννοιας του κοσμοπολιτισμού η οποία διαφαίνεται πως στη δεύτερη νεωτερικότητα του 21ου αιώνα διαμορφώνει ένα σαφές πλαίσιο υποστήριξης της δημοκρατίας. Ο κοσμοπολιτισμός θεωρείται εν πολλοίς στην τρέχουσα βιβλιογραφία ως η δυναμική την οποία αναπτύσσει το εθνικό κράτος ή ως η διευκόλυνση του πολιτικού και οικονομικού φεντεραλισμού μιας πλειάδας εθνικών κρατών. Ωστόσο, η παρουσίαση καταδεικνύει πως οι κύριοι σκοποί του κοσμοπολιτισμού μπορούν να διατυπωθούν στο ακόλουθο τριφυές σχήμα, ώστε να αντιταχθεί και ν' ανταπαντήσει η δεύτερη νεωτερικότητα:

- α. Στη διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης,
- β. Στο αίσθημα των πολιτών πως είναι αδύναμοι και άφωνοι εντός της κοινωνίας πολιτών, και
- γ. Στην κατάσταση πολιτική κατωτερότητας την οποία βιώνει ένας εκτεταμένος αριθμός ανθρώπων και λαών χωρίς πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα εντός των νεωτερικών κοινωνιών.

Το πρώτο ερώτημα το οποίο θέτει η παρουσίαση διατυπώνεται κατά διπλό τρόπο: αποσκοπεί ο κοσμοπολιτισμός στην εθνικοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτικής ή στον εξευρωπαϊσμό των εθνικών πολιτικών; Μια τέτοια απάντηση απαιτεί συγκεκριμένες και εξειδικευμένες λύσεις σε μια πολυπλοκότητα προβληματικών. Το δεύτερο ερώτημα διατυπώνει ένα από τα κύρια σημεία έριδας της πολιτικής νεωτερικότητας, δηλαδή το εάν ο κοσμοπολιτισμός είναι με πρακτικούς όρους η αξονική λειτουργία της δημοκρατίας για τις κοινωνίες του 21ου αιώνα.

«Περιβαλλοντική Μετανάστευση: Μία μελλοντική πρόκληση για την Ευρώπη. Μύθος ή πραγματικότητα;»

Αικατερίνη Καίσαρη, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Την τελευταία δεκαετία παρατηρείται μία δυναμική δημόσια συζήτηση σχετικά με τη σύνδεση μεταξύ της κλιματικής αλλαγής και της μετανάστευσης. Η περιβαλλοντική μετανάστευση έχει κερδίσει έδαφος τόσο σε διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς όσο και σε φορείς της κοινωνίας των πολιτών. Εκτιμάται ότι τα επόμενα 40 χρόνια οι πληθυσμιακές μετακινήσεις λόγω κλιματικής αλλαγής θα κυμανθούν μεταξύ 25 εκατομμυρίων και ενός δισεκατομμυρίου ατόμων, ενώ η Διεθνούς Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή σε έκθεσης της αναφέρεται σε 150 εκατομμύρια άτομα. Ωστόσο, μιλάμε για ένα καινούργιο φαινόμενο ή παρατηρούμε τη συνέχιση και όξυνση μιας παλιάς διαδικασίας; Σημαντικό μέρος της δημόσιας και ακαδημαϊκής συζήτησης αποτελεί ο ορισμός των «περιβαλλοντικών μεταναστών ή προσφύγων», ο οποίος έχει προσεγγιστεί με διαφορετικούς και πολλές φορές αλληλοσυγκρουόμενους τρόπους. Η παρούσα εισήγηση θα προσπαθήσει να παρουσιάσει εν συντομία τις βασικές προσεγγίσεις, όπως αυτές έχουν αναπτυχθεί από τη σχετική βιβλιογραφία, αναφορικά με τον διαχωρισμό μεταξύ του «περιβαλλοντικού πρόσφυγα» και του «περιβαλλοντικού μετανάστη». Ωστόσο, το βασικό ερώτημα που θα προσπαθήσει να απαντήσει η παρούσα εισήγηση είναι κατά πόσο οι πληθυσμιακές ροές από την Βόρεια Αφρική ως συνέπεια της κλιματικής αλλαγής μπορούν να αποτελέσουν απειλή για την Ευρώπη. Η επιλογή της Βόρειας Αφρικής γίνεται για δύο λόγους: α) λόγω της εγγύτητάς και των ιστορικών δεσμών της με την Ευρώπη και β) λόγω των αυξημένων προβλέψεων για όξυνση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής σε ολόκληρη τη περιοχή. Επιπροσθέτως, παρόλο που οι περιβαλλοντικοί μετανάστες σε μεγάλο ποσοστό μετακινούνται ενδο-συνοριακά, η σχετική βιβλιογραφία συχνά αναφέρεται στον κίνδυνο δημιουργίας μεγάλων περιβαλλοντικά προκαλούμενων μεταναστευτικών κυμάτων από το Νότο προς τον Βορρά, λόγω όξυνσης των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής. Συνεπώς, κρίνεται αναγκαίο να εξετάσουμε αν οι προαναφερθείσες προβλέψεις είναι πιθανόν να πραγματοποιηθούν και αν ναι, σε ποιο βαθμό οι πληθυσμιακές αυτές ροές μπορούν να αποτελέσουν ή όχι απειλή για την ασφάλεια της Ευρώπης.

«Προς μία Νέα Τάξη Πραγμάτων στη Μέση Ανατολή;»

Ηλίας Τασόπουλος, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Το ζήτημα της μεταβολής των εμποδισμένων κανόνων διεθνούς αλληλεπίδρασης με έμφαση στη Μέση Ανατολή έχει επικρατήσει στο δημόσιο διάλογο. Την ίδια ώρα που παραδοσιακά σχήματα περιφερειακής ασφάλειας κυριαρχούνται από την αναποτελεσματικότητα και τις εσωτερικές διαμάχες, μη κρατικοί δρώντες αποτελούν το επίκεντρο διεθνώς, ενώ φονταμενταλιστικές οργανώσεις κατακτούν μία τόσο ευρεία ιδεολογική επιρροή σε σχέση με το περιορισμένο επιχειρησιακό τους δίκτυο, φτάνοντας μέχρι και στην κατάληψη και διοίκηση εδαφικών εκτάσεων, όπως έγινε με το Ισλαμικό Κράτος στο Ιράκ και τη Συρία. Δεν θα ήταν παράτολμο να παρατηρήσει κανείς πως η επερχόμενη αλλαγή έχει γίνει κοινός τόπος σε μία πλειοψηφία αναλύσεων, με τη μελλοντική μορφή του κάθε σχήματος περιφερειακής λειτουργίας βέβαια να διαφέρει. Το αν οδεύουμε σε έναν νέο μεγάλο διακανονισμό αναλόγου μεγέθους όπως πριν από έναν αιώνα με τη συμφωνία Σαϊκς-Πικό στη Μέση Ανατολή ή σε μία επισφράγιση του υπάρχοντος status quo στην περιοχή όπως συντελέστηκε την περίοδο της κατάρρευσης της Σοβιετικής Ένωσης είναι ένα

ερώτημα που χρήζει διερεύνησης. Η παρούσα παρέμβαση θα επιχειρήσει να αναδείξει κατά πόσο το περιφερειακό σύστημα της Μέσης Ανατολής βρίσκεται σε μία περίοδο θεμελιωδών αλλαγών ή εάν το υφιστάμενο πλαίσιο λειτουργίας παραμένει ανθεκτικό παρά τους κραδασμούς, λαμβάνοντας υπόψη τη δεσπόζουσα θέση που κατέχει μία Μεγάλη Δύναμη στην περιοχή και σε παγκόσμιο επίπεδο καθώς και τις ενδογενείς δυναμικές που αναπτύσσονται εντός του περιφερειακού υποσυστήματος.

«Ένοπλοι μη Κρατικοί Δρώντες, Υβριδικότητα, Θρησκεία και Διεθνικότητα: οι Περιπτώσεις της Χεζμπολάχ και του ISIS»

Σωτήρης Ρούσσος, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Μετά τις αραβικές εξεγέρσεις παρατηρείται η ανάδειξη ένοπλων μη κρατικών δρώντων ως περιφερειακών δυνάμεων και ως υποδειγμάτων κρατικής συγκρότησης είτε με τη μορφή του κράτους εντός κράτους (Χεζμπολάχ) είτε με υβριδική μορφή που περιλαμβάνει χαρακτηριστικά κρατικής κυριαρχίας, διεθνικής οργάνωσης και ιδεολογικού ρεύματος (ISIS). Η παρουσία και η δυναμική αυτών των οργανώσεων ανέδειξε δύο βασικά ζητήματα που παίζουν σημαντικό ρόλο στην περιφερειακή ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο και την Μέση Ανατολή. Πρώτον, το έθνος-κράτος απεδείχθη ιδιαίτερα ευάλωτο απέναντι σε αυτές τις υβριδικές οργανώσεις ιδιαίτερα μάλιστα τον ISIS. Δεύτερον, λόγω του τρόπου συγκρότησης των αραβικών εθνών κρατών οι σίτες παρέμειναν στο περιθώριο της πολιτικής εξουσίας. Έτσι οι σίτες αντιλαμβάνονταν τον εαυτό τους ως υποτελή ομάδα και προσπαθούσαν να ανατρέψουν αυτήν την ανισότητα, αποποιούμενοι την θρησκευτική σπιτική ταυτότητα, είτε εντασσόμενοι στα κομμουνιστικά κόμματα (Ιράκ) είτε στο εθνικαστικό Μπάαθ (Αλαουίτες στη Συρία). Η ιρανική επανάσταση άνοιξε έναν δρόμο χειραφέτησης για τους σίτες με λάβαρο το σπιτισμό ως επαναστατική ιδεολογία. Σήμερα βρισκόμαστε σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι αυτού του δρόμου. Η εισήγηση θα εξετάσει τον τρόπο ανάπτυξης αυτών των ένοπλων κρατικών δρώντων και θα ελέγξει κατά πόσο αποτελούν μια μορφή νεο-μεσαιωνικού τρόπου οργάνωσης του περιφερειακού ή ακόμη και του διεθνούς συστήματος ή απλά πρόκειται για μια παροδική κρίση του έθνους-κράτους στην περιοχή.

«Η καταδίωξη της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, το ρήγμα στο σουνιτικό κόσμο και οι προκλήσεις πολιτικής για την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση»

Κλεάνθης Κυριακίδης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Πέτρος Σιούσιουρας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η καταδίωξη της Μουσουλμανικής Αδελφότητας δημιουργεί τεράστια πολιτική αστάθεια στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και επιφέρει προκλήσεις πολιτικής για την χώρα μας αλλά και ευρύτερα για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Αίγυπτος, η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα την θεωρούν τρομοκρατική οργάνωση, τη στιγμή που το Κατάρ και η Τουρκία την ενισχύουν δημιουργώντας ρήγμα στο σουνιτικό κόσμο, σε μια στιγμή που ισχυροποιείται το σιιτικό Ιράν. Η μελέτη μας θα παρουσιάσει τα χαρακτηριστικά της οργάνωσης, επεξηγώντας ότι δεν αποτελεί συμπαγή και ομοιόμορφη οντότητα αλλά έχει ιδιαίτερες εσωτερικές τριβές και δυναμικές που αλλάζουν τόσο την τακτική όσο και τη στρατηγική της κατά τόπο και χρόνο. Επιπρόσθετα θα εξηγήσουμε γιατί παρότι εισήλθε στο χορό των Αραβικών Επανάστασεων αρ-

γοπορημένα και διστακτικά, κέρδισε με ιδιαίτερη άνεση τις εκλογές που ακολούθησαν την «Αραβική Άνοιξη». Κατόπιν θα αναλύσουμε γιατί στην Αίγυπτο, που αποτελεί «βαρόμετρο» για τον Αραβικό κόσμο, η προσπάθεια του εκλεγμένου Προέδρου Μόρσι να κάνει ένα μίνι συνταγματικό πραξικόπημα οδήγησε σε ένα ακόμα στρατιωτικό πραξικόπημα από τον νυν Πρόεδρο Σίσι. Αφού επεξηγήσουμε τα λάθη που διέπραξε η Δύση στην στήριξη της νέας δικτατορίας στην Αίγυπτο, θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε τα αποτελέσματα που επέφερε το καινούριο status quo στην Ελλάδα και την ΕΕ αλλά και το περιθώριο που υπάρχει για συνεργασία με τη Μουσουλμανική Αδελφότητα στο μέλλον. Θα γίνει αναφορά σε θέματα όπως η έξαρση της «ισλαμικής τρομοκρατίας», η Διπλωματική εκπροσώπηση της Αιγύπτου στην Ντόχα από την Ελληνική Πρεσβεία, αλλά και οι ευαίσθητες Ελληνο-ισραηλινές σχέσεις.

«Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές Μετανάστευσης προς Τρίτες Χώρες: Συγκριτική Μελέτη Μαρόκου - Λιβύης»

Ευαγγελία Αμπελιώτη, Ελληνικός Οργανισμός Πολιτικών Επιστημών

Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές Μετανάστευσης προς Τρίτες Χώρες: Συγκριτική Μελέτη Μαρόκου-Λιβύης. Ποιος είναι ο ρόλος της ΕΕ στην μεταναστευτική/προσφυγική κρίση μετά την Αραβική Άνοιξη; Τα ρεύματα που κατέφθασαν στην Ευρώπη μετά τις ανατροπές των καθεστώτων της Αιγύπτου, της Τυνησίας και της Λιβύης, απέδειξαν ότι η Ευρώπη είχε έρθει αντιμέτωπη με μια «έξοδο» που υποκινήθηκε από πολιτικές αναταράξεις και εσωτερικές συγκρούσεις στην περιοχή. Η προσφυγική κρίση στη Συρία απέδειξε, πως η Ευρώπη ήταν ουσιαστικά αντιμέτωπη με μια συνοριακή κρίση στην οποία είχε διττό, ιθύνοντα ρόλο. Αφενός οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί ώθησαν τους μετανάστες να προσφύγουν σε μη ασφαλή μέσα για να φθάσουν στις ευρωπαϊκές πύλες, αφετέρου οι «μη-νόμιμες» μέθοδοι που χρησιμοποιήσαν χαρακτηρίστηκαν ιδιάζουσες περιπτώσεις με αποτέλεσμα τα Ευρωπαϊκά κράτη να καλούνται να διαχειριστούν αυτή τη «νέα κρίση». Η δεδομένη κατάσταση είναι αποτέλεσμα των πολιτικών «καλής διακυβέρνησης» που ως σκοπό είχαν την «ανάπτυξη κοινοτήτων ασφάλειας». Οι πολιτικές αυτές όπως αποτυπώνονται στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας, στην Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας καθώς και στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας, είτε κατέρρευσαν με την ανατροπή των καθεστώτων είτε παρουσίασαν ευελιξία. Ακολουθώντας την κονστρουκτιβιστική προσέγγιση, η δεδομένη μελέτη θα προσπαθήσει να αποτυπώσει το πλαίσιο συνεργασίας που προάγει η ΕΕ με τρίτες χώρες στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ως συγκριτική μελέτη, οι σχέσεις ΕΕ-Μαρόκου στον τομέα της μετανάστευσης λαμβάνονται υπόψη ως μια περίπτωση πρότυπης συνεργασίας, ενώ οι σχέσεις ΕΕ-Λιβύης βρίσκονται στον αντίποδα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις προκλήσεις που ελλοχεύουν από τις παραπάνω συνεργασίες, καθώς η Ένωση σε καιρούς εσωτερικής κρίσης εμμένει στο ίδιο μοντέλο προσδίδοντας όμως παγκόσμιο προσανατολισμό. εισάγοντας την Ευρωπαϊκή Παγκόσμια Στρατηγική μόλις τον Ιούνιο του 2016.

«Το παράλογο Brexit και η ανακλησιμότητα της δήλωσης του Ηνωμένου Βασιλείου προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση»

Χαράλαμπος Τσιλιώτης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου (ΗΒ) από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), η οποία αποφασίστηκε από την πλειοψηφία του βρετανικού λαού και επικυρώθηκε και από τα δύο σώματα του Κοινοβουλίου στηρίχθηκε σε κάποιους άξονες: Αφενός ανάκτηση της εθνικής κυριαρχίας του ΗΒ από τις Βρυξέλλες, κατάργηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων πολιτών της ΕΕ εντός του ΗΒ, μη καταβολή χρημάτων εν είδει εισφορών του ΗΒ προς την ΕΕ, παράκαμψη του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) εντός του ΗΒ για θέματα που αφορούν το τελευταίο και τους πολίτες του, αφετέρου τελωνειακή ένωση και ελεύθερη αγορά όσον αφορά τις τρεις άλλες ελευθερίες, αγαθών, κεφαλαίων και υπηρεσιών. Τα παραπάνω θυμίζουν την λαϊκή παροιμία «και την πίτα ολόκληρη και τον σκύλο χορτάτο» και αποκλήθηκαν από την Πρωθυπουργό του ΗΒ ως «μαλακό Brexit», σε αντίθεση με το «σκληρό Brexit» που σημαίνει αποχώρηση του ΗΒ από την ΕΕ χωρίς συμφωνία που να ρυθμίζει τις μελλοντικές σχέσεις τους και «γαία πυρί μειχθήτω». Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ ΕΕ και ΗΒ δείχνουν ότι το «σκληρό» Brexit δεν συμφέρει κανένα και κυρίως το ΗΒ από την άλλη το «μαλακό» Brexit όπως το αντιλαμβάνονται οι Βρετανοί αποτελεί μία «a la carte» σχέση που είναι παράδειγμα προς αποφυγή για την ΕΕ. Ειδικές σχέσεις τύπου ΕΕ-ΕΟΧ ή ΕΕ-Νορβηγίας, που είναι ρεαλιστικές και επιθυμητές από την ΕΕ, δεν βοηθούν σε τίποτε τους Βρετανούς να πετύχουν τους ανωτέρω στόχους τους. Επειδή τα παραπάνω προοιωνίζονται αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις, που θα φέρει ειδικά το ΗΒ σε έναν φαύλο κύκλο, θεωρώ αρκετά πιθανό οι Βρετανοί να επανεξετάσουν την θέση τους, κατόπιν ωριμότερης σκέψης. Τη νομική δυνατότητα μίας τέτοιας επανεξέτασης θα παραθέσω στο δεύτερο μέρος της εισήγησής μου, πάντοτε με βάση το Ενωσιακό Δίκαιο και το άρθρο 50 Συνθήκης Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΕ).

«Αποσχιστικά φαινόμενα στην Ευρωπαϊκή ήπειρο: Εθνικές επιδιώξεις, διεθνή συμφέροντα και το διεθνές δίκαιο»

Αντώνης Μπρεδήμας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι αποσχιστικές προσπάθειες εδαφών δεν είναι νέο φαινόμενο. Σήμερα όμως, μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της αποαποικιοποίησης, η προσοχή ορισμένων λαών και σημαντικών μειονοτήτων στρέφεται προς το στόχο της ανεξαρτησίας ως μέσου εθνικής ολοκλήρωσης. Το φαινόμενο αυτό έρχεται σε αντίθεση με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου και για την ώρα δε φαίνεται να μπορεί να κερδίσει το στοίχημα της νομιμοποίησης. Παρ' ότι εκφράζουν τον ίδιο στόχο, τα επιμέρους αποσχιστικά κινήματα κινούνται σε διαφορετικό πλαίσιο, που προσδιορίζει την «ήπια» (Σκωτία, Καταλονία, Κεμπέκ κα.) ή δυναμική (Κόσσοβο, χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης) διάστασή τους. Διεθνής πολιτικές παράμετροι προσδιορίζουν εξάλλου την τύχη των κινήματων αυτών, με χαρακτηριστικά παραδείγματα το Κόσσοβο και την Κριμαία. Το αποσχιστικό φαινόμενο φαίνεται να κινείται με δύο ταχύτητες. Στην πρώτη ανήκουν οι προηγμένες χώρες, όπου η προσπάθεια απόσχισης συνοδεύεται από την πρόθεση διατήρησης ευρύτερων σχέσεων (Ευρωπαϊκή Ένωση), ενώ στη δεύτερη, της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, ο στόχος είναι η ανεξαρτησία, με την προοπτική ευρύτερης συνεργασίας να παραμένει ανοικτή.

«Η Ιθαγένεια, εθνική και ευρωπαϊκή, θύμα της οικονομικής κρίσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης;»

Βασίλης Χατζόπουλος, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια δρα συμπληρωματικά αλλά και ανταγωνιστικά προς τις εθνικές ιθαγένειες των ΚΜ της ΕΕ. Και οι δύο, όμως, υφίστανται τις συνέπειες των πολιτικών επιλογών και των νομικών αποφάσεων που ελήφθησαν στα πλαίσια της ΕΕ - και εκτός - για τη διαχείριση της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης και την αποφυγή μελλοντικών κρίσεων. Στη βάση του ορισμού της Ιθαγένειας, όπως προτείνεται από τον Τ.Η. Marshall, η συμβολή αυτή έχει στόχο να εξετάσει τους τρόπους με τους οποίους οι αρμοδιότητες που έχουν εκχωρηθεί σε τεχνοκρατικά όργανα (της ΕΕ) και (διεθνείς) οργανισμούς που στερούνται δημοκρατικής νομιμοποίησης και δεν υπέχουν υποχρέωση λογοδοσίας, αλλοιώνει τα αστικά, πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα που απορρέουν από την ιθαγένεια. Ακόμη χειρότερα δε, καθιστούν την ευρωπαϊκή ιθαγένεια ανεπιθύμητη τονώνοντας τους εθνικισμούς.

«Η διαφθορά ως μία μορφή οικονομικού εγκλήματος και η αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης»

Νίκος Δενιόζος, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η διαφθορά σαν μορφή οικονομικού εγκλήματος, αποτελεί ένα ζήτημα με παγκόσμιες διαστάσεις και συνεπώς έχει αναγνωρισθεί σαν μια πρόκληση πρώτης βαθμίδας στα πλαίσια της διεθνούς ασφάλειας, σχετιζόμενη πολύ στενά με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και εξέλιξη. Πολλοί αντιλαμβάνονται τη διαφθορά ως ένα έγκλημα / ως μια παράνομη ενέργεια χωρίς θύματα και τη δωροδοκία ως ένα διαφορετικό τρόπο επιχειρηματικής δραστηριότητας, ωστόσο όμως, σήμερα υπάρχει μια ευρεία παραδοχή ότι η διαφθορά παραβιάζει τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα που απαιτεί την ανάλογη μεταχείριση. Πρόσφατες μελέτες διαφωτίζουν πτυχές του πλέγματος του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς ως κυρίων απειλών για την πολιτική σταθερότητα, την ανθρώπινη ασφάλεια, τη δημοκρατία και την οικονομικής ανάπτυξη. Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες, η υπεξαίρεση, η απάτη, ο εκβιασμός, ο νεποτισμός, η ευνοιοκρατία και μονοπωλιακές καταστάσεις, περιλαμβάνονται μεταξύ των ενδείξεων πράξεων διαφθοράς. Έρευνες αποδεικνύουν την ύπαρξη ενός πολύ συνεκτικού πλέγματος μεταξύ διαφθοράς και οργανωμένου εγκλήματος. Αυτή η κατάσταση ευδοκίμησε συνήθως σε πρώην κομμουνιστικές χώρες και σε χώρες όπου έχουν προηγηθεί συγκρούσεις όπου η ύπαρξη κενών στην εξουσία και η αδύναμη εφαρμογή των νόμων δημιούργησαν και δημιουργούν ευκαιρίες για την ανάπτυξη εγκληματικών οργανώσεων. Οιαδήποτε εμπειριστατωμένη ανάλυση αναφερόμενη στην κλιμακούμενη απειλή από το διεθνικό οργανωμένο έγκλημα, απαιτεί να εξετάζει το ρόλο της διαφθοράς ως βασικής συνιστώσας που ενισχύει αυτές τις δραστηριότητες. Σήμερα, τα δίκτυα του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος είναι πολύ περισσότερο πολύπλοκα και αποτελούν σοβαρή πρόκληση για την καταπολέμησή τους. Νέες ομάδες Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, διαφοροποιούν με σταθερό ρυθμό τις μεθόδους τους και τη διάρθρωσή τους, επιπλέον δε, ευνοούνται από τις δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης, όπως η τεχνολογία και η καινοτομία και κατά συνέπεια έχουν αυξήσει την επιρροή τους στην κοινωνία. Έτσι αυτά τα εγκληματικά δίκτυα υποθετώντας τις νέες τεχνολογίες και μεθοδολογίες, έχουν αυξήσει δραματικά την επιρροή τους στη ζωή και τις υποθέσεις των απλών ανθρώπων, στις κυβερνήσεις, και στον επιχειρηματικό κόσμο. Σε παγκόσμιο επίπεδο

θεσμοί όπως η Ε.Ε., το Συμβούλιο τα Ευρώπης, ο Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών, η Διεθνής Διαφάνεια, η Παγκόσμια Τράπεζα, οι G-20, αναγνωρίζουν τη διαφθορά ως ένα παγκόσμιο πρόβλημα και εργάζονται προκειμένου να εξευρεθούν λύσεις στην αντιμετώπιση του εν λόγω προβλήματος.

«Ευκαιρίες και διακινδυνεύσεις από την Πολιτική ως Επάγγελμα»

Στέλιος Χιωτάκης, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Αρχικά γίνεται μια αποσαφήνιση των εννοιών. Όσοι ισχυρίζονται ότι θέλουν να «ζουν για την πολιτική, χωρίς όμως να ζουν από αυτήν» δεν έχουν κατανοήσει πως, αν ο πολιτικός δεν ζει από την πολιτική τότε η τελευταία θα ασκείται αποκλειστικά μόνο από τους πλουσίους. Υποστηρίζεται ότι είναι πολύ πιο διαφανές και δημοκρατικό όταν ο πολιτικός - όπως επίσης ο γιατρός, ο δικαστής κ.λπ. - ασκεί την κύρια δραστηριότητά του ως επάγγελμα και όχι όπως ο Απόστολος Παύλος. Η παραδοχή και η διαρκής υπόμνηση ότι ο πολιτικός είναι επαγγελματίας - όχι «ιεραπόστολος» ή αυτόκλητος «προφήτης της επανάστασης» - έχει πολλά θετικά πρόσημα. Πέρα από το θέμα της εξειδίκευσης και της αποφυγής των ερασιτεχνών και μαθητευόμενων μάγων, η διαρκής υπόμνηση της επαγγελματικής ιδιότητας του πολιτικού απομυθοποιεί το ρόλο του και συμβάλλει στη δημιουργία μιας επαγγελματικής ηθικής με διαφανείς κανόνες και θεσμικά αντίβαρα ελέγχου ενάντια σε κάθε μορφή διακινδύνευσης και δυνητικής κατάχρησης ή εκτροπής.

«Τεχνοκρατία» κατά τον Χάμπερμας και η πολιτική πραγματικότητα στην Ελλάδα»

Θεόδωρος Γεωργίου, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Ενάντια στους φόβους για τις ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις μιας ασύδοτης «τεχνοκρατίας» σύμφωνα με τον Γιούργκεν Χάμπερμας, ιδιαίτερα στην Ελλάδα της μεταπολίτευσης και της σημερινής κρίσης διαπιστώνουμε την κυριαρχία ενός μάλλον προκαπιταλιστικού συντεχνιακού πνεύματος και της αυτονόμησης της πολιτικής ιδεολογίας. Τα φαινόμενα αυτά συμπορεύονται με έναν πολιτικό βολонταρισμό, ο οποίος στρέφεται εναντίον των διαδικασιών της τεχνογνωσίας, της επιστημονικής αριστείας και του πραγματισμού, ενώ είναι εντελώς ασύμβατος με την αξιοκρατία, την ισονομία, τον δυτικό πολιτισμό και την περαιτέρω ανάπτυξη της δημοκρατίας καθώς και της ορθολογικής διευθέτησης των προβλημάτων.

«Κρίση και απονομιμοποίηση:

Μια κοινωνιολογική κριτική σε κυρίαρχες όψεις ορθολογικότητας»

Νικόλαος Ναγόπουλος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η ατομοκεντρική θεωρία κινήτρων καθώς και η ψυχολογικοποίηση των όρων της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης συνιστούν το ιδεολογικό υπόβαθρο του νεοκλασικού οικονομικού μοντέλου ως προς τη στάση των ιδιωτών - πολιτών απέναντι στα πολιτικά συστήματα. Το μοντέλο αυτό εμφανίζεται ορθολογικό ως προς τις επιδιώξεις του ατόμου δεν διαθέτει, ωστόσο, μια μακροοικονομική στόχευση και δεν επενδύει σε όρους ευρύτερης κοινωνικής συνοχής και ολοκλήρωσης.

Παρά ταύτα η επικράτησή του φαίνεται να έχει ευνοήσει στην περίπτωση της ΕΕ τη δημιουργία μιας υπερεθνικής κοινωνίας των ... ιδιωτών που υπερβαίνει την ιδέα μιας Ευρώπης των λαών, μέσω της οποίας διασφαλίζονταν οι πρωτογενείς προϋποθέσεις νομιμοποίησης. Ως εκ τούτου η νομιμοποίηση των θεσμών της ΕΕ και της περαιτέρω εμβάθυνσης στο εσωτερικό της αντλούνταν εν πολλοίς από τη μεγιστοποίηση της οικονομικής ευημερίας και τα προγράμματα άμβλυνσης των κοινωνικών ανισοτήτων. Όσο η ευημερία διασφαλιζόταν –έστω και ανισόρροπα- και οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν υψηλοί η διαφαινόμενη υποχώρηση της πολιτικής απέναντι στην οικονομία δεν είχε συνδυαστεί με κρίση νομιμοποίησης. Επιπλέον, το αναδυόμενο ιδεολόγημα περί ενίσχυσης του υπερεθνικού θεσμικού πλαισίου διαπερνούσε σχεδόν ανεμπόδιστα τις διαχωριστικές γραμμές του έθνους κράτους προαναγγέλλοντας μια μετα-εθνικού τύπου δημοκρατία ως το νέο ιδεώδες. Η ευρωπαϊκή κοινωνία των ιδιωτών δεν είχε δείξει έως τη στιγμή αυτή ισχυρά σημάδια ανησυχίας για την πρωτοκαθεδρία της οικονομίας επί της πολιτικής, και την υποχώρηση της τελευταίας. Η κρίση νομιμοποίησης παρουσιάστηκε ταυτόχρονα με τον κλονισμό των συνθηκών που συντηρούσαν και αύξαναν την ευημερία και ενίσχυαν το κοινωνικό κράτος σε συνδυασμό με την υποχώρηση θεσμοθετημένων μέτρων διασφάλισης της αναδιανομής του παραγόμενου πλούτου, αλλά και με την αμφισβήτηση των όψεων ορθολογικότητας που παρουσιάζει το νεοκλασικό οικονομικό μοντέλο.

«Η ανάλυση των τριών κοινωνικών καθεστώτων νεωτερικότητας και οι μορφές κυριαρχίας που συνδέονται με αυτά»

Σωτήρης Χιουρής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η μερική συγχώνευση τριών καθεστώτων στην ίδια ιστορική περίοδο του σήμερα είναι το αποτέλεσμα ενός αργού και ημιτελούς έργου ολοκλήρωσης και μετασχηματισμού της Ελληνικής κοινωνίας από την παραδοσιακή αγροτική κοινότητα στην σύγχρονη ημι-νεωτερική κατάσταση και ταυτόχρονα στο ύστερο μετανεωτερικό καθεστώς, χωρίς η ελληνική κοινωνία να έχει ολοκλήρωση τη διαδικασία εκμοντερνισμού και εκσυγχρονισμού της. Μια διαδικασία που εκτείνεται σε όλη την νεώτερη περίοδο της ιστορία της χώρας. Το σημαντικότερο στοιχείο σε αυτή τον μετασχηματισμό είναι η ασαφής θέση και το μικρό μέγεθος της συνολικής μισθωτής εργασίας στο καθεστώς συσσώρευσης του κεφαλαίου. Η κατανόηση των κοινωνικών καθεστώτων στηρίζεται ειδικότερα στη θεωρία των κοινωνικών συστημάτων αλλά και της θεωρίας της ρύθμισης την κατανόηση της οποίας θα προσπαθήσουμε να προβάλλουμε στην σύγχρονη ιστορική περίοδο. Στην ανάλυση μας απουσιάζει ένα κοινωνικό καθεστώς που αντιστοιχεί στην εγκατάσταση της νεωτερικότητας ή της τρίτης φάσης στη θεωρία του Polanyi, δηλαδή της ρυθμισμένης κοινωνίας της αγοράς και αυτό διότι η διαδικασία της ολοκλήρωσης του παραμένει ημιτελής και παλινδρομική, ενώ τα στοιχεία της τμηματοποιημένης παραδοσιακής κοινωνίας ακολουθούν και επιβιώνουν στην κοινωνική μεταβολή μέσα στο ημι-νεωτερικό κοινωνικό καθεστώς στο οποίο τα νεωτερικά στοιχεία περιέχονται αλλού ως οργανωμένα και αλλού ως κατακερματισμένα τμήματα.

«Η ελληνική εξωτερική πολιτική και η ειρηνική επίλυση των συγκρούσεων: Οι επίσημες και οι ανεπίσημες συνομιλίες για την επίλυση των διαφορών του Αιγαίου»

Αλέξης Ηρακλείδης, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η ελληνική εξωτερική πολιτική κινείται μέχρι σήμερα, με όρους Διεθνών Σχέσεων στο χώρο είτε του άτεγκτου είτε του ευέλικτου ρεαλισμού σε ότι αφορά το χειρισμό των γνωστών ως «εθνικών θεμάτων». Ωστόσο στην περίπτωση της διένεξης του Αιγαίου η Ελλάδα ενίοτε ξεπέρασε τον εαυτό της και κινήθηκε εκτός της στενής λογικής του ρεαλισμού («μυδενικό άθροισμα»). Στην παρουσίαση αυτή θα αναφερθώ στις προσπάθειες αυτές που κινήθηκαν το 1975-1981 και το 1999-2003 σε δύο επίπεδα, το επίσημο κεκλεισμένων των θυρών και σε δύο περιπτώσεις, λιγότερο γνωστές, σε ανεπίσημο επίπεδο, τη μία μάλιστα θεσμικά στα πλαίσια «διπλωματίας δεύτερης τροχιάς» ή «διπλωματίας μιάμιση τροχιάς».

«Η Ελλάδα και οι “Άλλοι”: Εξωτερικές ειδήσεις, ΜΜΕ η πρόταση της “Ειρηνευτικής Δημοσιογραφίας”»

Χρήστος Φραγκονικολόπουλος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στην Ελλάδα, ειδικότερα, η διαμεσολάβηση των ΜΜΕ στην μεταπολίτευση έχει συντελέσει τα μέγιστα, ώστε όχι μόνο να παγιωθεί στο πολιτικό σύστημα και στην κοινή γνώμη μια εθνικιστική οπτική. Στο διπλωματικό ρεπορτάζ οι πληροφορίες και εικόνες που αφορούν την πολιτική και τις κοινωνίες των «Άλλων» και ειδικότερα των γειτονικών χωρών (Τουρκία και πΓΔΜ) είναι επιλεκτικές. Περιορίζονται σε αναλύσεις «υψηλής πολιτικής», κρίσεις και διαφορές, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται τα εξής: (α) η αναπαραγωγή και ενίσχυση εθνικιστικών-εθνοκεντρικών αντιλήψεων, (β) Η εσωστρέφεια και καταλυτική παρουσία των λεγόμενων «εθνικών θεμάτων» στη θεματολογία των ΜΜΕ. Σε ένα κόσμο, όμως, που βρίσκεται σε πλήρη κινητικότητα και αβεβαιότητα, τα ΜΜΕ οφείλουν να μην αγνοούν, παραλείπουν και αποσιωπούν την προβολή και κατανόηση των διεθνών εξελίξεων. Το ζητούμενο, λοιπόν, είναι η διαμόρφωση νέων αντιλήψεων και λόγου στην ΕΠ, η παραγωγή γνώσης και η αλλαγή νοοτροπίας με στόχο την εκλογίκευση των «απειλών» και των πάγιων προτεραιοτήτων της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Πως μπορούν, λοιπόν, τα Μέσα να καταπολεμήσουν τις συγκρουσιακές αντιλήψεις που κυριαρχούν στην αντιμετώπιση των γειτόνων, να επηρεάσουν θετικά την οικοδόμηση της ειρήνης και εμπιστοσύνης και να προσφέρουν εναλλακτικές επιλογές στα στερεότυπα και τις συγκρούσεις; Πως μπορούν τα ΜΜΕ να δώσουν όχι μόνο μεγαλύτερη προσοχή στην πληροφόρηση για τις πολλαπλές πραγματικότητες της ΕΠ, αλλά και να εξετάσουν πως συνδέονται με τις αλλαγές στην παγκόσμια πολιτική και οικονομία, και τους διακυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς μηχανισμούς;

«Συνέχεια και αλλαγές στη θεσμοποίηση της ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων στην ελληνική πανεπιστημιακή κοινότητα»

Ευγενία Βαθάκου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Ο τομέας της ανάλυσης και επίλυσης συγκρούσεων (peaceful conflict resolution) αποτελεί ένα ιδιαίτερο γνωστικό πεδίο στις διεθνείς σχέσεις με συγκεκριμένα φιλοσοφικά θεμέλια και σημαντικές

πρακτικές διαστάσεις. Κατά τα τελευταία 40 χρόνια έχει θεσμοποιηθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα προσφέρονται στα πανεπιστημιακά / ερευνητικά ιδρύματα πολλών χωρών. Στην Ελλάδα, η πορεία του συγκεκριμένου γνωστικού πεδίου δεν σημείωσε αντίστοιχη πρόοδο. Είναι λίγοι οι εξειδικευμένοι επιστήμονες και ακόμη λιγότερα τα σχετικά μαθήματα τα οποία προσφέρονται σε πανεπιστημιακό επίπεδο στα τμήματα διεθνών σχέσεων / πολιτικής επιστήμης. Στα εν λόγω προγράμματα σπουδών διατίθεται μια πληθώρα μαθημάτων θεωρίας διεθνών σχέσεων, στρατηγικών σπουδών και σπουδών συγκεκριμένων γεωγραφικών περιοχών, στα οποία είναι σαφής η επικράτηση της ρεαλιστικής προσέγγισης στις διάφορες εκφάνσεις της. Καθώς η σχολή της ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων είναι κριτική απέναντι στη ρεαλιστική σχολή των διεθνών σχέσεων, η ανεπίλυτη σύγκρουση μεταξύ των δύο προσεγγίσεων φαίνεται να εξηγεί μερικώς την υφιστάμενη κατάσταση. Μια άλλη σημαντική παράμετρος στη συζήτηση είναι η ελλιπής γνώση και η απουσία διαλόγου, όσον αφορά τις δυνατότητες που διανοίγονται για τη διαμεσολάβηση της αβεβαιότητας με ειρηνικά μέσα, κατά τη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Στην εισήγησή μου θα παρουσιάσω τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποίησα, όσον αφορά τη θεσμοποίηση της ανάλυσης και επίλυσης συγκρούσεων στα ελληνικά πανεπιστήμια που προσφέρουν προγράμματα διεθνών σχέσεων (Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου και Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης). Ειδικότερα η έρευνα περιλαμβάνει ανάλυση των σχετικών προγραμμάτων σπουδών των αντίστοιχων τμημάτων καθώς και συνεντεύξεις με το διδακτικό προσωπικό και την διοίκηση των τμημάτων. Τα αποτελέσματα της έρευνας συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης, τα αίτια, τις συνέπειες αλλά και τις προοπτικές, όσον αφορά την εδραίωση του συγκεκριμένου γνωστικού αντικείμενου στην Ελλάδα.

**«Η επίδραση της πιστοποίησης προσόντων και προσώπων
στη νέα ρύθμιση οργάνωσης των αγορών εργασίας:
Το ζητούμενο της συμβολής της στην εξισορρόπηση συμφερόντων
στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων»**

Μιλτιάδης Σταμπουλής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η λειτουργία μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας σε έντονα και συχνά εναλλασσόμενες περιόδους ανάπτυξης και οικονομικής κρίσης, οι συνεχώς εξελισσόμενες εφαρμογές των νέων τεχνολογιών, αλλά και η δημογραφική γήρανση στην Ευρώπη έχουν επηρεάσει την λειτουργία των επιμέρους αγορών εργασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, η νέα οργάνωση των αγορών εργασίας, αναζητώντας ευελιξίες λειτουργίας, εντείνει τον ανταγωνισμό μεταξύ των κοινωνικών πρωταγωνιστών της, αδυνατεί να αντιμετωπίσει συνολικά το οξυμένο πρόβλημα της ανεργίας, ενώ καλείται να διαχειριστεί τόσο τις αυξανόμενες απαιτήσεις για επαγγελματικά προσόντα υψηλού και μεσαίου επιπέδου στη χρήση νέων τεχνολογιών, όσο και την ανάγκη επανειδίκευσης και συμπλήρωσης γνώσεων για τους μεγαλύτερους σε ηλικία εργαζόμενους. Επιπρόσθετα και στη βάση υιοθετούμενων ευρωπαϊκών στρατηγικών, προωθείται η αναβάθμιση της ποιότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις χώρες της Ε.Ε. σε συνδυασμό με την επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης. Αυτή η επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης επιτυγχάνεται με βάση τον προσδιορισμό, την καταγραφή και την αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν μέσω τυπικής και άτυπης μάθησης και τυποποιείται μέσω δύο διαδικασιών, της πιστοποίησης

προσόντων και της πιστοποίησης προσώπων, σύμφωνα με το διεθνές πρότυπο ISO/IEC 1704. Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι, καταρχήν, η διερεύνηση του βαθμού ανάπτυξης των δύο διαδικασιών πιστοποίησης στην Ελλάδα και η προσέγγιση της επίδρασης τους στην αγορά εργασίας στη χώρα μέσω της παράθεσης ποσοτικών στοιχείων. Σε δεύτερο επίπεδο επιχειρείται η κριτική προσέγγιση του θεσμού των δύο διαδικασιών πιστοποίησης, μέσω έρευνας πεδίου σε δείγμα εμπλεκομένων στελεχών από τον ακαδημαϊκό χώρο, τους δημόσιους φορείς εποπτείας, τους φορείς πιστοποίησης αλλά και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, ώστε να αναδειχθούν οι δυνατότητες και οι αδυναμίες του. Τέλος επιχειρείται η συσχέτιση του βαθμού ανάπτυξης των δύο διαδικασιών πιστοποίησης με πτυχές των εργασιακών σχέσεων όπως ο έλεγχος των εισροών σε επιμέρους αγορές εργασίας, το επίπεδο αμοιβών, η διευκόλυνση κινητικότητας στις εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες, η ιεραρχική εξέλιξη, κ.ά. Κατ' αυτό τον τρόπο θα αναδυθούν τα πραγματικά κίνητρα ανάπτυξης του θεσμού και οι δυνατότητές του για εξισορρόπηση συμφερόντων στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων.

«Επιχειρήσεις Προσωρινής Απασχόλησης (ΕΠΑ) και Μεταβατικές Αγορές Εργασίας στην Ευρώπη. Η επίδραση και η εμπειρία των ΕΠΑ και των “ενοικιαζόμενων” εργαζομένων στην αγορά εργασίας και τις εργασιακές σχέσεις στην Ελλάδα»

Ελένη Ρομποτή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Αλέξης Ιωαννίδης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Από την δεκαετία του 80 και μετέπειτα, η οργανωτική δομή της επιχείρησης η οποία βασιζόταν στο μοντέλο της «παραδοσιακής επιχείρησης» με βασικό χαρακτηριστικό την «τυπική σχέση εργασίας», διακρίνεται πλέον από ευελιξία (Κυνηγοπούλου, 2015, Γαβρόγλου, 2008, Δεδουσόπουλος, 1996). Η ευελιξία αυτή οδηγεί και στην ευελιξία του τρόπου διαμόρφωσης της εργασίας με την είσοδο των «άτυπων ή α-τυπικών» σχέσεων εργασίας και την δημιουργία ενός μοντέλου πολλαπλών μορφών εργασιακών σχέσεων. Σε μία από τις άτυπες μορφές εργασίας ανήκει και η Προσωρινή Απασχόληση με κυριότερη έκφραση την «ενοικίαση» των εργαζομένων μέσω Επιχειρήσεων Προσωρινής Απασχόλησης (εφεξής και ΕΠΑ). Αντικείμενο της παρούσας εισήγησης είναι να αποσαφηνιστεί το νέο αυτό φαινόμενο της «ενοικίασης» εργαζομένων, να αναφερθούν κατά συνέπεια οι παράγοντες και τα βασικά χαρακτηριστικά που παίζουν καθοριστικό ρόλο στη λειτουργία του φαινομένου, καθώς και στην οργάνωση της αγοράς εργασίας. Επίσης, η εμβάθυνση της μελέτης των ατομικών και των κοινωνικών δικαιωμάτων των «ενοικιαζόμενων» εργαζομένων ως προς τις συνθήκες εργασίας και τα υπόλοιπα εργασιακά τους δικαιώματα που κατοχυρώνονται νομοθετικά βάσει της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2008/104/ΕΚ. Επιπρόσθετα, η ανάδειξη των πιθανών μισθολογικών ανισοτήτων και των διαφορετικών εργασιακών συνθηκών των «ενοικιαζόμενων» εργαζομένων μέσω Επιχειρήσεων Προσωρινής Απασχόλησης (ΕΠΑ), εν συγκρίσει με τους μόνιμα εργαζομένους συναδέλφους τους. Αδιαμφισβήτητα τα τελευταία χρόνια η Προσωρινή Απασχόληση μέσω ΕΠΑ είναι από τις πιο δυναμικές μορφές απασχόλησης με έντονα αυξητικές τάσεις (Schoman & Guedes, 2012, Λυμπεράκη & Δενδρινός, 2010). Πλήθος μελετών και εμπειρικών ευρημάτων υποδεικνύουν ότι οι εργαζόμενοι υπό καθεστώς προσωρινής απασχόλησης κερδίζουν χαμηλότερες αμοιβές και εργάζονται υπό δυσμενέστερες συνθήκες εργασίας συγκριτικά με τους μόνιμα απασχολούμενους (Booth, Francesconi & Frank, 2003). Ωστόσο, εξ' όσων γνωρίζουμε δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία έρευνα στην Ελλάδα για τους «ενοικιαζόμενους» εργαζομένους και τις ΕΠΑ, στην οποία να αναδεικνύεται με ποιοτική

και ποσοτική ανάλυση το μέγεθος των μισθολογικών ανισοτήτων και των διαφορετικών συνθηκών εργασίας αυτών με τους υπόλοιπους απασχολούμενους. Η εισήγηση έχει στόχο να καλύψει αυτό το κενό στη διεθνή επιστημονική κοινότητα.

«Οργανωσιακή αλλαγή και Δημόσιες Υπηρεσίες Απασχόλησης: Σε αναζήτηση μίας νέας στρατηγικής προώθησης της εργασίας σε καιρούς κρίσης»

Γεώργιος Καραχάλιος, Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
Σήφης Πλυμάκης, Rutgers University

Η βαθύτατη οικονομική κρίση που βίωσαν τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2008 και εντεύθεν ανέδειξε τις παθογένειες των κρατικών μηχανισμών καθώς και την αδυναμία τους να ανταποκριθούν στο σταθεροποιητικό τους ρόλο στα επίπεδα της οικονομίας και της κοινωνικής συνοχής. Έννοιες, όπως χρηματοοικονομικοί περιορισμοί, τεχνολογικές και περιβαλλοντικές εξελίξεις, δημογραφικές τάσεις, νέες κοινωνικές ανάγκες, μεταβαλλόμενες πολιτικές προτεραιότητες έρχονται να περιπλέξουν ακόμη περισσότερο ένα ήδη ασταθές περιβάλλον για τις υφιστάμενες αγορές εργασίας, η οργάνωση των οποίων, απαιτεί πλέον, νέες και περισσότερο ευέλικτες στρατηγικές, στενά προσανατολισμένες στη μεταβατική φύση του εξωτερικού περιβάλλοντος. Περαιτέρω, η ανάγκη του ανασχεδιασμού και της καλύτερης στόχευσης των πολιτικών και των λειτουργιών είναι *sine qua non* προϋπόθεση για την ταχεία επιστροφή των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας στην ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό, διεθνείς οργανισμοί και οντότητες, ήδη κατευθύνουν τους πόρους τους στο να διατυπωθούν νέες στρατηγικές με στόχο την ανάπτυξη των αγορών εργασίας μέσα σε αυτά τα μεταβαλλόμενα περιβάλλοντα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο ΟΟΣΑ που αναθεωρεί για δεύτερη φορά, την περίφημη στρατηγική του για την ανάπτυξη των θέσεων εργασίας (OECD Jobs Strategy, 2016) ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της Αναπτυξιακής Στρατηγικής (EU2020) που υιοθέτησε, έχει θέσει ειδικούς στόχους για την απασχόληση, την ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας. Στην ίδια λογική επαναξιολογείται και ο ίδιος ο ρόλος των θεσμικών και άλλων φορέων που μετέχουν, τρόπον τινά, ως ρυθμιστές σε αυτή καθαυτή τη λειτουργία των αγορών εργασίας και συνεπώς αναδιατυπώνεται ο ρόλος και η σημασία των Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (ΔΥΑ) σε αυτή τη διαδικασία. Σημαντικό σημείο της διαδικασίας είναι η υπερεθνική δικτύωση των ΔΥΑ και η συγκριτική τους αξιολόγηση αναφορικά με την ανταποκρισιμότητά τους απέναντι στους καταρχήν τεθέντες στόχους.

«Ο θεσμός της δημόσιας επιχείρησης: Κανονιστικά μοντέλα, πλαίσιο πολιτικών και ρύθμιση»

Μαντώ Λαμπροπούλου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Ιωάννης Ευσταθόπουλος, Σύμβουλος οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής

Η προτεινόμενη εισήγηση επιχειρεί να χαρτογραφήσει τις κυρίαρχες προσεγγίσεις των δημόσιων επιχειρήσεων διαχρονικά και να τις διασυνδέσει με το πλαίσιο των δημόσιων πολιτικών. Το πεδίο μελέτης οριοθετείται από διακριτά «παραδείγματα» ιδιοκτησίας, οργάνωσης και λειτουργίας των δημόσιων επιχειρήσεων και αντίστοιχων στόχων, εργαλείων και διαδικασιών παρέμβασης

(ή αποχής) του κράτους στα σχετικά πεδία δραστηριότητας. Διατρέχοντας τις διαφορετικές επιλογές από την οργανική προσέγγιση των δημόσιων επιχειρήσεων ως εργαλείων άσκησης πολιτικής μέχρι τη νεοφιλελεύθερη ανάγνωσή τους ως θεσμών της αγοράς, το κεντρικό ερώτημα εστιάζει στο ρόλο και στο περιεχόμενο των δημόσιων πολιτικών συναρτήσει της φύσης των δημόσιων επιχειρήσεων και της υπαγωγής τους στη σφαίρα του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα. Οι δύο αντιθετικές αναφορές προσδιορίζονται από την κρατικοποίηση και την ιδιωτικοποίηση, ωστόσο η ανάλυση δεν εξαντλείται σε αυτήν τη διάκριση. Αντιθέτως, κεντρικό ζητούμενο αποτελεί η υπέρβαση των διχοτομικών σχημάτων και η αναζήτηση των όρων μετασχηματισμού των δημόσιων επιχειρήσεων στο πλαίσιο μεικτών καθεστώτων ιδιοκτησίας/διαχείρισης και αντίστοιχων προσαρμογών του περιεχομένου των δημόσιων πολιτικών. Η έννοια της μεικτής επιχείρησης –και το εύρος των παραλλαγών της– βρίσκεται στο επίκεντρο της εν λόγω προβληματικής. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο ρόλο της ρυθμιστικής λειτουργίας και τις διαφορετικές σχετικές προσεγγίσεις, από τη ρύθμιση με βάση το δίκαιο του ανταγωνισμού σε μια πιο εξελιγμένη μορφή ρύθμισης που εξισορροπεί μεταξύ ανταγωνισμού και ζητημάτων δημόσιου/γενικού συμφέροντος. Η εισήγηση επιχειρεί παράλληλα να αναδείξει τους κύριους παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν από τους αρμόδιους φορείς χάραξης/άσκησης δημόσιας πολιτικής και τα αντίστοιχα εργαλεία εφαρμογής, στο μεταβαλλόμενο και σύνθετο περιβάλλον των δημόσιων επιχειρήσεων και υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

«Το νέο παραγωγικό μοντέλο της ελληνικής οικονομίας: Η συμβολή του τομέα της υψηλής τεχνολογίας»

Παντελής Σκλιάς, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σπυρίδων Ρουκανάς, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Η εκδήλωση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης το 2007 και οι συνέπειές της οδήγησαν την ευρωπαϊκή οικονομία και ειδικότερα την ελληνική οικονομία σε νέες προκλήσεις για προσαρμογή στη νέα εποχή. Η Ελλάδα ενέκρινε το 2010 πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής προκειμένου να αντιμετωπίσει τις δημοσιονομικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας. Μετά από επτά χρόνια από την υιοθέτηση του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής, η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε χειρότερη θέση από ό, τι τα μέρη που συμμετέχουν στο ελληνικό πρόγραμμα είχαν προβλέψει. Για το λόγο αυτό, ο στόχος αυτού του άρθρου είναι να εξετάσει τις παραγωγικές δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας ως μέσο για να ξεπεραστεί η ύφεση και η στασιμότητα. Οι εξαγωγές αποτελούν ένα εργαλείο για να ξεπεραστεί η στασιμότητα της ελληνικής οικονομίας ως αποτέλεσμα της εσωτερικής πολιτικής υποτίμησης. Η Ελλάδα, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, εξακολουθεί να αντιμετωπίζει εμπορικό έλλειμμα. Το εμπορικό ισοζύγιο βελτιώθηκε μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας δημοσιονομικής εξυγίανσης, κυρίως λόγω της μείωσης των εισαγωγών. Η ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και η υιοθέτηση του ευρώ ενίσχυσαν την κατανάλωση έναντι των επενδύσεων. Θα εξετάσουμε τις επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας στις εξαγωγές υψηλής τεχνολογίας. Οι εξαγωγές υψηλής τεχνολογίας συμβάλλουν σε υψηλότερα κέρδη. Η μελέτη ορισμένων προϊόντων που ενσωματώνουν υψηλή τεχνολογία σε σύγκριση με τα κράτη μέλη της ΕΕ-28 και του ΟΟΣΑ θα αποκαλύψει τη δυνατότητα της ελληνικής οικονομίας να αντιμετωπίσει τον υψηλό ανταγωνισμό της παγκόσμιας οικονομίας. Η μεθοδολογία που υιοθετείται είναι η θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος.

«Η Ελληνική πολιτική οικονομία σε περίοδο οικονομικής κρίσης. Η αναγκαιότητα σχεδιασμού εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής»

Παντελής Σκλιάς, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σπυρίδων Ρουκανάς, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Γεώργιος Γαλατσίδας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Είναι γεγονός ότι η οκταετής εφαρμογή του προγράμματος «διάσωσης» της Ελληνικής οικονομίας σχεδιασμένο από το Δ.Ν.Τ και την Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επιδράσει αρνητικά στην πραγματική οικονομία ενώ παράλληλα καταστροφικές είναι και οι κοινωνικές συνέπειες του προγράμματος, όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε από την σχετική βιβλιογραφία. Η επίμονη εφαρμογή του προγράμματος λιτότητας και δημοσιονομικής πειθαρχίας, όχι μόνο δεν έχει επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε επίπεδο χρέους και ελλειμμάτων αλλά ούτε και στον παραγωγικό ιστό της πατρίδας καθώς και στην μακροχρόνια αναπτυξιακή της προοπτική. Παράλληλα με τις παραπάνω διαπιστώσεις, διάχυτη είναι η άποψη ότι το πρόγραμμα διάσωσης παράλληλα με τα μέτρα δημοσιονομικής πειθαρχίας δεν εφαρμόζει ούτε και σχεδιάζει κάποιο εθνικό στρατηγικό σχέδιο μετασχηματισμού της παραγωγικής βάσης της ελληνικής οικονομίας και βιώσιμης ανάπτυξης. Συνέπεια, όλων των παραπάνω είναι το αδιέξοδο που έχει περιέλθει η ελληνική οικονομία, το πρόγραμμα διάσωσης, ο πληθυσμός της χώρας καθώς και η μακροχρόνια αναπτυξιακή της προοπτική. Σε αυτό το πλαίσιο η αναγκαιότητα σχεδίασης και υλοποίησης ενός μοντέλου ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας μέσα ένα σύγχρονο πλαίσιο ρύθμισης και οικονομικής διακυβέρνησης είναι ακόμη το ζητούμενο και προτάσσει ως ύψιστη προτεραιότητα σε συνδυασμό με τα μέτρα λιτότητας. Οποιαδήποτε προσπάθεια σχεδιασμού αναπτυξιακού προτύπου για την ελληνική οικονομία διαπερνάει από την ανάλυση του αποτυχημένου αναπτυξιακού μοντέλου που επικράτησε στην Ελλάδα και συνέβαλλε ως ένα βαθμό στην οικονομική κρίση που βιώνουμε. Οποιαδήποτε λύση στο πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας προϋποθέτει διαπίστωση των αδυναμιών και των αιτιών που δημιούργησε αυτό το πρόβλημα, όπως συμβαίνει και στην ιατρική επιστήμη όπου η διάγνωση προϋπάρχει της συνταγογράφησης. Σε αυτό το πλαίσιο θα μελετήσουμε τις αιτίες της ελληνικής οικονομικής κρίσης από την σκοπιά του στρεβλού μοντέλου ανάπτυξης που επικράτησε στην πατρίδα, δημιουργώντας έτσι τις προϋποθέσεις σχεδιασμού ενός στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης της οικονομίας και ενδυνάμωσης της παραγωγικής βάσης. Άλλωστε στην ιστορία της οικονομικής επιστήμης οι σημαντικότεροι σταθμοί εξέλιξης της επιστήμης πρόεκυψαν μετά από σημαντικές οικονομικές εξελίξεις και κρίσεις στην πραγματική οικονομία.

«Κοινή Αμυντική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας: Μία ρεαλιστική προσέγγιση»

Πέτρος Βιολάκης, Κέντρο Διεθνών Στρατηγικών Αναλύσεων

Η διερεύνηση της διεθνούς πολιτικής συναίνεσης των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως προς την (από κοινού) προσέγγισή τους για τη δημιουργία Κοινής Πολιτικής Ασφαλείας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) ρίχνει φως στη δυναμική του αυτού εγχειρήματος. Η δυναμική αυτή συνδέεται άμεσα με τον ιστορικό και πολιτικό πλουραλισμό των κρατών μελών και εκφράζεται με εννοιολογική διαφοροποίηση όσον αφορά το τι σημαίνει ασφάλεια και άμυνα για κάθε κράτος μέλος. Αυτή η εννοιολογική διαφοροποίηση, με σημαντικές επιπτώσεις στην πολιτική σκέψη, κατά τη διάρκεια των δεκαετιών, είχε προκαλέσει έντονες αντιφάσεις και συνεχείς συζητήσεις μεταξύ διάφορων

σχολών πολιτικής σκέψης. Οι θεωρίες Διεθνών Σχέσεων, από την εισαγωγή τους, αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την κατανόηση της συμπεριφοράς των κρατών. Όπως υποστηρίζει ο Ήφαιστος, «μια ανάλυση των Διεθνών Σχέσεων είναι χρήσιμη, πέρα από τις απλές περιγραφές, μιας και ενισχύει το θεωρητικό πλαίσιο με συγκριτική ανάλυση των βασικών υποθέσεων υπό το πρίσμα των διαφορών-παραδείγματα» (Ifestos, 1999: 27). Η περίπτωση της ΚΠΑΑ είναι μάλλον μοναδική, καθώς ενσωματώνει διαφορετικές πτυχές τόσο της πολιτικής οικονομίας όσο και της τεχνολογικής καινοτομίας των κρατών μελών. Αξίζει να σημειωθεί ότι το αρχικό όραμα της συνεργασίας των κρατών μελών της Ε.Ε. περιελάμβανε οικονομικά οφέλη και οφέλη για την ασφάλεια, για όλες τις εμπλεκόμενες χώρες, με βάση τις πρόσφατες (τότε) μνήμες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Δεδομένου των ανωτέρω, η έρευνα αυτή εξετάζει την ΚΠΑΑ μέσω της Ρεαλιστικής προσέγγισης, κυρίως λόγω του διακυβερνητικού χαρακτήρα της Ε.Ε. και λόγω της ερμηνευτικής «δύναμης» του Ρεαλισμού. Ο Γκριέγκο, υποστηρίζει ότι η ερμηνευτική δύναμη του Ρεαλισμού είναι σημαντική όταν πρόκειται για υποθέσεις εθνικής ασφάλειας και ότι αυτή η «δύναμη» γίνεται δεκτή «ακόμη και από νεοφιλελεύθερους» (Grieco, 1988).

«Η κυβερνοασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

Έλενα Μανδαλενάκη, McGill University

Η συνεχώς αυξανόμενη χρήση του κυβερνοχώρου παγκοσμίως, εγείρει θέματα ασφάλειας για τους ιδιώτες, τις υποδομές, για το κράτος στο σύνολό του. Ο κυβερνοχώρος αποτελεί πλέον πρόκληση ύψιστης πολιτικής και στρατιωτικής σημασίας γιατί χρησιμοποιείται για την επίτευξη πολιτικών και στρατιωτικών στόχων από κυβερνητικούς και μη παράγοντες. Επομένως, η αποτελεσματική χρήση και ο έλεγχος του κυβερνοχώρου, στο μέτρο πάντα του δυνατού, ενδυναμώνει την οικονομική καθώς και τη γεωπολιτική θέση ενός κράτους, πόσο μάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η δημιουργία μίας Ψηφιακής Ενιαίας Αγοράς είναι ένας από τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ήδη τίθεται σε εφαρμογή για την ασφάλεια της οικονομικής ένωσης της Ευρώπης. Υπάρχει ανάλογος βαθμός σύμπνοιας μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ σχετικά με μία κοινή πολιτική σε θέματα κυβερνοχώρου που άπτονται της υπερεθνικής τους ασφάλειας; Ποιοί είναι οι λόγοι που δυσχεραίνουν τη συνεργασία των κρατών-μελών της ΕΕ σε θέματα κυβερνοασφάλειας;

«Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως προαγωγός της Δημοκρατίας και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε μια γειτονιά που φλέγεται»

Σμαρώ Μπούρα, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Μια ακαδημαϊκή συζήτηση γύρω από τον ρόλο της Ε.Ε. στην διεθνή σκηνή, έρχεται να προβάλλει την Ένωση ως προαγωγό και υπερασπιστή της Δημοκρατίας και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις γύρω γειτονικές χώρες. Ωστόσο, τα φλεγόμενα γεγονότα στην Νότια Γειτονιά, έρχονται να διαψεύσουν αυτή την θεώρηση. Η Αραβική Άνοιξη, όπως ονομάστηκε, σηματοδότησε μια άλλη εποχή που έφερε στο προσκήνιο την αναποτελεσματικότητα των πολιτικών της Ε.Ε. για εκδημοκρατισμό και σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι προσπάθειες της Ε.Ε. να προβάλλει ένα δικό της μοντέλο αξιών, δεν κατάφεραν να φέρουν τις απαιτούμενες αλλαγές κι αυτό προκαλεί μια σειρά συζητήσεων γύρω από τον ρόλο της Ένωσης και την νομιμοποίηση των ενεργειών της.

«Συγκριτική αποτίμηση των προσεγγίσεων Η.Π.Α. και Ε.Ε. στην αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού»

Ιωάννης Ραγιάς, Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων

Στο πλαίσιο των “μελετών ριζοσπαστικοποίησης”, δίδεται έμφαση στη γνωσιακή ριζοσπαστικοποίηση (*cognitive radicalization*), όπου ένα άτομο διακατέχεται από εξτρεμιστικές ιδέες, αλλά, πιθανόν να μην προχωρήσει στην ανάληψη δράσης, εξαιτίας “κοινωνικών ή νομικών κανόνων” και στη “συμπεριφορική ριζοσπαστικοποίηση” (*behavioral radicalization*), όπου ένα άτομο εκφράζει, δημόσια, εξτρεμιστικές απόψεις τις οποίες, όμως, προσπαθεί, με κάθε μέσο, να επιβάλλει στην κοινωνία ή να τις υλοποιήσει. Η σύγχρονη στρατηγική στοχεύει στη “συμπεριφορική ριζοσπαστικοποίηση”, τοποθετώντας, έτσι, τη συζήτηση σε ένα ξεκάθαρο διαχωρισμό μεταξύ του “τι είναι νόμιμο κατά του τι είναι παράνομο” και στηρίζεται στην “επιβολή του νόμου” για την πρόληψη αυτού που είναι, ήδη, παράνομο να πραγματοποιηθεί, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, χώρα, “χωνευτήρι πολιτισμών”. Εδώ, δεν είναι αποδεκτή χρήση του όρου “αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης”, λόγω πιθανής βίαιης εμπλοκής της Αστυνομίας, προτιμώντας τον όρο, “αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού”. Σε αντίθεση, η ΕΕ υπογραμμίζει τη σημασία *πρόληψης της γνωσιακής ριζοσπαστικοποίησης*, θεωρώντας ότι οι εξτρεμιστικές ιδέες, αν διαδοθούν ευρέως, μπορούν να χειραγωγήσουν και να μετασχηματίσουν τις Δημοκρατίες σε αυταρχικά καθεστώτα διακυβέρνησης. Στην περίπτωση αυτή, θεωρείται ιδιαίτερα δύσκολο –σε σύγκριση με τις ΗΠΑ- το ζήτημα των μέτρων εκείνων τα οποία πρόκειται να εφαρμοστούν για την από-ριζοσπαστικοποίηση ατόμων- υπηκόων τους. ΕΕ και ΗΠΑ εφαρμόζουν προγράμματα αποριζοσπαστικοποίησης - “παθητικής” (*deradicalization*) και “ενεργητικής” (*counterradicalization*) - όπως, εναλλακτικά, χρησιμοποιούνται στην ΕΕ- στοχεύοντας, κυρίως, στη “συνδρομή” των Υπηρεσιών επιβολής του νόμου και πληροφοριών στην “πρόληψη τρομοκρατικών επιθέσεων”, όμως, διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους, σε σχέση με τη φιλοσοφία, δομή, στόχους, επηρεάζονται, βαθειά, από ιστορικούς, πολιτικούς, νομικούς και πολιτισμικούς παράγοντες και, κατά συνέπεια, η αποτίμηση τους αποδεικνύεται εξαιρετικά δύσκολη.

«Η πολιτική βία στον καιρό της ευρωπαϊκής προσφυγικής κρίσης: Προς ένα υπόδειγμα αξιολόγησης της ικανότητας ριζοσπαστικοποίησης προσφυγικών πληθυσμών»

Μαρίνα Ελευθεριάδου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η εισήγηση θα εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται η τάση ευάλωτων πληθυσμών, όπως οι πρόσφυγες, προς τη ριζοσπαστικοποίηση και τον τρόπο με τον οποίο συμβάλουν σε αυτήν οι συνθήκες και οι πολιτικές που διαμορφώνουν την προσφυγική εμπειρία, στο πλαίσιο της παρούσας προσφυγικής κρίσης. Δεδομένου ότι οι επικρατούσες προσεγγίσεις στη μελέτη της ριζοσπαστικοποίησης αδυνατούν να λάβουν επαρκώς υπόψη τις ιδιαιτερότητες ενός προσφυγικού πληθυσμού, προκρίνεται η υιοθέτηση θεωρητικών σχημάτων από τον κλάδο των προσφυγικών σπουδών και συγκεκριμένα τη βιβλιογραφία για τη «στρατιωτικοποίηση των προσφύγων» (*refugee militarization*). Στο πλαίσιο της εισήγησης, θα παρουσιαστεί ένα «τροποποιημένο» μοντέλο αξιολόγησης της πιθανότητας ριζοσπαστικοποίησης, το οποίο θα αντλεί στοιχεία από τις θεωρίες στρατιωτικοποίησης των προσφύγων, προσαρμόζοντάς τις στις ιδιαιτερότητες της προσφυγικής κρίσης στην Ευρώπη (π.χ. γεωγραφική απόσταση). Το μοντέλο θα κωδικοποιήσει τους παράγοντες που συνδέονται με τη στρατιωτικοποίηση, εξετάζοντας τόσο τους βασικούς δρώντες που συν-δι-

αμορφώνουν την προσφυγική εμπειρία (πρόσφυγες, κράτος υποδοχής, εξωτερικοί δρώντες) όσο και τους «πρακτικούς» παράγοντες και πολιτικές που φέρονται να ευνοούν τέτοια φαινόμενα. Στη συνέχεια, το μοντέλο αυτό θα εφαρμοστεί στην περίπτωση της Ελλάδας, προκειμένου να εξαχθούν ορισμένα συμπεράσματα για την παρουσία παραγόντων που συνδέονται με τη ριζοσπαστικοποίηση και να γίνει μια πρώτη αποτίμηση των ελληνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών για τη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης. Στόχος είναι να εντοπιστούν τα εγγενή χαρακτηριστικά που ευνοούν τη ριζοσπαστικοποίηση των προσφύγων στην Ελλάδα και την Ευρώπη γενικότερα και να εξεταστεί ο θετικός ή αρνητικός αντίκτυπος των πολιτικών που ακολουθούν οι εγχώριοι και οι περιφερειακοί/ διεθνείς δρώντες στην πρόληψη εκδήλωσης τέτοιων φαινομένων.

«Το νέο περιβάλλον ασφάλειας και η εξελικτική πορεία της διεθνούς τρομοκρατίας»

Ηλίας Βασιλειάδης, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Η εισήγηση πραγματεύεται την εξέλιξη της διεθνούς τρομοκρατίας στο περιβάλλον ασφάλειας που διαμορφώθηκε διεθνώς μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, δηλαδή μετά τη ριζική αλλαγή των συσχετισμών ισχύος που προέκυψε στο διεθνές σύστημα. Παράλληλα, αναφέρεται στις αλματώδεις εξελίξεις στην τεχνολογία, τις μεταφορές και τις επικοινωνίες, καθώς και στη χαλάρωση των συνοριακών περιορισμών και ελέγχων λόγω του τέλους του διπολισμού, ως παράγοντες που δημιουργούν νέα δεδομένα για τη διεθνή ασφάλεια και σχετίζονται με την εκτεταμένη ανάπτυξη διεθνικών φαινομένων όπως η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα. Στο πλαίσιο αυτό, η εισήγηση εστιάζει στην ανάλυση του νέου περιβάλλοντος ασφάλειας μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, εξηγώντας τη μετάβαση του διεθνούς συστήματος σε μια φάση μεγαλύτερης αστάθειας σε σχέση με την περίοδο του διπολισμού, και ερευνά την επίδραση των αλλαγών στο διεθνές σύστημα στην ανάπτυξη διεθνικών φαινομένων που απειλούν την ασφάλεια και τη σταθερότητα των κρατών. Ειδικά όσον αφορά τη διεθνή τρομοκρατία, περιγράφει την εξέλιξη των γενικών τάσεων που χαρακτηρίζουν το φαινόμενο ως μια δράση με στοχευόμενες πολιτικού περιεχομένου, διακρίνει τη διεθνή τρομοκρατία από τους απελευθερωτικούς αγώνες πληθυσμών για την απόκτηση της ανεξαρτησίας τους και οριοθετεί εκείνους τους σκοπούς της τρομοκρατικής δράσης που ενώ εμφανίζονται ως θρησκευτικοί υποκρύπτουν στην πραγματικότητα αμιγώς πολιτικές επιδιώξεις. Τέλος, η εισήγηση προβαίνει στην καταγραφή των νέων μορφών τρομοκρατικής δράσης που εμφανίζονται στο σημερινό διεθνές περιβάλλον, αναλύει τις συνέπειες τις σύγχρονης διεθνούς τρομοκρατίας για τα κράτη, τους διεθνείς οργανισμούς και τις μεταξύ τους σχέσεις και καταλήγει σε ορισμένα συμπεράσματα που αφορούν τόσο το παρόν και το μέλλον της διεθνούς τρομοκρατίας, όσο και τους πιθανούς τρόπους αποτελεσματικής αντιμετώπισης ή περιορισμού του φαινομένου.

«Η ρητορική κατασκευή της πολιτικής βίας. Ζητήματα αφηγηματικότητας, μυθοποίησης και ιδεολογίας»

Βασιλική Πέτσα, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Στόχος της προτεινόμενης εισήγησης είναι η διεξοδική διερεύνηση των διακριτών ερευνητικών προσεγγίσεων του «λόγου περί τρομοκρατίας» (terrorism discourse) από τη σκοπιά της «κριτικής ανάλυσης λόγου» (critical discourse analysis). Τούτο το εγχείρημα εκκινεί από τις εξής παραδοχές:

Κατά πρώτον, η εμφάνιση της πολιτικής βίας στο κοινωνικό πεδίο, ως συμβολικά πολύσημο συμβάν, δύναται να αποκτήσει πολλαπλή νοηματοδότηση μέσω της ερμηνευτικής της πλαισίωσης και της κειμενικής της αναπαραγωγής από πολιτικούς και ευρύτερα πολιτισμικούς λόγους, αρθρωμένους εντός διαφορετικών διαλογικών κοινοτήτων. Κατά δεύτερον, η κειμενική χρήση και η συνακόλουθη αποκωδικοποίηση ερμηνευτικών λόγων περί τρομοκρατίας παράγει ουσιώδη ιδεολογικά αποτελέσματα, διαμορφώνοντας τη νοητική σύλληψη και αξιολόγηση των βίαιων δράσεων, αλλά και των κοινωνικο-ιστορικών συμφραζομένων τους, και συντελώντας στη διαμόρφωση κοινωνικών ταυτοτήτων. Τέλος, οι ιδεολογικές παράμετροι αφηγηματοποίησης της τρομοκρατίας ενέχουν σαφή βαρύτητα ως προς τη νομιμοποίηση ή την απονομιμοποίησή της στη συλλογική συνείδηση και στο πολιτικό φαντασιακό επιμέρους κοινωνικών ομάδων. Με βάση τα παραπάνω, θα παρουσιαστούν και θα εξεταστούν τα θεωρητικά σχήματα και τα μεθοδολογικά εργαλεία διερεύνησης της αφηγηματικής κατασκευής της πολιτικής βίας σε διακριτές εκδοχές του δημόσιου λόγου (δημοσιογραφία, πολιτική ρητορική, μυθοπλασία, κ.λπ.) που εκκινούν από μια θεώρησή της πρωτίτως με όρους ρητορικού προϊόντος. Επιπροσθέτως, θα συζητηθούν οι ιδεολογικές προεκτάσεις και τα ηθικά ζητήματα που προκύπτουν από την αφηγηματοποίηση και τη μυθοποίηση της πολιτικής βίας. Η ελληνική παραγωγή μυθοπλαστικών έργων που θεματοποιούν όψεις της πολιτικής βίας θα λειτουργήσει ως ερευνητικό πεδίο ανάλυσης και εφαρμογής των σχετικών προσεγγίσεων, παρέχοντας πολύτιμα συμπεράσματα για την εγκώρια διαμόρφωση του «λόγου περί τρομοκρατίας».

«Ένταξη της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών δικαιωμάτων στις στρατηγικές ασφάλειας των Ηνωμένων Εθνών: Συνέπειες για τη διαχείριση έκτακτων και χρόνιων κρίσεων»

Βασιλική Γεωργοπούλου, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Χαράλαμπος Τσαρδανίδης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Το άρθρο έχει σκοπό να διερευνήσει τον ρόλο της πολιτιστικής κληρονομιάς στους σχεδιασμούς ασφαλείας του Συμβουλίου Ασφαλείας (ΣΑ). Βασίζεται σε δύο παραδοχές: Αφενός ότι κατά τη διάρκεια των σύγχρονων ένοπλων συγκρούσεων η πολιτιστική κληρονομιά της Συρίας, Ιράκ, Υεμένης και Μάλι καταστρέφεται και λεηλατείται συστηματικά από τους εμπόλεμους, ως μέσον στρατιωτικής επικράτησης, οικοδόμησης κράτους και εδαφικής επέκτασης. Αφετέρου ότι το ΣΑ αντιλαμβάνεται τα παραπάνω ως απειλή για τη διεθνή ασφάλεια και ειρήνη σε ψηφίσματα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Το άρθρο λαμβάνει υπόψη το διεθνές πλαίσιο ασφαλείας μετά το 2001, τις ειδικές επιδιώξεις των κρατών που επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων στο ΣΑ και τη στρατηγική της UNESCO για την προστασία του πολιτισμού σε καιρό ένοπλων συγκρούσεων. Αναλύει και συγκρίνει τα ψηφίσματα του ΣΑ που αναφέρονται στην πολιτιστική κληρονομιά, προκειμένου να εντοπίσει μοτίβα και διαφοροποιήσεις που υποδεικνύουν κατά πόσον η ενσωμάτωση της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς στα ψηφίσματα του ΣΑ είναι συστηματική, και τι μπορεί να σημαίνει αυτό για την αντιμετώπιση διεθνών κρίσεων.

«Η τρομοκρατία ως απόπειρα επανεπιβολής της τάξης και της ομοιογένειας»

Γιώργος Σταματιάδης, Δικηγόρος

Η τρομοκρατική επίθεση σε βάρος του πρώην πρωθυπουργού, Λουκά Παπαδήμου, προκάλεσε, όπως ήταν αναμενόμενο, πλήθος ετερόκλητων και ανεπεξέργαστων αντιδράσεων στη δημόσια σφαίρα. Σύμφωνα με τον Βόλφγκανγκ Σόφσκι (Πραγματεία περί της βίας), η εκτέλεση της θανατικής ποινής είναι το πλέον ορατό έμβλημα κάθε κυριαρχίας, με την οποία επιτυγχάνεται η εδραίωση και διατήρηση της πολιτικής και κοινωνικής τάξης. Σ' αυτό το θεωρητικό πλαίσιο, η τρομοκρατία χρησιμοποιεί με τη σειρά της απλώς εκείνη τη μέθοδο που πάντα εγγυόταν το νόμο και την ομοιογένεια. Ο Παπαδήμος, τραπεζίτης με σημαντική καριέρα στο διεθνές στερέωμα, ταυτίζεται στο μυαλό πολλών συμπολιτών μας με τις δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης που θέτουν σε κίνδυνο τη συνοχή και την κοινωνική βάση του έθνους. Ακόμα περισσότερο στο ιδιαίτερο κάδρο της ελληνικής περίπτωσης, ο Παπαδήμος, ως πρώην πρωθυπουργός της μνημονιακής περιόδου, καταχωρίζεται στη συλλογική συνείδηση ως ένας από τους επικεφαλής του μετώπου εκείνου, το οποίο, με βάση ευρέως διαδεδομένες ιδέες στη δημόσια σφαίρα και ιδίως στο διαδίκτυο, στρέφεται ευθέως κατά της εθνικής κυριαρχίας, απειλώντας την ίδια τη δημοκρατία και τις κοινωνικές κατακτήσεις. Η απόπειρα κατά του Παπαδήμου μπορεί εύλογα να γίνει κατανοητή και ως μια σπασμωδική προσπάθεια να επανεπιβληθεί η τάξη, να αποφευχθεί δια της βίας ο κατακερματισμός του πολιτικού σώματος και να εγκαθιδρυθεί ένας αδιαίρετος, ενιαίος και αυτάρκης λαός, που επικοινωνεί μέσω του θεάματος του θανάτου. Οι τρομοκράτες ιδιοποιούνται συνεπώς παραδοσιακά «κρατικές αρμοδιότητες», υποκαθιστώντας το μηχανισμό απονομής δικαιοσύνης και ταυτίζοντας την κοινωνία με τον ενιαίο, ομοιογενή και αμυνόμενο λαό.

«Θεωρητικές και Εμπειρικές Αποτυπώσεις για τη Διεθνή Κοινωνία Κρατών: Η Σύγχρονη Διεθνής Κοινωνία σε Μετάβαση;»

Ευαγόρας Ευαγόρου, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Η σύγχρονη διεθνής κοινωνία κρατών και ο τρόπος οργάνωσής της είναι αποτέλεσμα της εξέλιξης που υπήρξε σε μορφές συλλογικής οργάνωσης ετερογενών πολιτικών οντοτήτων από τους αρχαίους χρόνους έως σήμερα. Ιδιαίτερη επιρροή στη σύγχρονη διεθνή κοινωνία κρατών διαδραμάτισε η κατίσχυση του νεωτερικού παραδείγματος που γέννησε ο μοντερνισμός στην Ευρώπη, ως αντίδραση στον ευρωπαϊκό μεσαίωνα, περίπου τέσσερες αιώνες πιο πριν, και το οποίο αφού πρώτα διαμόρφωσε το ευρωπαϊκό σύστημα κρατών μετά εξαπλώθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο και έγινε διεθνές. Αναδεικνύοντας και αξιολογώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της σύγχρονης διεθνούς κοινωνίας, που διαμορφώθηκαν σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό πρίσμα, εξετάζεται η βασική υπόθεση εργασίας του κατά πόσο η σύγχρονη διεθνής κοινωνία βρίσκεται σε μία μετάβαση προς κάτι διαφορετικό ή ακόμη είναι ισχυρή και εδραιωμένη ως μορφή οργάνωσης διαφορετικών μεταξύ τους πολιτικών οντοτήτων. Στη βάση της πιο πάνω ερευνητικής διαδικασίας υπεισέρχονται και εξετάζονται τα εξής ερωτήματα: πρώτον, βρίσκεται όντως σε παρακμή η ισχύς των δυνάμεων που εμφορούνται και υπερασπίζονται τα χαρακτηριστικά της νεωτερικότητας, η οποία και δημιούργησε τη σύγχρονη διεθνή κοινωνία με βασικότερο χαρακτηριστικό της το βεσφαλμένο διακρατικό σύστημα; Δεύτερον, υπάρχουν επίδοξα ηγεμονικά σχήματα, που προτάσσουν πολιτισμικές διαφορές στον τρόπο συγκρότηση της διεθνούς κοινωνίας, που θα μπορούσαν να υπερκεράσουν το βεσφαλμένο

δυτικό χαρακτήρα της διεθνούς κοινωνίας που έχουμε σήμερα; Τρίτον, παρουσιάστηκαν στο παρελθόν, κατά τη διαδικασία εξέλιξης κοινωνιών με ετερογενείς πολιτικές οντότητες, άλλες μορφές πολιτικής οργάνωσης που θα μπορούσαν να εξελίξουν τη σύγχρονη διεθνή κοινωνία; Η διαδικασία εξέτασης των συγκεκριμένων ερωτημάτων οδηγεί στη διερεύνηση και αποσαφήνιση του περιεχομένου των εννοιών όπως το διακρατικό σύστημα, η κρατική κυριαρχία, κοινωνικοπολιτική οργάνωση των κοινωνιών, δημοκρατία και ασφάλεια. Επιπρόσθετα διερευνώνται άλλες κοσμοσυστημικές αντιλήψεις για την οργάνωση της διεθνούς κοινωνίας κρατών, όπως αυτές εκφράζονται σήμερα ή έχουν εκφραστεί στο παρελθόν (η ισλαμική θρησκεία σε όλες της τις εκφάνσεις, το κανεζικό, το ρωσικό ή ακόμα και το ινδικό πολιτισμικό παράδειγμα καθώς και το ελληνικό κοσμοσύστημα) και δύνανται αμφισβητούν σε θεωρητικό πλαίσιο το δυτικό μοντέλο οργάνωσης της διεθνούς κοινωνίας. Η συγκριτική ανάλυση των διαφορετικών πολιτισμικών παραδειγμάτων με το κυρίαρχο νεωτερικό παράδειγμα της δύσης βοηθά στον έλεγχο της βασικής υπόθεσης εργασίας της παρούσας έρευνας. Τα αποτελέσματα της έρευνας τείνουν μάλλον να επιβεβαιώνουν την ισχύ του νεωτερικού δυτικού παραδείγματος για την οργάνωση της διεθνούς κοινωνίας αλλά παράλληλα δείχνουν και μερικές διαφοροποιήσεις αναφορικά με το περιεχόμενο βασικών πυλώνων της διεθνούς κοινωνίας όπως αυτή της κυριαρχίας. Τέλος, τα συμπεράσματα δίνουν ερεθίσματα για επέκταση της θεωρητικής και εμπειρικής συζήτησης για τη βελτιστοποίηση του υπάρχοντος δυτικού παραδείγματος.

«Διεθνής Τάξη: Στρατηγικές και Ιδεολογικές Πτυχές pros την 4η Μεταψυχροπολεμική Δεκαετία»

Χρήστος Ζιώγας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Στην παρούσα μεταψυχροπολεμική συγκυρία παρατηρείται άνοδος των περιφερειακών δυνάμεων, οι οποίες αμφισβητούν την αμερικανική πρωτοκαθεδρία στο διεθνές σύστημα. Κατά την πρότερη μεταψυχροπολεμική περίοδο η διεθνής τάξη συσχετίστηκε με την κυρίαρχη θέση των Ηνωμένων Πολιτειών, όχι μόνο ως μια κατάσταση ηγεμονικής σταθερότητας, αλλά και ως μία προοπτική περαιτέρω εξάπλωσης των φιλελεύθερων πολιτικών και οικονομικών θεσμών στο διεθνές σύστημα. Ο φιλελευθερισμός αξίωσε, με βασικό φορέα τις Ηνωμένες Πολιτείες, να καταστεί κατευθυντήρια ιδέα του διεθνούς συστήματος, προσβλέποντας σε μονιμότερες συνθήκες σταθερότητας. Στην τωρινή περίσταση εμφανίζονται τάσεις στο στρατηγικό και ιδεολογικό πεδίο, οι οποίες επαναπροσδιορίζουν τις συνθήκες που επηρεάζουν την διεθνή τάξη. Οι αναδυόμενοι ηγεμονικοί ανταγωνισμοί, απόρροια των ανακατανομών ισχύος στην ύστερη μεταψυχροπολεμική περίοδο, προκαλούν ήδη εντάσεις μεταξύ των ισχυρότερων δρώντων, επανακαθορισμό των στρατηγικών επιλογών των υπολοίπων και ανησυχία στην διεθνή κοινή γνώμη. Οι Ηνωμένες Πολιτείες παραμένουν το ισχυρότερο κράτος στο διεθνές σύστημα. Οι σύμμαχοί τους, στην τωρινή συγκυρία, φαίνεται να ανησυχούν περισσότερο για τυχόν αναδίπλωσή τους, παρά για την επεμβατική τους φρενίτιδα, όπως την πρώτη μεταψυχροπολεμική δεκαετία. Βαίνοντας προς την 4η μεταψυχροπολεμική δεκαετία, ο φιλελευθερισμός, ως πρότυπο πολιτικής συγκρότησης στο εσωτερικό των κρατών και ως κατευθυντήρια ιδέα της διεθνούς τάξης, οφείλει να πορευθεί αδυνατώντας να επιφέρει ή να επιβάλλει τις νομοτέλειές του στο σύνολο της διεθνούς κοινότητας. Παράλληλα, κι ως συνέπεια αυτού του γεγονότος, οφείλει να συνυπάρξει με τα εναλλακτικά κοσμοθεωρητικά σχήματα, φορείς των οποίων είναι μερικές από τις αναδυόμενες δυνάμεις του διεθνούς συστήματος, ενώ στο μεσοδιάστημα και μέσω της «παγκοσμιοποίησης» οι δυτικές χώρες έχουν διανείμει το πρότερο τεχνολογικό και υλικό τους προβάδισμα.

«Υβριδικός Πόλεμος: Μύθος ή Πραγματικότητα»

Ιωάννης Κωνσταντόπουλος, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου παρά την προσμονή για την έλευση της «αιώνιας ειρήνης» και του «τέλους της ιστορίας», ο πόλεμος παραμένει ένα βασικό χαρακτηριστικό των διεθνών σχέσεων και της διεθνούς πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό λαμβάνει χώρα μία συζήτηση σχετικά με τη μεταμόρφωση του χαρακτήρα και ίσως και της φύσης του πολέμου, η οποία μόνον καινούργια δεν είναι. Το 1946, ο Bernard Brodie κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εμφάνιση των πυρηνικών όπλων θα προκαλούσε σημαντικές στρατηγικές επιπτώσεις, αφού ο κύριος σκοπός του στρατιωτικού κατεστημένου θα είναι πλέον να αποτρέψει τον πόλεμο, ενώ μέχρι εκείνη την χρονική περίοδο ήταν να κερδίζει πολέμους. Σήμερα, λαμβάνει χώρα μία μεγάλη συζήτηση σχετικά με τη φύση και τη σημασία του «υβριδικού πολέμου» και εάν, και κατά πόσο, η εμφάνισή του μεταβάλλει τη φύση και το πρόσωπο του πολέμου τον 21ο αιώνα. Σκοπός της εισήγησης είναι να απαντήσει τα ακόλουθα κύρια ερευνητικά ερωτήματα: Πρώτον, πώς ορίζεται ο υβριδικός πόλεμος και ποια είναι τα χαρακτηριστικά του; Δεύτερον, ποιοι δρώντες καταφεύγουν στη χρήση του υβριδικού πολέμου, πότε, πώς, και γιατί; Τρίτον, ποιος είναι ο ρόλος και η συνεισφορά του υβριδικού πολέμου τόσο στη διεξαγωγή του σύγχρονου πολέμου, όσο και στη διάρκεια της ειρήνης; Τέταρτον, με ποιους τρόπους μπορεί να αντιμετωπιστεί ο υβριδικός πόλεμος; Πέμπτον, σε ποια διδάγματα καταλήγουμε για την ελληνική στρατηγική και αμυντική πολιτική; Η θεωρητική προσέγγιση του θέματος του υβριδικού πολέμου θα βασιστεί σε ιστορικά (π.χ. Πελοποννησιακός Πόλεμος, Α' & Β' Παγκόσμιος Πόλεμος) και σύγχρονα (π.χ. Ρωσία vs Ουκρανία) παραδείγματα.

«Κουλτούρα και Επικοινωνία ως Πόροι Ισχύος στη Διεθνή Πολιτική: Θεωρία και Πράξη της Πολιτικής της Έλξης»

Κυριάκος Μικέλνς, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η ανακοίνωση επικεντρώνει στη χρήση της κουλτούρας (πολιτισμού) και της επικοινωνίας ως μέσου/πόρου ισχύος των διεθνών δρώντων, ιδίως σε ό,τι αφορά την πολιτιστική και επικοινωνιακή διάσταση της εξωτερικής πολιτικής τους. Σε αυτό το πλαίσιο, αναδεικνύεται η θεματική περί πολιτικής της έλξης και δη της ήπιας ισχύος στην πολιτιστική και δημόσια διπλωματία, με ακροθιγή περιπτώσιολογική αναφορά στα οικεία στοιχεία της εξωτερικής πολιτικής των μεγαλύτερων δυνάμεων του ευρω-ατλαντικού χώρου.

«Η Μετάλλαξη της Τρομοκρατίας: η Ενεργειακή Τρομοκρατία»

Αθανάσιος Κοσμόπουλος, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Η τρομοκρατία είναι η προμελετημένη χρήση ή η απειλή χρήσης της βίας από άτομα ή υποεθνικές (subnational) ομάδες κατά αμάχων για την επίτευξη πολιτικών ή κοινωνικών στόχων, μέσω του εκφοβισμού ενός μεγάλου ακροατηρίου, πέρα από αυτό των άμεσων θυμάτων. Η μετάλλαξη της τρομοκρατίας αφορά τις μεθόδους, τα μέσα, τους ειδικότερους τακτικούς στόχους, τα σκοπούμενα θύματα, τους γενικούς αποδέκτες, τις επιπτώσεις, καθώς και τις γενικότερες στρατηγικές και ιδεολογικές επιδιώξεις των κατά περίπτωση δραστών. Από απόψεως Θεωρίας Διεθνών Σχέσεων, θα επιχειρηθεί συνοπτική ανάλυση των επιπτώσεων που έχει επιφέρει η Κρατικά Υποστηριζόμενη Τρομοκρατική Δράση (State Supported Terrorism) στην επιρροή και την ισχύ των Κρατών στο διεθνές πεδίο. Κύριος σκοπός της εισήγησης είναι η ανάδειξη της εξέλιξης και μετάλλαξης της τρομοκρατίας, των

συνθετικών της παραμετρικών στοιχείων και η διασύνδεση της με την Διεθνή Ασφάλεια, ειδικότερα θα εστιάσει στην θεματική περιοχή των κρίσιμων ενεργειακών υποδομών. Θα αναλυθεί τι συνιστά πλέον σήμερα «Τρομοκρατική ενέργεια» όπως προκύπτει από τη διεθνή βιβλιογραφία αλλά και το ειδικό πλαίσιο που ισχύει σε διάφορα κράτη. Θα επισημανθεί ότι η πρόοδος που παρουσίασε η τεχνολογία έφερε στο προσκήνιο μία νέα απειλή ασφαλείας, τις επιθέσεις μέσω ή και εναντίον του Κυβερνοχώρου, για όλες τις χώρες οι οποίες εξαρτώνται από πληροφοριακή υποδομή και δίκτυα υπολογιστών για τη λειτουργία των υποδομών τους, όπως η τραπεζική οικονομία, η ενέργεια, οι τηλεπικοινωνίες, τα δίκτυα πετρελαίου και φυσικού αερίου, οι μεταφορές, τα δίκτυα ύδρευσης των πόλεων, οι υπηρεσίες εκτάκτων αναγκών και η γενικότερη ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

«Το μέλλον της Ευρώπης μετά την εκλογή Trump και το Brexit»

Κωνσταντίνα Μπότσιου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η ετυμγορία του βρετανικού δημοψηφίσματος στις 23 Ιουνίου 2016 υπέρ του Brexit και η εκλογική νίκη του Donald Trump στις προεδρικές εκλογές της 8ης Νοεμβρίου 2016 στις ΗΠΑ ήταν αναμφίβολα δύο ορόσημα του έτους 2016 που θα ασκήσουν σημαντική επιρροή στη διεθνή πολιτική για πολλά χρόνια. Και τα δύο αγγίζουν άμεσα και δραματικά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση καθώς το μεν Brexit τραυματίζει και το Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά και την ΕΕ από άποψη οικονομική, αμυντική και ιδεολογική, ενώ η στάση του νέου Αμερικανού Προέδρου απέναντι στην ΕΕ υποδεικνύει έντονες αμφιβολίες για την συνεκτικότητα και αποτελεσματικότητα της ολοκλήρωσης όπως και για τις ηγετικές φιλοδοξίες της Γερμανίας. Ιστορικά, η ΕΕ εισέρχεται σε νέα φάση με αυτές τις δύο αλλαγές πολιτικές: οι μεν ΗΠΑ δεν συμμετείχαν αλλά υποκίνησαν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο έδωσε αγώνα για να ενταχθεί αφού επί μία δεκαετία αμφισβητούσε την ιδέα της κοινοτικής ολοκλήρωσης. ΗΠΑ και Ηνωμένο Βασίλειο έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ευρω-ατλαντικής κοινότητας, βασική διάσταση μέχρι σήμερα και της ευρωπαϊκής ιδέας. Ερωτήματα, όπως, αν θα ακολουθήσουν και άλλες χώρες τη Βρετανία σε έξοδο ή αν θα πυροδοτήσει το Brexit χαλαρά μοντέλα μερικής συμμετοχής στην ΕΕ (π.χ. «ειδική σχέση») τίθενται έντονα σε διεθνή fora. Οι ασυμφωνίες της αμερικανικής και της βρετανικής ηγεσίας με τη γερμανική πλευρά και η δύσκολη πορεία της Γαλλίας προς μια οικονομική και πολιτική ανάκαμψη επηρεάζουν τις ευρωπαϊκές πολιτικές και άλλων χωρών, ιδίως των χωρών που διέρχονται οικονομικές δυσκολίες στον ευρωπαϊκό Νότο. Η νέα αμερικανική οικονομική πολιτική σε θέματα παγκοσμιοποίησης και σε γεωπολιτικές αλλαγές της ΕΕ στο near abroad (Μέση Ανατολή), ενθαρρύνουν την αναθεώρηση πολιτικών μέσα σε μια περιρρέουσα ατμόσφαιρα ανόδου του λαϊκισμού και αντιευρωπαϊκών τάσεων.

«Ο λαϊκισμός ως τροχοπέδη για την ευρωπαϊκή συνοχή»

Χαράλαμπος Παναγιωτίδης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η άνοδος του λαϊκισμού στην Ευρώπη προέκυψε ως αποτέλεσμα των εγγενών αδυναμιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) να διαχειριστεί, αρχικά την οικονομική κρίση του 2008 και, εν συνεχεία, την πολιτικοστρατιωτική κρίση στην ανατολική της περιφέρεια (Ρωσία - Μέση Ανατολή). Η πραγματικότητα αυτή αντιμετωπίζεται με παρόμοιο τρόπο από τα λαϊκίστικα κόμματα, που καταδικάζουν τα πεπραγμένα της ΕΕ και προάγουν την έννοια της Ευρώπης των Εθνών ή/και

την αντίθεσή τους στο φιλελεύθερο οικονομικό σύστημα της ΕΕ. Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την αδυναμία της ευρωπαϊκής πολιτικής ελίτ να διαμορφώσει ένα συνεκτικό και ρεαλιστικό όραμα για την Ευρώπη, έχει καταστήσει τα λαϊκίστικα κόμματα, σε μεγάλο βαθμό, ρυθμιστές της πολιτικής ατζέντας. Με αυτόν τον τρόπο, το ευρωπαϊκό οικοδόμημα αντί να κάνει βήματα προς τα εμπρός, οπισθοχωρεί σε μια εποχή που η Ευρώπη ήταν περισσότερο διαιρεμένη και δικασμένη. Αντικείμενο της προτεινόμενης εισήγησης είναι οι επιδράσεις που ασκεί η άνοδος του λαϊκιστικού φαινομένου στην ιδέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, στην ετοιμότητα των χωρών-μελών να υποστηρίξουν καινοτόμες πολιτικές εμβάθυνσης και στις διαφοροποιήσεις του φαινομένου σε διάφορες χώρες. Έμφαση θα δοθεί σε δύο επιρροές: την ελληνική κρίση και το Brexit.

«Εθνικές εκλογές και αντιευρωπαϊσμός στη Γερμανία και τη Γαλλία»

Στελλίνα Σιαράπη, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Το 2017 στα δύο μεγαλύτερα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Γαλλία και Γερμανία διεξάγονται κρίσιμες εθνικές εκλογές. Από τα αποτελέσματά τους θα κριθεί εάν η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση θα συνεχίζει να αποτελεί κεντρική προτεραιότητα των ηγεσιών των χωρών αυτών ή όχι και εάν η γαλλογερμανική συνεργασία, πυλώνας της ΕΕ, θα συνεχιστεί σε ισότιμη και πολιτικότερη βάση. Η νίκη Μακρόν στη Γαλλία και η επικράτηση της Άνγκελα Μέρκελ με τους Χριστιανοδημοκράτες στη Γερμανία φαίνεται να εγγυώνται αυτούς τους δύο στόχους. Αλλά η αντιπολίτευση που θα αντιμετωπίσουν θα είναι σκληρή, καθώς τα φαινόμενα Λεπέν και AfD, αντίστοιχα, θα εξακολουθήσουν να ασκούν επιρροή σε ευρέα τμήματα του εκλογικού σώματος με την επίκληση του προσφυγικού ζητήματος, της τρομοκρατίας, της οικονομικής αδυναμίας πολλών ευρωπαϊκών χωρών του Νότου και της ανάγκης δραστικών μεταρρυθμίσεων στην ίδια τη Γαλλία. Η παρούσα εισήγηση θα αναλύσει την εκλογική αποτύπωση των κύριων αντιευρωπαϊκών τάσεων στις δύο χώρες, την επίδρασή τους γενικά στην ευρωπαϊκή κοινή γνώμη και τον απόηχο που θα αφήσουν μετά και από τις γερμανικές εκλογές του Σεπτεμβρίου 2017.

«Η τρομοκρατία ως απειλή για το μέλλον της Ευρώπης»

Αναστάσιος Φιλντίσης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων στην Ευρώπη την τελευταία τριετία ήρθε να προστεθεί στις πολλαπλές κρίσεις που αντιμετωπίζει η Ένωση και θέτουν υπό αμφισβήτηση το ενοποιητικό εγχείρημα. Η συχνότητα των επιθέσεων, η γεωγραφική τους διασπορά και η τυχασιότητα των στόχων και των χρησιμοποιούμενων μέσων από τους τρομοκράτες αποτελούν μείζονα πρόκληση για τις ευρωπαϊκές υπηρεσίες ασφαλείας. Η αστάθεια στη Μέση Ανατολή και κυρίως ο συριακός εμφύλιος προκάλεσαν δύο αντίρροπα κύματα μετακινήσεων, με τη μετάβαση χιλιάδων μεταναστών δεύτερης και τρίτης γενιάς, με ευρωπαϊκή υπηκοότητα, στα πεδία μαχών της Συρίας και του Ιράκ για να πολεμήσουν στο πλευρό τζιχαντιστικών ομάδων και κυρίως του Ισλαμικού Κράτους και με την αύξηση των προσφυγικών ροών προς την Ευρώπη, ασκώντας αμφότερα πιέσεις, για διαφορετικούς λόγους, στην ασφάλεια των ευρωπαϊκών χωρών. Η ένταση της ξενοφοβίας συνεπεία της έλευσης των προσφύγων/μεταναστών και της τρομοκρατίας έχουν ενισχύσει τις ευρωσκεπτικιστικές αντιλήψεις στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Ως αποτέλεσμα αυτού παρατηρείται, ιδιαίτερα από το 2015 και την εκδήλωση της προσφυγικής κρίσης, αυστηροποίηση των συνοριακών ελέγχων στο εσωτερικό της Ένωσης, ενώ αυξάνονται οι πιέσεις για πλήρη κατάργηση της συνθήκης

Σένγκεν και επανεθνικοποίηση αρμοδιοτήτων που συνδέονται με την ασφάλεια και τη μετανάστευση. Η εισήγηση εξετάζει αν η τρομοκρατία δύναται να αποτελέσει απειλή για το μέλλον της Ένωσης και ποιες είναι οι πολιτικές που ασκούνται ανά χώρα στον τομέα της αστυνόμευσης, της διεθνούς ασφάλειας, της ενσωμάτωσης προσφύγων και ενημέρωσης της κοινής γνώμης –ιδιαίτερα στις πιο εκτεθειμένες στην τρομοκρατία (π.χ. Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο) – και σε επίπεδο ΕΕ για να ανασχεθεί η τρέχουσα τάση, έχοντας όμως και αρνητικές συνέπειες σε σημαντικές κατακτήσεις, όπως ο χώρος Σένγκεν και οι δημοκρατικές ελευθερίες.

«Αντιευρωπαϊκά φαινόμενα στην Ελλάδα ως πρόκληση για την ευρωπαϊκή της πορεία»

Βασίλειος Θώδας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η ιδέα της ευρωπαϊκής ενοποίησης γοήτευε διαχρονικά τις ελληνικές κυβερνήσεις και η επιδίωξη της συμμετοχής της Ελλάδας σε ένα ευρύτερο διακρατικό σχήμα θεωρείτο απαραίτητος παράγοντας για την ενδυνάμωση της ελληνικής οικονομίας και της σταθερότητας της πολιτικής ζωής. Η είσοδος της στην ΕΟΚ το 1981 και στην ΟΝΕ δύο δεκαετίες αργότερα αποτέλεσαν κορυφαίες στρατηγικές επιλογές και πιστώθηκαν στις μεγάλες διπλωματικές επιτυχίες την περίοδο της Μεταπολίτευσης. Η οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2008 επηρέασε αρνητικά αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, ιδιαίτερα αυτές του ευρωπαϊκού Νότου, με αποτέλεσμα ένα κύμα ευρωσκεπτικισμού να διαποτίσει ακόμη και χώρες της Ε.Ε., που δεν αντιμετώπιζαν έντονα οικονομικά προβλήματα. Η ισλαμική τρομοκρατία και οι αυξανόμενες προσφυγικές ροές αποτέλεσαν σημείο τριβής μεταξύ των χωρών μελών της Ε.Ε. και σημαντικό ανατρεπτικό παράγοντα εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Στην Ελλάδα τα στοιχεία του ευρωσκεπτικισμού έγιναν έντονα μετά την εφαρμογή των μνημονίων φθάνοντας στα όρια του αντιευρωπαϊσμού, μέσω μιας εκτεταμένης λαϊκίστικης προβολής εθνοκεντρισμού και μιας ψευδεπίγραφης σωτηρίας, ακόμη και εκτός της Ευρώπης. Αντικείμενο της προτεινόμενης εισήγησης είναι να αναλύσει την εμφάνιση και εξέλιξη αντιευρωπαϊκών τάσεων στην Ελλάδα της κρίσης, όπως αυτές εμφανίστηκαν μέσα σε διάφορα κόμματα και κατέληξαν σε έναν διάχυτο αντιευρωπαϊσμό στην κοινή γνώμη. Θα ανιχνευθεί αν και κατά πόσον ο αντιευρωπαϊσμός που παρατηρήθηκε από το 2011 μέχρι σήμερα αποτελεί διακομματικό φαινόμενο, σύμπτωμα της οικονομικής κρίσης, τοπική έκφραση του αντι-ελίτ φαινομένου σε πολλές δυτικές χώρες και αν η έκταση και έντασή του διαταράσσουν η απειλούν την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας.

«Δημοκρατία και αντιπροσώπευση στην Ελλάδα της κρίσης: Μία ερμηνεία του ελληνικού προβλήματος με άξονα την μετάβαση από το κράτος του δήμου στο κομματικό-κράτος»

Διονύσιος Τσιριγώτης, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Πως ορίζεται η δημοκρατία στο νεωτερικό πολιτικό σύστημα; Ποια είναι η σχέση κοινωνίας-πολιτικής; Ποιο είναι το θεμέλιο της σύγχρονης πολιτείας-πολιτικής; Τα ανωτέρω ερωτήματα, τα οποία και αποκρυσταλλώνουν τον πυρήνα του θεωρητικού προβληματισμού για τον τρόπο οργάνωσης-δομής-λειτουργίας του νεωτερικού κράτους και του βαθμού αποτελεσματικότητάς του, στην πλήρωση των στοιχειωδών αναγκών της κοινωνίας του, ελέγχονται περιπτώσιολογικά εντός της διαχρονίας του νεοελληνικού κράτους. Η επιλογή της ανωτέρω περίπτωσης εδράζεται σε μια σειρά

από κριτήρια τα οποία και αποδεικνύουν τον υψηλό βαθμό σπουδαιότητάς της και το μεγάλο εύρος εφαρμοσιμότητάς της, εν δείκτη της αντιστοιχίας μεταξύ κρατικής δομής και δρώντα –κοινωνία, στην εγκαθίδρυση-οργάνωση του νεοελληνικού κράτους. Ειδικότερα εκτός από τον πλούτο δεδομένων, καταγράφονται οι ακραία υψηλές τιμές τόσο της εξαρτημένης-οργάνωση του νεοελληνικού κράτους κατά το πρότυπο του βαυαρικού κανόνα, όσο και της ανεξάρτητης μεταβλητής– η κοινωνικοπολιτική οργάνωση του ελληνισμού σε κοινά. Τοιοιτοτρόπως δεν δύναται να παραλειφθεί η απόκλιση των προβλέψεων που έγιναν για την ελληνική περίπτωση από ανταγωνιστικές θεωρίες και η ομοιότητα των συνθηκών του γενικού πλαίσιο της εν λόγω περίπτωσης με προβλήματα της σύγκαιρης πολιτικής λειτουργίας. Με αφετηρία την υπόθεση εργασίας του Γιώργου Κοντογιώργη, ότι το νεωτερικό πολιτικό σύστημα δεν είναι ούτε δημοκρατικό, ούτε αντιπροσωπευτικό, θα επιχειρήσουμε να αναγνώσουμε και να αναλύσουμε την εσωτερική κοινωνικοπολιτική δομή του νεοελληνικού κράτους. Το αξονικό ερώτημα της μελέτης είναι εάν η δημοκρατία αποτελεί το θεμέλιο της πολιτικής –το κράτος του δήμου– ή αναδεικνύεται σε κεντρικό μέσο των πολιτικών κομμάτων για την κατάκτηση της εκτελεστικής εξουσίας και την εγκαθίδρυση ενός «ολιγαρχικού» πολιτικού καθεστώτος. Η σύγχρονη βιβλιογραφία για την εννοιολογική ανάλυση και συγκριτική μελέτη της δημοκρατίας τείνει να την εξομοιώνει-εξισώνει με την ύπαρξη και λειτουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος. Όπως χαρακτηριστικά περιγράφει ο David Robertson, «να μιλάμε σήμερα για τη δημοκρατία, είναι σαν να μιλάμε για ένα σύστημα ανταγωνιστικών πολιτικών κομμάτων». Η απόληξη της ανωτέρω διαπίστωσης είναι διττή και συνέχεται με τα ουσιώδη ζητήματα-προβλήματα που απασχολούν τόσο τις δυτικοευρωπαϊκές (και όχι μόνο) κοινωνίες, όσο και την ελληνική. Από τη μία πλευρά, η απομάκρυνση της δημοκρατίας από τη θεμελιώδη συνιστώσα της, την οργάνωση των πολιτών σε δήμο, οδηγεί στον διαχωρισμό της κοινωνίας από την πολιτική, ανάγοντάς την κοινωνία σε καθεστώς ιδιώτη. Από την άλλη πλευρά, η αποκλειστική διάθεση-νομή του κράτους και της πολιτικής από τα κόμματα εξουσίας, οδηγεί στην από-δημοκρατικοποίηση της πολιτικής διαδικασίας λήψης αποφάσεων και στην απονομιμοποίησή τους, από τις κοινωνίες τους.

«Η απεικόνιση της οικονομικής κρίσης από την ελληνική πλευρά και την πλευρά των θεσμών: Η ρητορική της “επίρριψης ευθυνών”»

Νικολέττα Καρυσιώτη, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η οικονομική κρίση έκανε την εμφάνισή της το 2008 επηρεάζοντας την οικονομία της Ευρώπης, ενώ παράλληλα έγινε ιδιαίτερα αισθητή στην ευάλωτη Ελλάδα συμπαρασύροντάς τη στην παγκόσμια αλλαγή που επέφερε ως αποτέλεσμα. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα χαρακτηρίστηκε ως η πιο «προβληματική» περίπτωση ανάμεσα σε άλλες, ενώ προκειμένου να ανακτήσει την φερεγγυότητά της ζήτησε και έλαβε οικονομική ενίσχυση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Η κρίση χρέους οδήγησε σε ένα φαύλο κύκλο, υπογράφοντας μνημόνια, συμφωνίες και ανατρέποντας τις κοινωνικές και οικονομικές σταθερές της χώρας, ενώ παράλληλα κλόνισε τις σταθερές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως ήταν αναμενόμενο, το ζήτημα της κρίσης χρέους μονοπόλησε το ενδιαφέρον της κοινωνίας και των ΜΜΕ κατακλύζοντας πρωτοσέλιδα εφημερίδων, διαδίκτυο, τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, την πρόκληση κοινωνικής αναταραχής και αισθημάτων απειλής, φόβου και κινδύνου. Η κοινή γνώμη βρέθηκε μετέωρη και διχασμένη στην προσπάθειά της να αναγνωρίσει αυτό που ξαφνικά συνέβαινε και να διατηρήσει πολιτική και κοινωνική συνοχή εν μέσω κρίσης. Τα «ρήγματα» που προκλήθηκαν ύστερα από το ξέσπασμα της κρίσης, παρά το πέρασμα των χρόνων, δεν φαίνεται να έχουν επουλωθεί. Αντίθετα, προκύπτουν ολοένα και καινούρια ζητήματα, αένας διαπραγματεύσεις, αίσθημα ανησυχίας και

αβεβαιότητας. Η ειδοποιός διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι η ελληνική κοινή γνώμη φαίνεται να απέκτησε «ανοχή» στην εν λόγω κατάσταση, διατηρώντας πολλές φορές παθητική στάση. Η εισήγηση φιλοδοξεί να αναδείξει τον τρόπο που απεικονίστηκε η οικονομική κρίση από τις δύο κύριες αντιμαχόμενες πλευρές, δηλαδή τόσο από την ελληνική πλευρά, όσο και από την πλευρά των δανειστών κατά την περίοδο 2014-2017, ανάλογα με τα υπάρχοντα στοιχεία. Λαμβάνοντας υπόψη δηλώσεις Ελλήνων κυβερνητικών αξιωματούχων και ευρωπαίων αξιωματούχων και μέσω της μεθόδου discourse analysis (ανάλυση λόγου), θα καταγραφεί ο επικοινωνιακός χειρισμός που επέλεξε η κάθε πλευρά απέναντι στην κρίση χρέους, ενώ θα αναζητηθεί η ρητορική της «επίρριψης ευθυνών» (blame theory) ως η επικρατέστερη τακτική την υπό εξέταση περίοδο. Απώτερος στόχος είναι η ανάδειξη των τακτικών που επικράτησαν από τις δύο πλευρές, αναπροσαρμόζοντας τα πλαίσια και τα «κατασκευασμένα» επιχειρήματα, προκειμένου να στρέψουν την κοινή γνώμη προς μία θετική ή αρνητική κατεύθυνση, ανασκευάζοντας την κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα.

«Κρίση, Εκπαιδευτική Πολιτική και Πολιτειακή Παιδεία»

Μαρίνος Χουρδάκης, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2008, μαζί με τα σύνθετα και δυσεπίλυτα προβλήματα που έφερε, ανέδειξε και τις εγγενείς αδυναμίες του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Η αδυναμία αντιμετώπισης της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ως απόρροια της κρίσης, εμπόδισαν την διασφάλιση της ευημερίας των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η αδιαμφισβήτητη επιτυχία της ΕΕ ως προς τη διασφάλιση της ειρήνης για περισσότερα από 60 χρόνια έδωσε τη θέση της στον έντονο «ευρωσκεπτικισμό», ως αποτέλεσμα της έντονης δυσαρέσκειας των πολιτών για την αδυναμία αντιμετώπισης της πολυεπίπεδης κρίσης. Το μεταναστευτικό, το προσφυγικό, το brexit, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, η μαθητική διαρροή (πρώρη σχολική εγκατάλειψη) και τα υψηλά ποσοστά των NEETs (ατόμων που μένουν εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης) επιβεβαιώνουν με τον πιο θλιβερό τρόπο τα παραπάνω. Τα νέα δεδομένα έχουν προκαλέσει αβεβαιότητα που συνοδεύεται από υποβάθμιση των κοινοβουλευτικών θεσμών και έλλειψη δημόσιας εμπιστοσύνης (public trust). Πλέον μιλάμε για κρίσεις και όχι για κρίση (οικονομική) που χρήζουν άμεσων παρεμβάσεων. Πως συνδέεται η εκπαιδευτική πολιτική με τα ανωτέρω ζητήματα; Ποιος είναι ο ρόλος της πολιτειακής παιδείας; Η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να διερευνήσει αν η εκπαιδευτική πολιτική και η πολιτειακή παιδεία μπορούν να λειτουργήσουν ως αντίβαρο στην οικονομική κρίση και να συμβάλλουν στην εξεύρεση λύσεων που θα οδηγήσουν σε ανάπτυξη.

«Πρωθυπουργοκεντρισμός και θεσμικά αντίβαρα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης»

Βασίλης Τζέμος, Ένωση Ελλήνων Δημοσιολόγων

Σε συνθήκες προεδρευόμενης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας το ελληνικό σύστημα διακυβέρνησης είναι υπερβολικά πρωθυπουργοκεντρικό. Θα εξεταστούν δικαιοπολιτικές προτάσεις για την θέσπιση έλλογων θεσμικών αντιβάρων στον υπερχειλή κυβερνητισμό. Θα σταθμιστούν η ανάγκη κυβερνητικής σταθερότητας και αποτελεσματικότητας ιδίως σε περιβάλλον οικονομικής κρίσης με την ανάγκη για τόνωση της δημοκρατίας και της δικαιοκρατίας. Κλειδιά είναι η ορθολογικότερη λειτουργία της Βουλής, τόσο ως προς την καλή νομοθέτηση όσο και ως προς τον ουσιαστικό κοινο-

βουλευτικό έλεγχο της Κυβέρνησης, η δημοκρατικότερη λειτουργία της Κυβέρνησης, η αρμονική όσμωση ελληνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών θεσμών, η βελτίωση της λειτουργίας των πολιτικών κομμάτων, η επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης, η αύξηση των δικαιοκρατικών επιδόσεων των Ανεξαρτήτων Αρχών και στοχευμένες συνταγματικές μεταρρυθμίσεις.

«Η διαμόρφωση του πολιτικού συστήματος και των θεσμών στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης: Αρνητική και θετική διάσταση»

Νικόλαος Μπαλάσκας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η συγκεκριμένη εισήγηση, ως σκοπό της θα έχει να προσπαθήσει να ικνυλατίσει σε όλο αυτό το διάστημα από την έναρξη της οικονομικής κρίσης, έως σήμερα αναζητώντας τα στοιχεία, τα δεδομένα και τις παραμέτρους που αναδεικνύουν την ύπαρξη μεταβολών στους θεσμούς και στο πολιτικό σύστημα της Ελλάδος. Θα προσπαθήσει να αναδείξει τις όποιες στρεβλώσεις ή βελτιωτικές κινήσεις πραγματοποιήθηκαν μέσω της δυναμικής της οικονομικής κρίσης. Η εργασία θα εγκεντρίσει στους βασικότερους θεσμούς, όπως κυβέρνηση, κοινοβούλιο, τοπική αυτοδιοίκηση και ίσως αναφερθεί και σε κάποιους άτυπους θεσμούς που δημιουργήθηκαν και στην προσφορά θεσμών εκτός της διαχείρισης των κοινών της χώρας. Ταυτόχρονα μαζί με μια ανασκόπηση στα γεγονότα της κρίσης θα καταβληθεί προσπάθεια κατάδειξης βήμα προς βήμα, των χαρακτηριστικών εκείνων γνωρισμάτων που δηλώνουν μετασχηματισμό στο πολιτικό σύστημα της χώρας από την έναρξη της κρίσης έως τη σήμερα.

«Το παράδοξο της φιλελεύθερης δημοκρατίας»

Αριστείδης Χατζής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σε όλες τις σύγχρονες φιλελεύθερες δημοκρατίες, η δημοκρατική αρχή είναι ο κανόνας και η φιλελεύθερη αρχή η εξαίρεση. Οι δύο αρχές συγκρούονται, όχι μόνο το κράτος δικαίου υπερισχύει της λαϊκής κυριαρχίας σε περίπτωση αντίθεσης αλλά και γιατί η φιλελεύθερη αρχή έχει την τάση, εκ των πραγμάτων, να επεκτείνεται εις βάρος της δημοκρατικής αρχής. Περισσότερα δικαιώματα, μεγαλύτερος σεβασμός στις μειονότητες, μεγαλύτερη προστασία των ατομικών επιλογών, περισσότερη ατομική ελευθερία σημαίνουν αυτόματα περιορισμό του χώρου στον οποίο κυριαρχεί η πλειοψηφία, περιορισμό του χώρου όπου αρμόδια να επλέξει είναι η κοινωνία (μέσω συλλογικών αποφάσεων) και όχι το άτομο. Αυτή η εγγενής σύγκρουση στις φιλελεύθερες δημοκρατίες αποτυπώνεται στο Σύνταγμά τους, που είναι φορέας και των δύο αρχών, ταυτόχρονα. Δηλαδή, στο Σύνταγμα αποτυπώνεται το αποτέλεσμα της σύγκρουσης, το εύρος της εξαίρεσης το οποίο η φιλελεύθερη αρχή κατοχυρώνει, και τελικά η θεσμική ισορροπία ανάμεσα στις δύο αρχές. Αυτή η σύγκρουση αποτελεί το βασικό διακύβευμα μεταξύ αυτών που θεωρούν ότι το Σύνταγμα χρειάζεται να προστατεύσει περισσότερα δικαιώματα και εκείνων που θεωρούν ότι κάποια ζητήματα είναι πολύ σημαντικά και αφορούν το σύνολο της κοινωνίας για να τα εγκαταλείψουμε στην ατομική επιλογή και στις υποκειμενικές προτιμήσεις. Ονομάσαμε το παραπάνω φαινόμενο «παράδοξο» όχι γιατί είναι παράδοξη η σύγκρουση των δύο αρχών αλλά γιατί η δυναμική σχέση τους είναι συμβιωτική. Η μία αρχή εξαρτάται από την άλλη. Βέβαια η σκληρή σύγκρουση των δύο αρχών μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικά σημεία ισορροπίας: σε ισορροπίες με έμφαση στη δημοκρατική αρχή και σε ισορροπίες με έμφαση στη φιλελεύθερη αρχή. Οι χώρες όπου η φιλελεύθερη αρχή είναι αδύναμη ονομάζονται «μη φιλελεύθερες» ή αυ-

ταρχικές δημοκρατίες. Αντίθετα, οι ποιοτικά καλύτερες δημοκρατίες είναι εκείνες όπου η έμφαση στη φιλελεύθερη αρχή είναι ισχυρή. Δεν είναι τυχαίο ότι οι χώρες αυτές διαθέτουν ταυτόχρονα τη μεγαλύτερη ελευθερία και ευημερία. Όπως υπονοήσαμε, το αποτέλεσμα της σύγκρισης αυτής καθορίζει την ποιότητα της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Η ίδια η ύπαρξη της σύγκρισης είναι απαραίτητη, καθώς μια δημοκρατία είναι λειψή εάν δεν είναι φιλελεύθερη, ενώ δεν νοείται φιλελευθερισμός σε μη δημοκρατικό πολιτικό περιβάλλον. Αυτή η στενή αλληλεξάρτηση, η οποία εμπεριέχει τη σύγκριση, αποτελεί και το παράδοξο της φιλελεύθερης δημοκρατίας.

«Αριστερά και Εκκλησία στην Ελλάδα: Η αλληλοπρόσληψη του θρησκευτικού και του πολιτικού πεδίου»

Νίκη Παπαγεωργίου, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η ανάληψη της κυβερνητικής εξουσίας από την Αριστερά (Ιανουάριος 2015) δημιούργησε νέο πολιτικό σκηνικό στην Ελλάδα και ανανέωσε τις πολιτικές προσδοκίες, μετά από μια μακρά περίοδο διακυβέρνησης των λεγόμενων συστημικών κομμάτων. Η Αριστερά ψηφίστηκε από τους Έλληνες πολίτες ως μια πολιτική δύναμη που θα ασκούσε νέες πολιτικές, με τη φιλοδοξία να λύσει το οικονομικό πρόβλημα της χώρας, να φέρει κοινωνική δικαιοσύνη και να αντιμετωπίσει την ανθρωπιστική κρίση που προκλήθηκε από τη μακρά διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης. Όσον αφορά το θρησκευτικό πεδίο, σταθερή επιδίωξη της Αριστεράς είναι ο χωρισμός κράτους και εκκλησίας, που θα οδηγήσει στην πλήρη ανεξαρτησία του κράτους από θρησκευτικές ή εκκλησιαστικές εξαρτήσεις, δέσμευση της εκκλησιαστικής περιουσίας από το κράτος, μισθοδοσία του κλήρου από την Εκκλησία και πολλών άλλων ζητημάτων που συγκροτούν τη χαλαρή πλέον, πλην όμως σταθερή σχέση πολιτικής και θρησκευτικής εξουσίας στην Ελλάδα. Στην εισήγηση αυτή διερευνάται η σχέση Αριστεράς και Εκκλησίας στην Ελλάδα, κατά την περίοδο του ενός χρόνου διακυβέρνησης της Αριστεράς, μέσα από τον επίσημο λόγο και τις πολιτικές πρακτικές του κυβερνώντος αριστερού κόμματος. Για το σκοπό αυτό, αναλύεται ο λόγος της Αριστεράς για το «θρησκευτικό ζήτημα», όπως εκφράζεται από το επίσημο δημοσιογραφικό όργανο του κόμματος ΣΥΡΙΖΑ, που είναι η εφημερίδα *Η Αυγή*, αλλά και οι πολιτικές πρακτικές της αριστερής διακυβέρνησης έναντι της Εκκλησίας.

«Κριτική Θεωρία του πολιτικού και της πολιτικής»

Θεόδωρος Γεωργίου, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

I. Η εποχή μας χαρακτηρίζεται ως συνθήκη επιστημολογικής αβεβαιότητας και πραγματολογικής απροσδιοριστίας. Πράγμα που σημαίνει για την έρευνα του πολιτικού και της πολιτικής τα εξής: οι όροι, έννοιες και κατηγορίες της πολιτικής νεωτερικότητας θεωρούνται και κρίνονται παρωχημένοι στο βαθμό που οι αλλαγές στη συγκρότηση του πολιτικού είναι δομικές και κατά συνέπεια οι μετασχηματισμοί, τους οποίους έχει υποστεί η ίδια η πολιτική στη δόμηση και τη λειτουργία της είναι ριζικοί.

II. Στη σύγχρονη εποχή της αβεβαιότητας και της απροσδιοριστίας, το πολιτικό δεν ορίζεται ως σύστημα μέσω του οποίου επιλύονται οι κοινωνικές συγκρούσεις και διαφορές με αναγωγή και θεμελίωση στο διαφωτιστικό αξιακό σύστημα της ελευθερίας, της ισότητας, της δικαιοσύνης. Ούτε συγκροτείται ως δομή ισχύος αντιπάλων συμφερόντων, τα οποία συγκρούονται μεταξύ τους.

Το πολιτικό (και κατά συνέπεια η πολιτική) έχει μετασχηματισθεί σε μία διοικητικό-τεχνοκρατική διαδικασία, η οποία έχει ενταχθεί υπό τον έλεγχο του οικονομικού υποσυστήματος.

III. Η τεχνοκρατική εκδοχή και τύπος του πολιτικού ανιχνεύεται σε επιμέρους θεσμικές εκφράσεις της πολιτικής όπως π.χ. στην κρίση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, στην αμφισβήτηση του κράτους δικαίου, στη συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους, στην εμφάνιση δομών «μετα-δημοκρατίας» εντός του κοινοβουλευτισμού κ.α. Στο ερώτημα πώς μπορεί η θεωρία να μιλήσει σήμερα για την κρίση του πολιτικού και της πολιτικής, η απάντηση μπορεί να αναζητηθεί στην επιστημολογική «κατασκευή» νέων εννοιών και κατηγοριών διαλεκτικής ερμηνείας των συνθηκών του πολιτικού και της πολιτικής. Στον επαναπροσδιορισμό των συγκροτησιακών δομών και στοιχείων της σύγχρονης κοινωνίας. Ένα απ' αυτά είναι η πολιτική, η οποία δεν κατέχει όμως πια την πρωτεύουσα θέση, όπως συνέβαινε στην εποχή της πολιτικής νεωτερικότητας.

«Πολιτική και πολιτικό προσωπικό: η διάσταση της ηγεσίας»

Εμμανουήλ Παπάζογλου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η εισήγηση θα εξετάσει εναλλακτικές θεωρητικές προσεγγίσεις για την πολιτική ηγεσία. Θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο της ηγεσίας στη διεύθυνση του πολιτικού προσωπικού από τη σκοπιά της επίτευξης των σκοπών των σύγχρονων συστημάτων διακυβέρνησης, καθώς και τη διασφάλιση της νομιμοποίησης. Τα θεωρητικά υποδείγματα θα συνδυαστούν με τον σχολιασμό σημαντικών εμπειρικών περιπτώσεων προερχόμενων κυρίως από τα πολιτικά συστήματα της Ευρώπης.

«Αλλαγή της φτώχειας και αλλαγή των πολιτικών αντιμετώπισής της»

Διονύσιος Μπαλούρδος, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

Στόχος της εισήγησης είναι να διερευνήσει αν οι μεταβολές στο μέγεθος και στη σύνθεση της φτώχεια συμβαδίζουν με τις πολιτικές αντιμετώπισής της στην περίοδο της οικονομικής ύφεσης. Οι κοινωνικές, οικονομικές και δημογραφικές εξελίξεις καθορίζουν ποια άτομα και ποιες οικογένειες είναι φτωχές, ενώ σημαντικό είναι το ερώτημα αν και οι πολιτικές έχουν αλλάξει, με στόχο να ανταποκριθούν στις νέες και συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες του πληθυσμού. Με τη δημογραφική γήρανση και καθώς το μέγεθος των εργαζομένων φτωχών αυξάνεται, σε ορισμένες περιπτώσεις αμφισβητείται αν οι αποδοχές απασχόλησης θα παραμείνουν ως η κύρια πηγή του οικογενειακού εισοδήματος. Ταυτόχρονα μεταβάλλονται οι οικογενειακές σχέσεις και η δομή της ίδιας της οικογένειας. Νέοι και παιδιά πλήττονται άνισα, ενώ πολλά ζευγάρια αναβάλλουν τη δημιουργία οικογένειας και την απόκτηση παιδιών. Σημαντικό είναι το ερώτημα αν τα μέτρα πολιτικής έχουν τη δυνατότητα να προστατεύσουν όλες τις κοινωνικές ομάδες εξίσου ή αν ορισμένοι εκτίθενται σε μεγαλύτερο κίνδυνο λόγω της ανεπαρκούς κάλυψης. Ειδικότερα σε χώρες που χτυπήθηκαν σκληρότερα από την ύφεση, λείπουν αποτελεσματικά και στοχευμένα μέσα και δράσεις που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ανακλιμάκωση των πολιτικών. Στην Ελλάδα οι πρωτοβουλίες και πολιτικές για την καταπολέμηση της φτώχειας είναι και απομονωμένες και κατακερματισμένες. Τα πεδία των κοινωνικών επενδύσεων και της κοινωνικής καινοτομίας είναι αδύναμα και περιορισμένα. Η εισήγηση θα προσπαθήσει επίσης να αναλύσει το ερώτημα ποιος σηκώνει πλέον το φορτίο και μήπως το επίσημο κράτος με το ελλειπτικό καθεστώς πρόνοιας, αντικαθίσταται από άτυπα δίκτυα στήριξης που αναλαμβάνουν να επιτελέσουν το ρόλο του;

«Καταπολέμηση της φτώχειας στην Αττική: απόψεις επαγγελματιών και κοινωνικές υπηρεσίες δήμων»

Μαρία Πετράκη, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στην παρούσα εισήγηση, επιχειρείται η ανάδειξη δράσεων που έχουν αναπτύξει επιλεγμένοι Δήμοι της Αττικής (Αθηναίων, Χαλανδρίου, Ελληνικού-Αργυρούπολης και Αιγάλεω) κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης και των δραστικών περικοπών των κοινωνικών δαπανών. Τα στοιχεία προέρχονται από ποιοτική έρευνα η οποία εκπονήθηκε την περίοδο 2014 με στελέχη και επαγγελματίες των κοινωνικών δομών και υπηρεσιών των εν λόγω Δήμων. Όπως θα διαφανεί υπάρχουν πολλές πρωτοβουλίες και δράσεις οι οποίες έχουν αναπτυχθεί (Κοινωνικό Φαρμακείο, Κοινωνικό Παντοπωλείο, Κοινωνικό Συσσίτιο, Γραφείο Διαμεσολάβησης) και οι δήμοι δίνουν πολύ μεγάλη σημασία στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής. Αποτιμώντας σε όρους αποτελεσματικότητας διαπιστώνεται ωστόσο ότι τα προβλήματα είναι τεράστια. Οι οικονομικοί πόροι που διατίθενται είναι ελάχιστοι και μη επαρκείς, καθώς οι περισσότεροι προέρχονται από το ΕΣΠΑ και διατίθενται για τους μισθούς των συμβασιούχων υπαλλήλων και τα λειτουργικά έξοδα που έχουν οι δομές (αναλώσιμα, κ.λπ.). Για την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας υπάρχουν πολλές και αξιόλογες προτάσεις οι οποίες κυμαίνονται από τη συνεργασία της κεντρικής διοίκησης με την τοπική αυτοδιοίκηση και τους τοπικούς φορείς, την ύπαρξη μεγαλύτερης ευελιξίας, μέχρι και την αλλαγή της κυβερνητικής πολιτικής. Σημαντικό εύρημα της ποιοτικής έρευνας είναι ωστόσο ότι στο φτωχότερο Δήμο Αιγάλεω, παρόλη την έλλειψη προσωπικού, τα προβλήματα είναι πιο σύνθετα (π.χ. σχολική βία). Όμως αναπτύσσονται καινοτόμες δράσεις που αποσκοπούν στην ενεργοποίηση του πολίτη.

«Υπηρεσίες υγείας και φτώχεια στην Ελλάδα»

Γεώργιος Πιερράκος, ΤΕΙ Αθήνας

Σύμφωνα με την Eurostat 2014, οι περισσότεροι θάνατοι στην Ε.Ε οφείλονται σε χρόνιες νόσους, με πιο σημαντικό τον καρκίνο, 261,5 στους 100.000 κατοίκους, με την Ελλάδα να είναι στο 249.32. Αντίθετα στο δείκτη αυτοκτονιών βρίσκεται ότι ο αντίστοιχος Ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι στο 11,7 με την Ελλάδα (4,98) από τους χαμηλότερους δείκτες. Την ίδια στιγμή ο δείκτης ανεργίας ήταν στο 23,5% για το 2016. Ειδικά για τους νέους κάτω των 25 ετών ο δείκτης ανεργίας είναι σταθερά πάνω από το 45% για το 2016, με έξαρση τη διετία 2012-2014. Η Ελλάδα βρίσκεται μεταξύ των χωρών με τον υψηλότερο δείκτη κινδύνου φτώχειας, στο 21,4% του πληθυσμού για το 2015. Όσον αφορά στις δαπάνες υγείας, για το 2016, το 35% της ετήσιας κατά κεφαλήν δαπάνης σε υπηρεσίες υγείας στην Ελλάδα αφορά σε ιδιωτικές πληρωμές, με σταθερότητα και τάση αύξησης, ενώ την ίδια στιγμή παρατηρείται μείωση άλλων δαπανών του νοικοκυριού, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ. Η αυξημένη ζήτηση και υπερφόρτωση του συστήματος της Νοσοκομειακής Περίθαλψης (ΤΕΠ-ΤΕΙ), οδηγεί σε αυξημένη ζήτηση για διαγνωστικές εξετάσεις και πολλές φορές στη λήψη φαρμάκων (π.χ αντιβιοτικών) χωρίς έλεγχο. Υπάρχουν αδυναμίες στην ιεράρχηση αναγκών υγείας και στην προτεραιοποίηση της ζήτησης. Διακρίνεται συνεπώς η ανάγκη της αποδέσμευσης της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας από τα Νοσοκομεία και η διαμόρφωση δικτύων πρόληψης, φροντίδας, διαχείρισης των χρόνιων ασθενειών στη βάση της Ολοκληρωμένης Φροντίδας. Σημαντικό ερώτημα που ανακύπτει είναι η χρηματοδότηση του Συστήματος αλλά και η στρατηγική για την αλλαγή του προσανατολισμού του, με στόχο τη βελτίωση της απόδοσής του στην Κοινωνία.

«Κοινωνική πολιτική στην εποχή της ύφεσης: Αρκεί το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα;»

Νικόλαος Σαρρής, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

Στόχος της εισήγησης είναι να διερευνήσει αν ο θεσμός του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος είναι ικανός να ενδυναμώσει το κοινωνικό δίκτυ ασφαλείας στην εποχή της παρατεταμένης ύφεσης. Το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα άρχισε να εφαρμόζεται πιλοτικά το 2014 σε 13 δήμους της χώρας, αντικαταστάθηκε από το «Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης» (ΚΕΑ) (Ν. 4389/2016) που ξεκίνησε το 2016 σε 30 δήμους και από τις αρχές του 2017 υλοποιείται σε εθνική κλίμακα. Το ΚΕΑ περιλαμβάνει εισοδηματική ενίσχυση, διασύνδεση με κοινωνικές υπηρεσίες, και μέριμνα για επανένταξη στην αγορά εργασίας. Παρότι αναμένεται να ωφεληθούν 280.000 νοικοκυριά και 700.000 μέλη, η βελτίωση αυτή κρίνεται υπερβολικά δειλή, ιδιαίτερα δε η στήριξη εισοδήματος που εγγυάται είναι υποτυπώδης. Η φτώχεια στην Ελλάδα παραμένει σταθερά πάνω από το 21% τα τελευταία χρόνια. Η παράταση της οικονομικής δυσπραγίας, η διατήρηση υψηλών ποσοστών ανεργίας και η αναιμική αύξηση των αποδοχών όσων εργάζονται δημιουργούν ένα περιβάλλον οξύτερων κοινωνικών προβλημάτων από αυτά που μπορεί να αντιμετωπίσει ένα σύστημα κοινωνικής προστασίας. Παρά τα όποια μέτρα ενίσχυσής του, το κοινωνικό δίκτυ ασφαλείας όπως έχει αναπτυχθεί μέχρι σήμερα στη χώρα μας δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τη «νέα φτώχεια» η οποία οφείλεται στην παρατεταμένη οικονομική κρίση. Η έλλειψη συγχρονισμού μεταξύ διαθέσιμων πόρων και διοικητικής επάρκειας καθώς και η ανεπαρκής αξιολόγηση και παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων συγκαταλέγονται στις κυριότερες αιτίες γι αυτό. Προτείνεται τέλος μια δέσμη μέτρων θα στοχεύουν στις πιο ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και θα συμβάλλουν στην καταπολέμηση της φτώχειας και της ανεργίας. Απαραίτητη είναι η οικονομική συνδρομή των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ.

«Η εθνική ιδεολογία και η στρατηγική κουλτούρα: Κρίσιμες αντανάκλασεις και συνεπαγωγές από το 1844 ως το δημοψήφισμα του 2015»

Νικόλαος Παπαναστασόπουλος, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στις έννοιες της εθνικής ιδεολογίας και στρατηγικής κουλτούρας σε στενή συνάρτηση με αυτή της πολιτικής κουλτούρας.

Η ιστορική αναδρομή στην πορεία του ελληνικού κράτους από το σύνταγμα του 1844 ως το δημοψήφισμα του 2015 φωτίζει τις πτυχές αυτής της προβληματικής αναδεικνύοντας τη διαλεκτική σχέση ανάμεσα στις κυρίαρχες έννοιες.

«Οι οικονομικές πτωχεύσεις του ελληνικού κράτους. Πτωχεύσεις του πολιτικού συστήματος; Ραψωδοί του παρελθόντος ή χρησμοδοί του μέλλοντος;»

Αλεξάνδρα Παπαναστασοπούλου, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Βασική υπόθεση αυτής της εισήγησης είναι ότι οι οικονομικές πτωχεύσεις του νεοελληνικού κράτους συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με σημαντικές πολιτικές εξελίξεις, που σημάδεψαν την πολιτική ιστορία του τόπου μας. Η χρεοκοπία του 1827 έφερε τη μοναρχία,

η χρεοκοπία του 1843 έφερε την επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου, η χρεοκοπία του 1893 είχε ως αποτέλεσμα το κίνημα στο Γουδί και την έλευση του Ελευθερίου Βενιζέλου στη χώρα μας, η χρεοκοπία του 1932 έφερε τον «λανθάνοντα ημιφασισμό» του Ιωάννη Μεταξά. Σ' αυτήν την κατεύθυνση το κύριο ερώτημα της εργασίας είναι τί γίνεται στην Ελλάδα των μνημονίων σε σύγκριση με το παρελθόν; Ποιες συγκλίσεις και αποκλίσεις παρατηρούμε όσον αφορά το πολιτικό προσωπικό σε σχέση με την προγενέστερη πολιτική παράδοση; Τα παρακάτω ερωτήματα στρέφονται γύρω από αυτό το βασικό ζητούμενο και επιχειρούν να διερευνήσουν και να αποκρυπτογραφήσουν όλες εκείνες τις πτυχές που συνυφαίνονται με αυτό:

- Πόσα και ποια κόμματα υπάρχουν στην εκάστοτε περίοδο; Ποιοι είναι οι πολιτικοί τους αρχηγοί;
- Ποια είναι η πορεία των κοιμματικών σχηματισμών και του πολιτικού προσωπικού που τα απαρτίζουν μετά την εκάστοτε πτώχευση και ιδιαίτερα μετά τη δημοσιονομική κρίση του 2009; Ειδικότερα πόσα κόμματα εξακολουθούν να υφίστανται και πόσοι βουλευτές επανεκλέγονται;
- Ποιοι νέοι κοιμματικοί σχηματισμοί κάνουν την εμφάνισή τους; Ποιος είναι ο ιδεολογικός τους προσανατολισμός;

Η μέθοδος, η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθείται είναι η ερμηνευτική ιστορική ανάλυση με τη χρήση όχι μόνο ποιοτικών μεθόδων αλλά και ποσοτικών τεχνικών οι οποίες αποτελούν τα πολύτιμα εργαλεία για τη διερεύνηση της συνέχειας ή της ασυνέχειας του κοιμματικού συστήματος. Η ιστορία μας καταδεικνύει ότι κάθε οικονομική πτώχευση και δημοσιονομική κρίση του νεοελληνικού κράτους είχε ως αποτέλεσμα την πτώχευση του πολιτικού συστήματος. Η σημερινή οικονομική δυσπραγία φαίνεται να ταυτίζεται με τη δυσανεξία του πολιτικού μας συστήματος και την αντίστοιχη επανατροφοδότηση της πολιτικής κουλτούρας. Και αν σύμφωνα με τον Νικόλαο Σοϊλεντάκη «η Ιστορία είναι του παρελθόντος ραψωδός, του παρόντος οδηγός και χρησιμωδός του μέλλοντος» ας ελπίσουμε ο χρησμός για το μέλλον να μην επαληθευτεί.

«Τουρκική στρατηγική κουλτούρα και ελληνικό στρατηγικό δόγμα: Εμβιώνοντας τον αντίπαλο μέσα από την πολιτική κουλτούρα και την ηγεσία»

Ευστάθιος Κουτσουράκης, Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων

Η σύγχρονη στρατηγική κουλτούρα της Τουρκίας αποτελείται από ένα μείγμα κεμαλικών και νέο-οθωμανικών στοιχείων που δρουν καθοριστικά στην διαμόρφωση της εξωτερικής της πολιτικής. Οι ιδέες, προκαταλήψεις και αξίες που συνυπάρχουν και εξελίσσονται από την αρχή της ίδρυσης του τουρκικού κράτους έως σήμερα, επηρεάζουν την στάση της πολιτικής ηγεσίας σε σχέση με το διεθνές περιβάλλον. Για την πληρέστερη λοιπόν, κατανόηση των δράσεων και των κινήτρων της τουρκικής πολιτικής ηγεσίας επιβάλλεται να εστιάσουμε στις ιδιαιτερότητες της τουρκικής πολιτικής κουλτούρας.

«Η ενεργειακή ασφάλεια ως παράγοντας μετασχηματισμού της στρατηγικής κουλτούρας για την υπέρβαση της οικονομικής κρίσης: Η περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας»

Σάββας Παπασάββας, Middlesex University

Από το 1974 μέχρι και το 2004 η πλειονότητα των αναλυτών όταν αναφέρονταν στην εξωτερική

πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας εστίαζαν κυρίως στο λεγόμενο “Κυπριακό ζήτημα.” Ωστόσο η ανακάλυψη υδρογονανθράκων στην Κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση έκανε αρκετούς να αναθεωρήσουν τις μεταβλητές που διέπουν την εξωτερική πολιτική του συγκεκριμένου κράτους. Το παρόν πόνημα εστιάζει στο ρόλο που είχε τόσο η στρατηγική όσο και η πολιτική κουλτούρα της Κυπριακής Δημοκρατίας στον σχεδιασμό της ενεργειακής της ασφάλειας αλλά και στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.

«Συμμετοχική Διακυβέρνηση: Ο ρόλος της διαβούλευσης στον επιχειρησιακό σχεδιασμό της τοπικής αυτοδιοίκησης»

Μαρία Μπουρτσουκλή, Πολιτικός Μηχανικός
Χρύσα Αγαπητού, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Στην παρούσα έρευνα εξετάζεται ο ρόλος της Διαβούλευσης στον Επιχειρησιακό Σχεδιασμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως μία εκδήλωση συμμετοχικής Διακυβέρνησης στους ΟΤΑ. Σκοπός της είναι να διαπιστωθεί αν στην πραγματικότητα η κατάρτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος που σίγουρα αφορά τους Δημότες, αφού αποτελεί το πενταετές αναπτυξιακό πλάνο του Δήμου, εμπλέκει τους ίδιους και ενσωματώνει προτάσεις και ανάγκες τους ή παραμένει μία τυπική υποχρέωση της λειτουργίας του οργανισμού. Προσπαθεί να διερευνήσει αν η δημοτική αρχή θέλει να εμπλέξει τους πολίτες στη λήψη αποφάσεων, επιθυμεί να τους ακούσει και να δεσμευτεί ότι θα λάβει υπόψη τις προτάσεις του; και θα τις αξιολογήσει με ειλικρινή τρόπο. Από την άλλη επιχειρεί να διερευνήσει αν οι πολίτες είναι πρόθυμοι και ώριμοι να καταθέσουν προτάσεις και απόψεις που θα ξεφεύγουν από την “προσωπική” χάρη και θα στοχεύουν στην ευρύτερη ανάπτυξη της περιοχής και των κατοίκων της; Για την υλοποίηση των στόχων της έρευνας έγινε συλλογή πρωτογενών στοιχείων μέσω δομημένου ερωτηματολογίου που απευθύνεται στους ΟΤΑ ώστε να διερευνηθούν οι μέθοδοι, τα αποτελέσματα και η συνεισφορά της Διαβούλευσης στο τελικό κείμενο των Επιχειρησιακών προγραμμάτων των Δήμων. Από τα πρωτογενή στοιχεία που συλλέχθηκαν από Δήμους με ολοκληρωμένα Επιχειρησιακά Προγράμματα που πληθυσμιακά ανήκουν σε όλες τις κατηγορίες και γεωγραφικά σε όλη την Ελλάδα, αποτυπώνονται βασικά χαρακτηριστικά των υπηρεσιών που εμπλέκονται με τις διαδικασίες διαβούλευσης και των μεθόδων που ακολουθούνται για αυτή καθώς και της αποτελεσματικότητας αυτών. Από την επεξεργασία τους προκύπτει η σχετικά μικρή αλλά με υψηλή κατάρτιση στελέκωση των μονάδων προγραμματισμού, η μικρή συμμετοχή τόσο των πολιτών όσο και θεσμοθετημένων φορέων στη Διαβούλευση, η με αδυναμίες λειτουργία της Δημοτικής Επιτροπής Διαβούλευσης, η τυπική πολλές φορές εφαρμογή των απαιτούμενων διαδικασιών διαβούλευσης από τις υπηρεσίες, χωρίς καταγραφή των αποτελεσμάτων της στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Με βάση τα συμπεράσματα της έρευνας γίνονται σχετικές προτάσεις.

«Εισαγωγή θεσμών δημοκρατίας και διαφάνειας στους ΟΤΑ σε καιρούς ρευστότητας: Η περίπτωση του Συμπαρασάτη του Δημότη και της Επιχείρησης»

Δημήτριος Πετράς, Δήμος Περάματος

Αποτελεί κοινό τόπο πως η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί το θεμέλιο κύτταρο ενός σύγχρονου δημοκρατικού κράτους δικαίου και προνομιακό πεδίο για την ενεργοποίηση των

πολιτών. Η συμμετοχή των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων, η διαφάνεια, η λογοδοσία και η καταπολέμηση της κακοδιοίκησης αναμφίβολα συνιστούν τη μεγαλύτερη πρόκληση για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Με το Ν. 3852/2010 εισήχθη ένας νέος θεσμός διαμεσολάβησης στους Δήμους και στις Περιφέρειες, ο Συμπαραστάτης του Δημότη/Πολίτη και της Επιχείρησης. Στην εισήγησή μου θα επιχειρήσω να εστιάσω στο βαθμό ενεργοποίησης του θεσμού στους ΟΤΑ Α' βαθμού. Αναλυτικότερα, ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης, ένας θεσμός νεοπαγής για την ελληνική έννομη τάξη, εξακολουθεί να παραμένει ανενεργός στους περισσότερους Δήμους, καθώς φαίνεται ότι βρίσκεται ακόμα αρκετά μακριά από την ελληνική νοοτροπία επίλυσης των διαφορών στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Συνεπώς, η προστασία των πολιτών που δεν διαθέτουν τη δυνατότητα αυτοτελούς προάσπισης των δικαιωμάτων τους τίθεται εν αμφιβόλω, ενώ την ίδια στιγμή υφίστανται ποικίλες πρωτοβουλίες από θεσμικούς φορείς για την μεταρρύθμιση των διατάξεων που διέπουν τη λειτουργία του. Αναμφίβολα, η λήψη μέτρων για την προώθηση του θεσμού αποτελεί ένα από τα βασικά ζητούμενα ακόμα και για την καθαυτή ύπαρξη της εξωδικαστικής διαμεσολάβησης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Σε αυτό το πλαίσιο, θα παρατεθούν οι κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους τοπικούς και περιφερειακούς διαμεσολαβητές, καθώς και η λειτουργία του θεσμού σε διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις. Παράλληλα, θα αποτυπωθούν τα κύρια προβλήματα λειτουργίας, ενώ θα προταθούν βέλτιστες πρακτικές από το εξωτερικό για την υλοποίηση της αποστολής του στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Τέλος, θα παρουσιαστούν οι προτάσεις της «Επιτροπής Αναθεώρησης του Θεσμικού Πλαισίου της Τ.Α.» του Υπουργείου Εσωτερικών για το μέλλον του θεσμού, που παρά τις δυσχέρειες στην εφαρμογή του αποτελεί την πρώτη αιρετή ανεξάρτητη αρχή στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

«Προτάσεις για το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης: Η περίπτωση του Νοτίου Αιγαίου»

Ανδρέας Πράσινος, Περιφέρεια Αττικής

Νίκος Χρυσόγελος, Οικολόγοι Αλληλεγγύης

Όλγα Θεοδωρικάκου, Οικολόγοι Αλληλεγγύης

Στην παρούσα μελέτη στόχος μας είναι να παρουσιαστούν, άμεσες, ρεαλιστικές δράσεις, με σκοπό την περαιτέρω κοινωνικοοικονομική αλλά και ευρύτερη ισχυροποίησης της Π.Ν.Α. ώστε να εδραιωθεί το αίσθημα ανάπτυξης και ασφάλεια στο πολίτη αλλά και στον επισκέπτη αντίστοιχα. Αναλυτικότερα η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (Π.Ν.Α.) τα τελευταία χρόνια όχι μόνο σε Ελληνικό, αλλά ιδιαίτερα σε Ευρωπαϊκό πολιτικό επίπεδο, καθίσταται για πολλούς σαν την κρισιμότερη γεωστρατηγική Περιφέρεια της ευρύτερης περιοχής, αφού τυγχάνει να ορίζει το νότιο-ανατολικότερό σύνορο της Ευρώπης, σε ένα ιδιαίτερα χρονικά ρευστό Γεωστρατηγικό Παγκόσμιο περιβάλλον. Ο συνεχιζόμενος ακόμα και σήμερα Συριακός πόλεμος, με χιλιάδες εξ ανατολών πρόσφυγες, το ασταθές πολιτικό σκηνικό μετά την πραξικοπηματική αναταραχή στην Τουρκία, οι ατελέσφορες μέχρι αυτή την στιγμή συνομιλίες για τη επίλυση του Κυπριακού προβλήματος, με δεδομένο και το Brexit της δήθεν εγγυήτριας δύναμης, καθώς και η διαφαινόμενη διάσταση προτεραιοτήτων μεταξύ ευρωπαϊκών κρατών μελών της Ε.Ε. εντείνουν την μελλοντική συνολική πορεία των ελληνοτουρκικών σχέσεων και όχι μόνο. Ταυτόχρονα σε οικονομικό επίπεδο η ηγετική θέση της Π.Ν.Α. στην Ελληνική Τουριστική βιομηχανία την καθιστά ατμομηχανή της οικονομικής ανάπτυξης διάμεσου της συνεισφοράς της στο δημόσιο Α.Ε.Π. αφού εμφανίζει τον μεγαλύτερο αριθμό διανυκτερεύσεων ταξιδιωτών αλλά ταυτόχρονα και το μεγαλύτερο όγκο εισπράξεων από όλες τις Περιφέρειες της Ελλάδας.

Όμως η διοικητική δομή του Καλλικράτη μετά την πάροδο επτά (7) ετών από την εφαρμογή του, παρουσιάζει έντονα σημεία αντιπαλότητας ως προς την έδρα της περιφέρειας, που σε συνδυασμό με τις ταυτόχρονες απειλές για πιθανή «στρατιωτική αναταραχή» σε μικρά νησιά της περιοχής, «υποχρεώνει» την Τοπικής Αυτοδιοίκησης να επαναπροσδιορίσει άμεσα τις προτεραιότητες της. Η επιστημονική προσέγγιση και σχεδιασμός θα ξεκινήσει μέσα από μια ιστορική αναδρομή στην αποτύπωση της υπάρχουσας Τοπικής Αυτοδιοίκησης όχι μόνο της Π.Ν.Α αλλά και της γειτονικής Τουρκίας. Στη συνέχεια και μετά την κατάθεση των προτάσεων θα παρουσιαστούν οι απαραίτητες νομοθετικές και Αυτοδιοικητικές παρεμβάσεις, για πολιτική και οικονομική ενδυνάμωση της ταυτότητας της Π.Ν.Α. (Μητροπολιτικοί Δήμοι, Πόλοι Ανάπτυξης, ζώνες ανάπτυξης κ.λπ.). Έτσι θα στηριχθεί «η νησιωτικότητα», θα αντιμετωπιστούν συγκεκριμένες γαιοστρατηγικές αδυναμίες, (Καστελόριζο – Ίμια κ.λπ.), ώστε τελικά το νοτιοανατολικό αυτό σύνορο της Ευρώπης να σηματοδοτηθεί ως μια κρίσιμη Ευρωπαϊκή Περιφέρεια «ιστορικός φωτοβόλος» όχι μόνο της περιοχής- λόγω της γεωστρατηγικής της θέσης- αλλά για τον Ευρωπαϊκό κόσμο ευρύτερα.

«Προς μία ολιστική κοινωνική πολιτική. Το παράδειγμα της ενεργειακής φτώχειας»

Όλγα Θεοδωρικάκου, Οικολόγοι Αλληλεγγύης

Νίκος Χρυσόγελος, Οικολόγοι Αλληλεγγύης

Ανδρέας Πράσιнос, Περιφέρεια Αττικής

Δεδομένων των συνθηκών κρίσης, είναι σαφές ότι η οικολογική και κοινωνική καινοτομία, η συνεργατικότητα αλλά και η τεχνολογία μπορούν να είναι τα εργαλεία για τη διαμόρφωση μίας ολιστικής κοινωνικής πολιτικής που θα στοχεύει στη μείωση των ανισοτήτων και την καταπολέμηση του οικονομικού και κοινωνικού αποκλεισμού. Σ' αυτήν τη βάση, μία ολοκληρωμένη στρατηγική εξάλειψης της ενεργειακής φτώχειας μπορεί να αποτελέσει ένα πρότυπο παρέμβασης μέσα από ένα ενιαίο πρίσμα κοινωνικής, περιβαλλοντικής και ενεργειακής πολιτικής. Η ενεργειακή φτώχεια αναγνωρίζεται σε παγκόσμιο επίπεδο ως ένα κοινωνικό πρόβλημα με αυξανόμενη σημασία και σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία πολλών εκατομμυρίων πολιτών. Ωστόσο, σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν υφίσταται ακόμη ούτε επίσημος ορισμός ούτε κοινά αποδεκτοί δείκτες για τη μέτρηση και την παρακολούθηση του φαινομένου. Αντίστοιχα, η επιστημονική έρευνα στο πεδίο είναι, στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες στα σπάργανα, και τα περισσότερα στοιχεία που υπάρχουν προκύπτουν από δευτερογενείς αναλύσεις. Η ενεργειακή φτώχεια εξακολουθεί να θεωρείται πρώτιστα ως έκφραση και συνέπεια της φτώχειας και όχι ως αυτοτελές φαινόμενο. Επίσης, δεν υπάρχει ειδική πολιτική της ΕΕ με στόχο την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας, παρόλο που από το 2009 και μετά άρχισαν να γίνονται άμεσες ή έμμεσες αναφορές της σε εκθέσεις και νομικά κείμενα. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει ακόμη σαφής ποσοτικός ορισμός και συγκεκριμένοι δείκτες παρακολούθησης του φαινομένου, ενώ οι περισσότερες εθνικές πολιτικές που έμμεσα σχετίζονται με την ενεργειακή φτώχεια έχουν επιδοματικό χαρακτήρα.

Διεθνώς, υπάρχουν καλές πρακτικές για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, οι οποίες, κατά κανόνα, βασίζονται στην εφαρμογή μέτρων ενεργειακής αποδοτικότητας, ενώ στηρίζονται στη συλλογικότητα, τον καθορισμό στόχων με άξονα τον πολίτη, την προστασία της δημόσιας υγείας, αλλά και την αύξηση των οικονομικών δεικτών μέσα από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

«Εμπιστοσύνη στους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς: Ερμηνευτικοί Παράγοντες μίας (ακόμα) Διαίρεσης Βορρά-Νότου»

Πασχάλης Αρβανιτίδης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Χρήστος Κόλλιας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Αθηνά Οικονόμου, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Την τρέχουσα ιστορική περίοδο, των σημαντικών εξελίξεων και διεργασιών σε πολλά επίπεδα παγκοσμίως, η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται αντιμέτωπη με την σημαντικότερη ίσως κρίση αμφισβήτησης. Πολιτικά και θεσμικά ανέτοιμη, κλήθηκε να αντιμετωπίσει καινοφανείς προκλήσεις που έθεσαν σε δοκιμασία μία σημαντικότερη παράμετρο του εγχειρήματος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, αυτή της αλληλεγγύης. Τόσο η πρόσφατη οικονομική κρίση που έπληξε τις χώρες της ΕΕ και πρωτίστως τις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου, όσο και οι προκλήσεις των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών προς την ΕΕ, δοκίμασαν (και δοκιμάζουν) τις αντοχές του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Η ανάδειξη και ενίσχυση του λαϊκισμού, του ευρωσκεπτικισμού, νεοπαγών αντιιουστινικών κομματικών σχηματισμών σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, το Brexit, είναι σε μεγάλο βαθμό απότοκα της κρίσης αμφισβήτησης και νομιμοποίησης που πλήττει την ΕΕ. Στο πλαίσιο που διαμορφώνουν τα δεδομένα αυτά, η παρούσα μελέτη διερευνά εμπειρικά τους προσδιοριστικούς παράγοντες της εμπιστοσύνης στους Ευρωπαϊκούς θεσμούς μεταξύ των χωρών του ευρωπαϊκού βορρά και του ευρωπαϊκού νότου. Το κοινωνικό κεφάλαιο είναι μια έννοια πολυδιάστατη, στενότερα συνυφασμένη αλλά όχι ταυτόσημη με την έννοια της εμπιστοσύνης που διακρίνεται σε εμπιστοσύνη προς άλλα μέλη της κοινωνίας (οριζόντια εμπιστοσύνη) και σε εμπιστοσύνη στους θεσμούς και την πολιτεία (κάθετη εμπιστοσύνη). Χρησιμοποιώντας στοιχεία από το Ευρωβαρόμετρο (Μάιος 2016), η μελέτη διερευνά τη διαφορά εμπιστοσύνης προς τους ευρωπαϊκούς θεσμούς μεταξύ χωρών του ευρωπαϊκού βορρά και ευρωπαϊκού νότου όπως αυτή καταγράφεται στις απαντήσεις των ερωτώμενων στο Ευρωβαρόμετρο. Ειδικότερα εξετάζονται οι κοινωνικοί, δημογραφικοί και οικονομικοί παράγοντες που επηρεάζουν το επίπεδο εμπιστοσύνης των ευρωπαίων πολιτών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Το δείγμα αποτελείται από τις απαντήσεις των πολιτών σε τρεις σκανδιναβικές χώρες – Δανία, Φιλανδία, Σουηδία (n=1772) – και σε τέσσερις χώρες του ευρωπαϊκού νότου – Ιταλία, Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία (n=2693). Τα αποτελέσματα των εμπειρικών εκτιμήσεων δείχνουν ότι η διαφορά στο επίπεδο της εμπιστοσύνης προς τους ανωτέρω ευρωπαϊκούς θεσμούς σε μεγάλο βαθμό μπορεί να αποδοθεί σε ατομικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων καθώς επίσης και στις διαφορετικές οικονομικές και πολιτικές συνθήκες, στην αυτοαξιολόγηση της ικανοποίησης από την ποιότητα ζωής. Οι βορειοευρωπαίοι ερωτώμενοι δηλώνουν πιο ικανοποιημένοι από το οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον και αυτό ερμηνεύει σε σημαντικό βαθμό την διαφορά της εμπιστοσύνης προς τους ευρωπαϊκούς θεσμούς.

«Ο ρόλος της Γερμανίας στην Ευρώπη και τον Κόσμο»

Δημήτριος Αποστολόπουλος, Ακαδημία Αθηνών

Τα τελευταία χρόνια ο ρόλος της Γερμανίας τόσο στο πλαίσιο της Ενωμένης Ευρώπης, όσο και στον κόσμο, έχει γίνει αντικείμενο μεγάλης συζήτησης. Οι αναφορές σε γερμανική κυριαρχία ή ηγεμονία γίνονται άλλοτε με αρνητικό και άλλοτε με θετικό πρόσημο. Οι πρώτες θέλουν να προκαλέσουν έντονο φόβο και συνδέουν τη σημερινή πολιτική της Γερμανίας με την πιθανότητα επιβολής της, όπως αυτή εκδηλώθηκε με την πρόκληση δύο παγκόσμιων πολέμων τον προηγούμενο αιώνα. Οι

δεύτερες θεωρούν ιστορική αναγκαιότητα το να αναλάβει η Γερμανία τον ισχυρό ρόλο που της αναλογεί στην Ε.Ε., αλλά και ως μία από τις πιο σημαντικές (οικονομικές) Δυνάμεις του κόσμου στο νέο διεθνές πλαίσιο που διαμορφώνεται. Η εισήγηση - βασιζόμενη σε αρχαιακές πηγές και σε δημοσιεύματα που πληθαίνουν ενόψει των γερμανικών εκλογών του φθινοπώρου 2017 - αφού εξετάσει τις αντικρουόμενες επιχειρηματολογίες σε σχέση με τον ρόλο της Γερμανίας και λάβει υπόψη τα ιστορικά δεδομένα, θα επιχειρήσει να δώσει μία πειστική αποτύπωση της θέσης της Γερμανίας στην Ευρώπη και τον Κόσμο.

«Η απουσία της πολιτικής διάστασης στην Ενωμένη Ευρώπη: Hegel και Kant περί των αιτιών της αβεβαιότητας»

Παναγιώτης Ηλιόπουλος, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Κατά τον Immanuel Kant, η μη αρετή, το ελάττωμα (demeritum) δεν είναι απλώς και μόνο μια άρνηση, αλλά μια αρνητική αρετή (meritum negativum). Το ελάττωμα λαμβάνει χώρα μόνο εφόσον υπάρχει σε ένα ον ένας εσωτερικός νόμος τον οποίο παραβιάζει. Στην περίπτωση μιας εξαντλημένης πολιτικά Ευρώπης ίσως το κατάλληλο ερώτημα πλέον δεν θα έπρεπε να επιδιώκει τον εντοπισμό του «ελαττώματος» που οδηγεί σε αυτή την κρίση και τη συνεχιζόμενη αβεβαιότητα για έναν σημαντικό αριθμό μελών της Ένωσης, αλλά θα όφειλε μάλλον να απευθύνεται στο γενικότερο και εποπτικότερο ερώτημα αν «αυτή» η Ευρώπη διαθέτει την εσωτερική ικανότητα, την πρόσβαση με άλλα λόγια σε μια εσωτερική νομοτέλεια, που να της επιτρέπει την πολιτική ύπαρξη και την πολιτική αποτελεσματικότητα. Ο Hegel επικουρεί στην ερμηνευτική εξεικόνιση της σημερινής κατάστασης, περί μιας μη «δυνάμενης» Ευρώπης, μιας Ευρώπης στην οποία δεν κατισχύουν οι εσωτερικές αρετές που οδηγούν στις πολιτικές πραγματώσεις, προβάλλοντας την αντίληψη πως η πολιτική αναγκαιότητα ξεπερνά ούτως ή άλλως εκείνο που μερικώς ή καθολικώς θεωρείται ως ορθό στην πολιτική διαχείριση. Ο Hegel θεωρεί πως το κράτος είναι η ενεργός πραγματικότητα της κοινωνικά ηθικής Ιδέας, αποκτώντας μια εξωτερική ύπαρξη η οποία είναι εναρμονισμένη με την ενδότερη ουσία της, με μια αυτοσυνείδηση δηλαδή που λαμβάνει την υποστασιακή ελευθερία της μέσα στο κράτος. Κατά συνέπεια, η αδυναμία εναρμόνισης της εξωτερικής εκδήλωσής της με την ενδότερη ουσία της θα μπορούσε να σηματοδοτεί την απουσία της πολιτικής διάστασης ως παρουσία της πολιτικής αβεβαιότητας, αλλά και την αναγνώριση τελικά της έλλειψης ενός εγγενούς ελαττώματος, αντίθετα με την κοινή πεποίθηση, στην παρούσα «πολιτική» αναγκαιοκρατία. Η ανωτέρω ανάλυση θα σήμαινε πως «αυτή» η Ευρώπη δεν έχει άλλη διέξοδο παρά να κυλίνεται στην αβεβαιότητα, όχι γιατί παρουσιάζει πολιτικά ελαττώματα αλλά γιατί δεν κατέχει εγγενώς, ως συγκροτημένη οντότητα, την εσωτερική δυνατότητα, την αρετή, της πολιτικής διάστασης.

«Η αρχή ne bis in idem ως συντελεστής ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης»

Κωνσταντίνος Μαργαρίτης, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Εκ των θεμελιωδών δικαιωμάτων του κατηγορουμένου αποτελεί σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο η αρχή ne bis in idem. Στην έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αρχή αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΧΘΔΕΕ) όπου ρητά ορίζεται ότι «κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικασθεί εντός της Ένωσης με οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με το

νόμο». Στη σχετική επεξήγηση της διάταξης κυρίως αναφέρονται ως πηγές δύο διαμετρικά αντίθετες, υπό το πρίσμα της ολοκλήρωσης, διατάξεις· το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου 7 της ΕΣΔΑ και τα άρθρα 54-58 της Σύμβασης για την εφαρμογή της Συμφωνίας Σένγκεν (ΣΕΣΣ). Ερμηνεύοντας την οικεία διάταξη, το ΔΕΕ σε σειρά αποφάσεων (κατά κύριο λόγο Spasic, Kossowski) έχει προβεί σε μια ιδιαίτερα συσταλτική ερμηνεία, ενισχύοντας τη θέση των διατάξεων της ΣΕΣΣ και ως εκ τούτου, περιορίζοντας επί της ουσίας την εφαρμογή του δικαιώματος σε ενωσιακό επίπεδο. Σκοπό της παρούσας εισήγησης αποτελεί η ανάλυση των αποφάσεων του Δικαστηρίου ώστε να αποκρυσταλλωθεί η έννοια της αρχής *ne bis in idem* στην Ένωση και βάσει αυτού, να προταθεί ένα μοντέλο ερμηνείας που αφ' ενός να ενδυναμώνει την προστασία των πολιτών από «δεύτερη δίωξη» και αφ' ετέρου να συνάδει με τη γενικότερη αρχή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

«Από τον Ιούλιο Βερν στην εποχή της μετα-αλήθειας: Τα social media ως διαμορφωτές της δημόσιας συζήτησης στην Ευρώπη»

Παναγιώτης Κακολύρης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Όταν, το 1889, ο Ιούλιος Βερν φαντάστηκε την εξέλιξη της ανθρώπινης επικοινωνίας κατάφερε να προβλέψει τις περισσότερες τεχνολογικές δυνατότητες που έχουμε σήμερα. Ωστόσο, το φαινόμενο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ξεπέρασε κάθε φαντασία φτάνοντας πλέον όχι μόνο επηρεάζει, αλλά σε πολλές περιπτώσεις και να καθορίζει τόσο τη δημόσια συζήτηση όσο και την πολιτική ατζέντα. Στην εισήγηση θα αναλυθεί η λειτουργία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην εξέλιξη της επικοινωνίας, η πολιτική τους επιρροή, η επίδραση τους στη διαμόρφωση της «ευρωπαϊκής ταυτότητας», ο ρόλος τους στην ενίσχυση του αντιευρωπαϊσμού και του λαϊκισμού. Θα γίνει συγκριτική ανάλυση της παρουσίας αντιευρωπαϊκών κομμάτων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και του εκλογικού τους αποτυπώματος, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα για την αντιμετώπιση του φαινομένου και την πορεία του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

«1821-1862. Από τον τρινήσιο Στόλο στο οργανωμένο ιεραρχικό σύστημα του Πολεμικού (Βασιλικού) Ναυτικού»

Παναγιώτης Γέροντας, Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού

Στην Ανακοίνωσή μας θα εξετασθεί η εξέλιξη του Πολεμικού Ναυτικού από το 1821-1862: η μεταμόρφωσή του από έναν επαναστατικό στόλο σε ένα οργανωμένο ιεραρχικό σύστημα, η εξέλιξη του Στόλου, του Ναυστάθμου, της ναυτικής εκπαίδευσης, οι τεχνολογικές εξελίξεις καθώς και τα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα της εποχής. Σκοπός της εισήγησης είναι να αναδείξει σημαντικές πτυχές της σύστασης της ιεραρχίας, όπως είναι η τοπικιστική κυριαρχία των Υδραίων στο Οθωνικό Ναυτικό, σε αντιδιαστολή με τη συγκρουσιακή κατάσταση με το κράτος του Καποδίστρια καθώς και η προσπάθεια εγκατάστασης ενός νεωτερικού κράτους σε μία προνεωτερική κοινωνία. Θα εξετασθεί επίσης ο τρόπος που βιώνεται αυτή η κατάσταση από τον κόσμο του Ναυτικού, καθώς και το φαινόμενο της «χρυσής νεολαίας του Ναυτικού», των νέων αξιωματικών που σπουδάζουν στο Πολεμικό Ναυτικό κρατών της Δύσης και παίζουν σημαντικό ρόλο στον εκμοντερνισμό του Οπλου. Σε αυτήν τη χρυσή νεολαία, ξεχωρίζει ο Λεωνίδας Παλάσκας, το έργο του οποίου θα αναλυθεί ξεχωριστά λόγω της μεγάλης του συμβολής σε πολλά θέματα οργάνωσης του Πολεμικού (Βασιλικού) Ναυτικού.

«Το στρατιωτικό σώμα του Μηχανικού και ο εκσυγχρονισμός στην Ελλάδα 1830-1880»

Κωνσταντίνος Χατζής, École des Ponts ParisTech

Κατά τον 19^ο αιώνα, το Ελληνικό Κράτος στηρίχτηκε σε μεγάλο βαθμό στο σώμα των στρατιωτικών μηχανικών, προκειμένου να εκσυγχρονίσει τις υποδομές του. Η υπόθεση της εισήγησης είναι ότι οι στρατιωτικοί μηχανικοί εκπληρώνουν μέχρι και τη δεκαετία του 1870 τα καθήκοντα που κανονικά ανήκουν στους πολιτικούς μηχανικούς: δρόμοι, έργα ύδρευσης και ελλιμενισμού, κατασκευές κατοικιών και πολεοδομικό σχεδιασμό.

«Η Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις και το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό»

Αλφρέδος Σταϊνχάουερ, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Η διεξαγωγή των πολεμικών επιχειρήσεων, και πράγματι η ίδια η τέχνη του πολέμου, έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Η έννοια της «Επανάστασης στις στρατιωτικές υποθέσεις» (στα αγγλικά RMA, Revolution in Military Affairs), παρότι έχει δεχτεί έντονη κριτική κατά την τελευταία δεκαετία, συνοψίζει τις βασικές πιυχές των αλλαγών αυτών (Collins and Futter, 2015). Η έννοια αυτή επικεντρώνεται σε τρεις κύριες όψεις της αλλαγής που επιφέρουν οι εξελίξεις της τεχνολογίας πληροφοριών στην διεξαγωγή των πολεμικών επιχειρήσεων. Έτσι, στις ένοπλες δυνάμεις του 21ου αιώνα, τρεις όψεις της, η κυριαρχία στην πληροφορία, η χρήση πυρομαχικών ακριβείας και οι κοινές (διακλαδικές) επιχειρήσεις αποκτούν ύψιστη σημασία. Ωστόσο, οι αλλαγές που επιφέρει η επανάσταση αυτή δεν είναι μόνο τεχνολογικές, καθώς η τεχνολογία αποτελεί μόνο μια, αν και αποφασιστική, παράμετρο. Η αποτελεσματικότητα των νέων τεχνολογιών εξαρτάται επίσης και από ευρύτερους πολιτισμικούς παράγοντες που διαμορφώνουν κατά τόπους μια «κουλτούρα της στρατιωτικής καινοτομίας» (Adamsky, 2010). Και εδώ μπορούμε να θέσουμε δύο καίρια ερωτήματα: ποια είναι η επίδραση των αλλαγών αυτών στις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις, και ιδίως στο Πολεμικό Ναυτικό; Και σε ποιο βαθμό η κουλτούρα του σώματος αυτού επιτρέπει τις αλλαγές;

«Culture trouble: η είσοδος των γυναικών-στελεχών στο Πολεμικό Ναυτικό»

Βασιλική Λαλαγιάννη, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Αλέξανδρος Μυλωνάκης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η συζήτηση για τη γυναίκα στις Ένοπλες Δυνάμεις είναι μία συζήτηση για τη θηλυότητα και την αρρενωπότητα, στο πλαίσιο της θηλυκοποίησης (feminisation) των Σωμάτων. Η ένταξη των γυναικών στις Ένοπλες Δυνάμεις και στην περίπτωση μας στο Πολεμικό Ναυτικό - μία διείσδυση των outsiders σε ένα περιβάλλον παραδοσιακά αντρικό- δημιουργεί αντιστάσεις αλλά και την κινητοποίηση πολιτισμικών στοιχείων που έχουν ως στόχευση τη διαφοροποίηση. Η ανακοίνωση αυτή επιζητεί να εξετάσει τις αντιστάσεις και τους τρόπους που αυτές εκδηλώνονται και να προσεγγίσει βασικές θεματικές όπως είναι η στρατιωτική ταυτότητα και η επαγγελ-

ματική ταυτότητα, καθώς και τις αναπαραστάσεις τους οι οποίες παίζουν σημαντικό ρόλο στον αυτοπροσδιορισμό και στην ενσωμάτωση. Θα προσεγγιστούν συναφή ζητήματα που απασχολούν τα ένστολα γυναικεία στελέχη: τη σχέση με συναδέλφους, τη ζωή σε συλλογικότητες, τις συμπεριφορικές διαδρομές και τις στρατηγικές που αναπτύσσουν τα γυναικεία στελέχη, και τέλος, το κομβικό θέμα της αναρρίχησης στην ιεραρχία και τις εξελίξεις που διαφαίνονται γι' αυτήν τη «μειονότητα» που γίνεται όλο και πιο ορατή (visible minority).

«Οι αντιλήψεις για το ρόλο, τη σκοπιμότητα και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα της επιπλέον εκπαίδευσης και της κινητικότητας στο Πολεμικό Ναυτικό»

Δημήτρης Ροζάκης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Ανδρέας Θεοφίλης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Παρασκευάς Μαρκοπουλιώτης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον ο βασικός σκοπός οργανισμών ασφαλείας όπως το Πολεμικό Ναυτικό δέχεται ποικίλες και διαφορετικές προκλήσεις, όπως η εμπλοκή σε χώρους υποδοχής προσφύγων (Hot-spots), η διεθνής τάση ιδιωτικοποίησης μέρους των παρεχόμενων των υπηρεσιών ασφαλείας και η αλλαγή της φύσης του πολέμου με την ανάπτυξη τεχνολογιών RMA και της ίδιας της έννοιας της ασφάλειας. Το αντικείμενο της έρευνας είναι η ένταση ανάμεσα στην παραδοσιακή ιεραρχική κουλτούρα του Πολεμικού Ναυτικού και στην «επανάσταση των δεξιοτήτων» που είναι αναγκαία για την μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητάς του στις μεταβαλλόμενες συνθήκες αλλά και ορισμένων αθέλητων συνεπειών αυτής της προσαρμογής, όπως είναι η άνοδος των επαγγελματικών προσδοκιών εκ μέρους του προσωπικού με αυξημένα προσόντα και η ενδεχόμενη μείωση του αισθήματος της επαγγελματικής ικανοποίησης. Τίθενται λοιπόν ορισμένα βασικά ερωτήματα σχετικά με τις επιλογές που διαθέτει το ΠΝ ώστε να καταφέρει να ανταπεξέλθει στις σύγχρονες συνθήκες αβεβαιότητας:

- I. Κατά πόσο γίνεται αντιληπτός ο σύνθετος και μεταβαλλόμενος ρόλος ενός σύγχρονου παρόχου ασφαλείας, τόσο από τον ίδιο τον πάροχο (Κράτος-Οργανισμός) όσο και από τα μέλη του;
- II. Πώς προωθείται η κινητικότητα των στελεχών και η επιμόρφωσή τους;
- III. Υπάρχει τάση αξιοποίησης στελεχών με πρόσθετες δεξιότητες-γνώσεις;
- IV. Ποιες εκπαιδευτικές γνώσεις προκρίνονται ως απαραίτητες και γιατί;
- V. Ποια η στάση των μελών του, απέναντι στις νέες επαγγελματικές τους προκλήσεις;

«Πετρέλαιο και ο Ανταγωνισμός ΗΠΑ-Ρωσίας: Μια Προσέγγιση Υπό το Πρίσμα του Νεοκλασικού Ρεαλισμού»

Βασίλειος Μπαλάφας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Βασίλειος Κοψαχείλης, Διεθνολόγος - Γεωστρατηγικός Αναλυτής

Ευστάθιος Τ. Φακιολάς, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Το 2013 η παραγωγή πετρελαίου των ΗΠΑ ξεπέρασε εκείνη της Ρωσίας και της Σαουδικής Αραβίας. Για πρώτη φορά, μετά από αρκετές δεκαετίες, οι ΗΠΑ αναδείχθηκαν ως η μεγαλύτερη χώρα παραγωγής πετρελαίου. Είχε προηγηθεί, ωστόσο, μια άλλη εξίσου καθοριστική πρωτιά για τις ΗΠΑ.

Το 2011 έγιναν η μεγαλύτερη παραγωγός φυσικού αερίου στον κόσμο, ξεπερνώντας τη Ρωσία ως τον άμεσο ανταγωνιστή. Η τεχνολογία της υδραυλικής διάρρηξης ήταν εκείνη που έδωσε το πλεονέκτημα στις ΗΠΑ και σημειώθηκε έκρηξη στην παραγωγή σχιστολιθικού αερίου και πετρελαίου. Από την περίοδο που διαφαίνονταν αυτές οι εξελίξεις, κορυφαίοι αξιωματούχοι όπως οι Edward Royce και Eliot Engel, καθώς και σημαίνοντες εκπρόσωποι επιχειρήσεων όπως ο διευθύνων σύμβουλος της Continental Resources, Harold Hamm, συνέδεσαν τις εξαγωγές πετρελαίου και αερίου με ζητήματα ισχύος και παρέμβασης της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, τονίζοντας πως αυτή η αύξηση της παραγωγής έπρεπε να συνδεθεί με την απελευθέρωση των εξαγωγών ώστε να αποκτήσουν οι ΗΠΑ τα πρωτεία και στο χώρο των εξαγωγών. Για τη Ρωσία, όπως και για άλλες χώρες που παράγουν πετρέλαιο, το θέμα των τιμών του πετρελαίου είναι ζωτικής σημασίας για τις εθνικές τους Οικονομίες και, κατ' επέκταση, για τη δυνατότητα προβολής διεθνούς ισχύος. Το Σεπτέμβριο του 2016 η Σαουδική Αραβία επέστρεψε στην πρωτιά της παραγωγής πετρελαίου, ενώ εκτιμάται ότι στις αρχές του 2018 η παραγωγή των χωρών εκτός ΟΠΕΚ και μόνο θα μπορούσε για πρώτη φορά να καλύψει την παγκόσμια ζήτηση. Όμως, η θεαματική πτώση των τιμών, ιδιαίτερα στις αρχές του 2016, οδήγησε παραγωγούς χώρες (εντός και εκτός ΟΠΕΚ) στο να λάβουν μέτρα περικοπής της παραγωγής προκειμένου να συγκρατήσουν ή να αυξήσουν τις τιμές. Έκτοτε διαφαίνεται ότι με προεξέχουσες τις ΗΠΑ και τη Ρωσία, έχει διαμορφωθεί ένα είδος δίπολου που διαχέεται και στις υπόλοιπες χώρες ως προς τις στάσεις, τις συμπεριφορές και τις πρακτικές τους. Η προτεινόμενη εισήγηση προσεγγίζει αυτές τις εξελίξεις υπό το πρίσμα του Νεοκλασικού Ρεαλισμού. Προσπαθεί να εξηγήσει αυτές τις εξελίξεις, ελέγχοντας, παράλληλα, την επεξηγηματική δύναμη της θεωρίας του Νεοκλασικού Ρεαλισμού στο πεδίο της Ενέργειας.

«Διεθνή Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα και Ανταγωνισμός υπό το πρίσμα της Παγκόσμιας Πολιτικής Οικονομίας»

Βικτωρία Πιστικού, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Το παρόν άρθρο βασίζεται στον επιστημονικό διάλογο μεταξύ θεσμικού φιλελευθερισμού και νεορεαλισμού και έχει ως στόχο να εξετάσει εάν ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών ενισχύεται μέσα από τη συμμετοχή τους σε διεθνείς χρηματοπιστωτικούς θεσμούς. Το θεωρητικό πλαίσιο του άρθρου βασίζεται στο Ρεαλισμό, σύμφωνα με τον οποίο οι θεσμοί δίνουν τη δυνατότητα συντονισμού στα κράτη ωστόσο προκύπτουν ασύμμετρα οφέλη για το καθένα. Κι αυτό επειδή η ισχύς είναι η κυρίαρχη μεταβλητή που καθορίζει τη λειτουργία του κάθε θεσμού. Η υπόθεση εργασίας είναι ότι οι διεθνείς χρηματοπιστωτικοί θεσμοί προωθούν τα συμφέροντα του κράτους με τη μεγαλύτερη επιρροή, δηλαδή με τη μεγαλύτερη οικονομική συνεισφορά, καθώς με τον τρόπο αυτό μετατρέπουν τα κράτη-δέκτες της βοήθειας σε κράτη-«κλώνους», καθώς με εργαλείο τη βοήθεια αλλάζουν την εσωτερική δομή τους. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνουν την πρόσβασή τους σε τομείς κλειδιά, όπως η διαμόρφωση δημοκρατικών θεσμών, η εκπαίδευση και η οικονομία, για την προώθηση της επιρροής τους. Το πλαίσιο ανάλυσης διαμορφώνεται υπό το πρίσμα της Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας χρησιμοποιώντας ως περίπτωση μελέτης τις πολιτικές Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζοντας την παροχή βοήθειας από τα κράτη δωρητές στα κράτη δέκτες σε διμερές επίπεδο, ορίζουμε ως ανεξάρτητη μεταβλητή την ταύτιση των προτεραιοτήτων της παροχής βοήθειας σε διμερές και πολυμερές επίπεδο και ως εξαρτημένη τη θέση ισχύος στους χρηματοπιστωτικούς θεσμούς. Επιλέγουμε τις συγκεκριμένες μεταβλητές καθώς αλλά-

ζουν τις εσωτερικές δομές του κράτους-δέκτη και έχουν άμεσο αντίκτυπο στην κυριαρχία του. Προκειμένου να εξετάσουμε την υπόθεση εργασίας σύμφωνα με τους όρους του πλαισίου ανάλυσης, εξετάζουμε την περίπτωση των ΗΠΑ και της Κίνας σε δύο άξονες. Ο πρώτος άξονας περιέχει τις προτεραιότητες των δυο χωρών στην παροχή βοήθειας σε διμερές επίπεδο και ο δεύτερος άξονας τις προτεραιότητες των διεθνών χρηματοπιστωτικών θεσμών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (International Monetary Fund) και της Ασιατικής Τράπεζας Υποδομών και Επενδύσεων (Asian Infrastructure Investment Bank), στους οποίους ΗΠΑ και Κίνα έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό συνεισφοράς, αντίστοιχα. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι διεθνείς χρηματοπιστωτικοί θεσμοί είναι στην ουσία ένα «όχημα» του κράτους με τη μεγαλύτερη συνεισφορά, με στόχο την εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος και την άσκηση επιρροής, καθώς αποτελούν ένα μέσο μύησης των λιγότερο ανεπτυγμένων κρατών σε συγκεκριμένα μοντέλα οικονομίας και διακυβέρνησης.

«Τα Ευάλωτα Κράτη (Fragile States) ως Παράγοντας Αστάθειας στη Διεθνή Πολιτική: Ορισμένες Εννοιολογικές Επισημάνσεις και Θεωρητικές Σκέψεις.»

Διονύσιος Αναστασόπουλος, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 αποτέλεσε ορόσημο στην ανάδειξη της έννοιας του ευάλωτου κράτους ως βασικού στοιχείου που θέτει σε κίνδυνο την παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια. Οι ΗΠΑ, με την Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας του 2002, θεώρησαν ότι τα αδύναμα κράτη λόγω της φτώχειας, των αδύναμων θεσμών, και της διαφθοράς γίνονται ευάλωτα σε τρομοκρατικά δίκτυα με αποτέλεσμα να τίθενται σε μεγάλο κίνδυνο τα αμερικανικά εθνικά συμφέροντα. Αντίστοιχα, η ΕΕ με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφαλείας το 2003 επισήμανε, ότι η εσωτερική διάβρωση των κρατών λόγω της κακής διακυβέρνησης και των εμφύλιων συγκρούσεων υπονομεύει την παγκόσμια διακυβέρνηση και επανξάνει την περιφερειακή αστάθεια. Σκοπός της εισήγησης είναι αρχικά η ανάλυση της έννοιας των Fragile States και της διαλεκτικής περί της ορθότητας χρήσης ενός τέτοιου όρου στην παγκόσμια πολιτική σκηνή, καθώς και των θεωρητικών προβληματισμών που προκύπτουν αναφορικά με την ανάγκη επέμβασης του διεθνούς παράγοντα, έτσι ώστε να αποφευχθεί η διάχυση αποσταθεροποιητικών τάσεων. Παράλληλα, θα γίνει μία επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο η αποσάθρωση κρατικών οντοτήτων αποτελεί πηγή αστάθειας και κινδύνου για την παγκόσμια κοινότητα μέσω της διάδοσης στο εγγύς αλλά και ευρύτερο γεωπολιτικό περιβάλλον δυσάρεστων καταστάσεων, όπως τρομοκρατία, προσφυγικές ροές, έγκλημα. Τέλος, θα γίνει προσπάθεια παρουσίασης των ενδεδειγμένων πολιτικών για τη χρηστή αντιμετώπιση των ευάλωτων καταστάσεων με έμφαση στο δίπολο ασφάλεια-ανάπτυξη (security-development), όπως αυτών έχουν διαμορφωθεί από τους βασικούς δρώντες που παράγουν κανονιστικά πρότυπα σε σχέση με την έννοια του «ευάλωτου κράτους» (OECD-World Bank).

«Μετα-αποικιοκρατία και κοινωνίες σε συνθήκες ανασφάλειας»

Μαρία Μέρμνγκα, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου & Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

Σκοπός της εισήγησης αυτής είναι να εξετάσει τις όποιες επιδράσεις άσκησε η αποαποικιοποίηση του 20ου αιώνα στην εξέλιξη και την ασφάλεια των κοινωνιών όπου πραγ-

ματοποιήθηκε, και να εντοπίσει πιθανές «προβολές» στο σήμερα. Θα μπορούσαν πολλά από τα διεθνή ανοικτά πολιτικά μέτωπα να έχουν κοινό παρονομαστή τη διαίρεση του κόσμου από τις πάλαι ποτέ Αυτοκρατορίες; Και αν ναι, υφίστανται τέτοιες συνθήκες σήμερα; Ύστερα από την εμπειρία των δύο Παγκοσμίων Πολέμων ο κόσμος δείχνει λιγότερο παρά ποτέ διατεθειμένος να ξεκαθήσει έναν τρίτο, προκειμένου να διευθετήσει δυσεπίλυτα πολιτικά ζητήματα. Εν τούτοις, την ίδια στιγμή βιώνει τρομοκρατία, ανισότητα και εθνοτικές συγκρούσεις σε τέτοιο βαθμό που να δημιουργείται η αίσθηση πως και πάλι ο κόσμος αλλάζει ή ίσως και «αναδιανέμεται». Είναι, συνεπώς, εύλογο να διερωτάται κανείς, αφενός αν η μετααποικιοκρατία «φύτεψε τον σπόρο» ώστε να αυξάνει το καθεστώς ανασφάλειας σε πολλές κοινωνίες και αφετέρου αν έχει, άραγε, μπει τέλος στις ιμπεριαλιστικές βλέψεις και τις αδικίες που σηματοδότησε το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

«Ανάπτυξη και Ασφάλεια: Οι Σύγχρονες Προκλήσεις της Διαχείρισης Διασυνοριακών Υδατικών Πόρων»

Αναστάσιος Βάλβης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Οι φυσικοί υδάτινοι πόροι αποτελούν ζήτημα ασφάλειας για τα κράτη. Ιδιαίτερα, δε, όταν πρόκειται για διασυνοριακούς πόρους που διατρέχουν δύο και πλέον κράτη, τότε αναβαθμίζεται η σημασία τους σε σχέση πάντα με τις ανάγκες που καλούνται να καλύψουν. Άλλωστε, έχει γίνει πλέον ευρέως γνωστή η υπόθεση πως ο μεγαλύτερος πόλεμος στο μέλλον θα γίνει για το νερό. Αν και η τεχνολογία δείχνει σε ένα βαθμό να μπορεί να καλύψει την έλλειψη φυσικού νερού, εν τούτοις το κόστος παραμένει αρκετά υψηλό, ενώ σε συνδυασμό με την πληθυσμιακή αύξηση το μείγμα γίνεται όλο και πιο εκρηκτικό. Παρόλη όμως αυτή την κατάσταση, μέχρι τώρα δεν έχουν παρατηρηθεί εκτεταμένες συγκρούσεις, χωρίς αυτό να υποδηλώνει ότι αυτό το σενάριο δεν θα γίνει πραγματικότητα στο μέλλον. Από την άλλη πλευρά, όμως, ούτε εκτεταμένη και ολοκληρωμένη συνεργασία παρατηρείται σε όλες τις διακρατικές λεκάνες. Αντίθετα, συνεργασία παρατηρείται κυρίως για ζητήματα ποιότητας των υδάτων, παρά σε άλλους τομείς που αφορούν, για παράδειγμα, την εκμετάλλευση του νερού για την παραγωγή ενέργειας ή ακόμη και για την κάλυψη αγροτικών αναγκών. Απάντηση σε αυτό το “φαινόμενο” προσπάθησαν να δώσουν κατά καιρούς πολλές εκθέσεις και επιστημονικά κείμενα που λάμβαναν υπόψη τους διάφορους παράγοντες, από την ισορροπία ισχύος σε μια διακρατική λεκάνη, μέχρι το είδος του πολιτεύματος των κρατών που τη μοιράζονται και ούτω καθεξής. Η παρούσα εισήγηση έχει ως σκοπό να εστιάσει στη Μέση Ανατολή ως την περιοχή εκείνη που συγκεντρώνει τις περισσότερες πιθανότητες για μια μελλοντική εκτεταμένη κρίση γύρω από τη διαχείριση των διαθέσιμων αποθεμάτων νερού, εξαιτίας της εντεινόμενης έλλειψης αλλά και των ιστορικών διακρατικών ανταγωνισμών. Πόσο μεγάλη είναι άραγε η πιθανότητα να δούμε εκτεταμένες συγκρούσεις που θα επιβαρύνουν την ασφάλεια στην ευρύτερη περιοχή της ΜΑ; Πως θα μπορούσε να αποφευχθεί ένα τέτοιο γεγονός; Πως έχουν καταφέρει κράτη όπως το Ισραήλ και η Ιορδανία να συνεργαστούν για να αντιμετωπίσουν τις αυξανόμενες ανάγκες τους σε φυσικό νερό; Αυτά είναι κάποια από τα ερωτήματα στα οποία πρόκειται να απαντήσει η παρούσα εισήγηση θέλοντας να αποκρυπτογραφήσει σε ένα βαθμό τη δυναμική συνεργασίας που η διαχείριση διασυνοριακών υδατικών πόρων μπορεί να φέρει σε περιοχές που η διακρατική συνεργασία δεν είναι τόσο ανεπτυγμένη λόγω πολλών διαφορετικών παραγόντων και ανταγωνισμών.

«Μεταρρύθμιση χωρίς αξιολόγηση; Επιχειρησιακός προγραμματισμός και αντίσταση στην αλλαγή στην ελληνική τοπική αυτοδιοίκηση»

Σήφης Πλυμάκης, Rutgers University

Άννα Τσιρογιάννη, Δήμος Παπάγου – Χολαργού

Η εισαγωγή του επιχειρησιακού προγραμματισμού και της αξιολόγησης στην Ελληνική τοπική αυτοδιοίκηση αποτελεί μία από τις πλέον κρίσιμες μεταρρυθμίσεις για την αναβάθμιση του θεσμού και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους ωφελούμενους. Παρά την κρισιμότητα τους όμως για την αναβάθμιση της λειτουργίας των ΟΤΑ και τη δεκαετή πλέον θεσμοθέτηση της, η εφαρμογή της πολιτικής παρουσιάζεται να αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα συμμόρφωσης και αναποτελεσματικότητας. Ο περιορισμένος αυτός βαθμός συμμόρφωση των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης με τις αρχές του επιχειρησιακού προγραμματισμού και της αξιολόγησης έχει ως αποτέλεσμα την παροχή υπηρεσιών χαμηλής ποιότητας και υψηλού κόστους και τη δημιουργία σημαντικών προβλημάτων οικονομικής βιωσιμότητας ως προς την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Στο πλαίσιο αυτό, σκοπό της έρευνας αποτελεί η ανάδειξη και η ανάλυση των παραγόντων εκείνων οι οποίοι λειτουργούν ανασταλτικά ως προς την εφαρμογή του επιχειρησιακού προγραμματισμού στην τοπική αυτοδιοίκηση και η κατάθεση συγκεκριμένων προτάσεων για την αποτελεσματική οργανωτική του ενσωμάτωση στη λειτουργία των φορέων. Για την αξιολόγηση των παραγόντων εκείνων που επηρεάζουν την εφαρμογή του επιχειρησιακού προγραμματισμού στους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, διενεργήθηκε εμπειρική έρευνα μέσω της συλλογής ποσοτικών και κυρίως ποιοτικών δεδομένων από 9 Δήμους, εστιάζοντας στην περίπτωση του Δήμου Παπάγου – Χολαργού.

«Ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης μέσω της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών: Το παράδειγμα του Δήμου Αθηναίων»

Ελένη Χαλβατζά, Δήμος Αθηναίων

Η παρούσα εργασία έχει στόχο να περιγράψει την αλλαγή η οποία εντάσσεται στον στρατηγικό στόχο του εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Διοίκησης μέσα από την αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών εστιάζοντας στο παράδειγμα του Δήμου Αθηναίων. Ειδικότερα: Στο Δήμο Αθηναίων διακινείται μεγάλο πλήθος εγγράφων (χαρακτηριστικά θα αναφέρουμε ότι το 2015 διακινήθηκαν περίπου 450 χιλιάδες έγγραφα). Το μεγάλο πλήθος οφείλεται στο γεγονός ότι ο Δήμος Αθηναίων, όντας ο μεγαλύτερος δήμος της χώρας, εκτός από τις δικές του αρμοδιότητες παρέχει υποστήριξη και σε μικρότερους δήμους του λεκανοπεδίου της Αττικής. Οι υποθέσεις που διακινούνται σε ένα φορέα του Δημοσίου διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: εισερχόμενα έγγραφα από άλλους φορείς ή πολίτες, εξερχόμενα έγγραφα προς άλλους φορείς ή πολίτες και έγγραφα από μια οργανική μονάδα του φορέα προς μια άλλη οργανική του μονάδα. Η διοικητική επιβάρυνση των υπαλλήλων, (όχι μόνο του κεντρικού πρωτοκόλλου που είναι επιφορτισμένοι για την πρωτοκόλληση της συντριπτικής πλειοψηφίας των ανωτέρω εγγράφων), ώστε να παρακολουθούν την πορεία μιας υπόθεσης είναι τόσο μεγάλη που τους αναγκάζει να αφιερώνουν ένα σημαντικό μέρος του παραγωγικού της χρόνου τους σε μη παραγωγικές ενέργειες. Η Δημοτική Αρχή επέλεξε το εγχείρημα της Ηλεκτρονικής Διακίνησης των εγγράφων ως ένα από τα έργα προτεραιότητας για τον Δήμο Αθηναίων. Σε συνεργασία με υπηρεσιακούς παράγοντες ετέθησαν οι στόχοι, τα χρονοδιαγράμματα και οι πόροι που πρέπει να επενδυθούν προκειμένου να βελτιωθεί η διακίνηση των εγγράφων.

Η αλλαγή που αποφασίστηκε και η οποία αφορά στη διακίνηση των εγγράφων, υποστηρίζεται από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο που παρέχει δυνατότητες που μπορούν να βελτιώσουν την διακίνηση τους σε μεγάλο βαθμό. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω της αξιοποίησης της ψηφιακής υπογραφής και των σχετικών Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνίας. Σε κάθε περίπτωση το θεσμικό πλαίσιο, αφορά όλο τον Δημόσιο Τομέα και όχι μόνο το Δήμο Αθηναίων, συνεπώς ο κάθε Ο.Τ.Α. μπορεί να αξιοποιήσει τη εν λόγω δυνατότητα προς όφελος τόσο της αποτελεσματικής του λειτουργίας όσο και των δημοτών του, αλλά και φορείς του Δημοσίου Τομέα μπορούν να την αξιοποιήσουν ως καλή πρακτική.

«Πολιτικές για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των πόλεων σε συνθήκες αβεβαιότητας»

Βασιλική Αλεξοπούλου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τα τελευταία έτη η διεθνής κοινότητα αντιμετώπισε μια παγκόσμια οικονομική κρίση που άλλαξε διάφορες κοινωνικές και οικονομικές πεποιθήσεις. Συνδυάζοντας την πολυπλοκότητα της θεωρίας για την αειφόρο ανάπτυξη, καθώς και την πολυπλοκότητα της παγκόσμιας οικονομίας έγινε προφανές ότι ο παραδοσιακός τρόπος σκέψης και δράσης ήταν όχι μόνο μη βιώσιμος αλλά και επιζήμιος για το περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία. Παρουσιάστηκε επομένως μια νέα οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική πραγματικότητα η οποία ώθησε και ωθεί σταδιακά τις κοινωνίες σε λιγότερο σπάταλες και περισσότερο βιώσιμες, πράσινες ή οικολογικές συμπεριφορές, η οποία με τη σειρά της ωθεί σε αλλαγές στις κοινωνικές δραστηριότητες και αντιλήψεις. Με την πάροδο του χρόνου γίνεται φανερό η ανάγκη για συντονισμό των διαφόρων στρατηγικών, ενώ μια περαιτέρω εφαρμογή των βέλτιστων πρακτικών και αποφάσεων, φαίνεται να είναι μια πολλά υποσχόμενη λύση, μέσα από μια συνολική προσπάθεια συνεργασίας. Σήμερα, είναι γενικότερα αποδεκτό ότι η βιωσιμότητα είναι μια δυναμική διαδικασία, που στηρίζεται σε τρεις πυλώνες, τον οικονομικό, τον περιβαλλοντικό και τον κοινωνικό, οι οποίοι αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και δεν αλληλοαναιρούνται, υπάρχει όμως και μία λογική ιεράρχηση. Οι προκλήσεις για την αειφόρο ανάπτυξη είναι τόσο ετερογενείς και πολύπλοκες όσο η ποικιλομορφία των ανθρώπων κοινωνιών σε όλο τον κόσμο. Σκοπός της εργασίας είναι η επικαιροποίηση της ιδέας της βιωσιμότητας στην κοινωνία και ιδιαίτερα σε συνθήκες αβεβαιότητας καθώς και η αφύπνιση και ευαισθητοποίηση όλων μας σχετικά με τα σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων καθώς και την παράλληλη προώθηση στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης.

«Αντιπροσώπευση τοπικών και περιφερειακών θεσμών διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Πτυχές, διλήμματα και προοπτικές»

Γεώργιος Οικονόμου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) αποτελεί το κατ' εξοχήν θεσμικό αντιπροσωπευτικό όργανο (πολιτική συνέλευση) των τοπικών και περιφερειακών αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Θεσμοθετήθηκε το 1992 με τη Συνθήκη για την ΕΕ όμως δεν έχει κανονιστική εξουσία με αποτέλεσμα η θεσμική ισχύς της να εμφανίζεται περιορισμένη. Η ΕτΠ διαθέτει γνωμοδοτικής φύσεως αρμοδιότητες και παρεμβαίνει σε πλήθος θεματικών και πεδίων πολιτικής της ΕΕ ενώ μπορεί να εκφέρει γνώμη για όλα τα καίρια θέματα περιφερειακού και τοπικού ενδιαφέροντος. Στο πλαίσιο της κριτικής που δέχεται η ΕΕ αναφορικά με τη λειτουργία θεσμών δημοκρατικής αντι-

προσώπησης στους κόλπους της και την ευρύτερη νομιμοποίηση εκτελεστικών σωμάτων, η ΕτΠ επιτελεί κρίσιμο ρόλο στην προώθηση αιτημάτων των τοπικών κοινωνιών στα θεσμικά σώματα λήψης αποφάσεων της ΕΕ. Προς αυτήν την κατεύθυνση συνδράμει αφ' ενός η πολιτική αποκέντρωσης που προωθείται από χώρες-μέλη της ΕΕ και αφ' ετέρου η οριζόντια ανάπτυξη συνεργασιών διοργανικού χαρακτήρα της ΕτΠ, ενισχύοντας το πλαίσιο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και δημιουργώντας προϋποθέσεις διεύρυνσης της νομιμοποίησης της ΕΕ. Η παρούσα πρόταση εισήγησης επιχειρεί να εξετάσει το βαθμό αντιπροσώπησης των τοπικών και περιφερειακών θεσμών διακυβέρνησης στο ενωσιακό οικοδόμημα ως απόρροια πολιτικών αποκέντρωσης, υποθετώντας τον ισχυρισμό περί βελτίωσης της θέσης τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων της ΕΕ μέσω της θεσμικής αναβάθμισης της ΕτΠ, ιδίως μετά τη Συνθήκη της Λισσαβώνας. Εμπειρικές ενδείξεις αντλούνται από τη θεσμική συγκρότηση και εξέλιξη της ΕτΠ, τις συνεργασίες που αναπτύσσει με άλλα ενωσιακά όργανα και το παραγόμενο έργο της όπως προωθείται από τα μέλη της.

«Κυβερνητικός συγκεντρωτισμός και “υπουργειοπληθωρισμός”: Δύο ανασταλτικοί παράγοντες για την παγίωση της αυτοδιοικητικής κουλτούρας στην Ελλάδα»

Νίκος Ζέρβας Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Θεμελιώδη αρχή για κάθε δημοκρατικό κράτος αποτελεί αυτή της επικουρικότητας, με τις κρατικές αποφάσεις να λαμβάνονται στο πλησιέστερο προς τους πολίτες επίπεδο. Ως εκ τούτου, στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς, από τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα άρχισαν να εδραιώνονται αυτοδιοικητικοί θεσμοί. Οι συγκεκριμένοι αποτελούν τους πυλώνες της κουλτούρας αυτοδιαχείρισης των τοπικών υποθέσεων και απόκρουσης των συγκεντρωτικών τάσεων του στενού πυρήνα του κράτους. Η κουλτούρα αυτή, ωστόσο, φαίνεται πως εκλείπει διαχρονικά από την ελληνική πολιτεία. Καίτοι η πρώτη κανονιστική ρύθμιση για την αυτοδιοίκηση τέθηκε σε εφαρμογή το 1834 από το απολυταρχικό καθεστώς του Όθωνα, μια σειρά από όρια εξουσίας άρχισαν να τοποθετούνται σε αυτήν. Συγκεκριμένα, τα αυτοδιοικητικά όργανα βρίσκονταν υπό τον διαρκή διοικητικό έλεγχο κεντρικών και αποκεντρωμένων οργάνων. Μολονότι δε η μεταπολίτευση του 1864 και η μετάβαση στο καθεστώς της βασιλευόμενης δημοκρατίας καλλιέργησε προσδοκίες για την απελευθέρωση της αυτοδιοίκησης από τα «δεσμά» των προηγούμενων δεκαετιών, οι αυτοδιοικητικές αρχές συνέχισαν να διαδραματίζουν δευτεραγωνιστικό ρόλο έναντι των απολύτως συγκεντρωτικών τάσεων της εκάστοτε Κυβέρνησης. Κάτι που συνεχίζεται και στην περίοδο της Γ' Ελληνικής Δημοκρατίας. Παρά τη θεμελίωση της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης το 1994, ο κυβερνητικός συγκεντρωτισμός αποκρυσταλλώνεται μέχρι σήμερα σε αποκεντρωμένα όργανα, κυρίως δε στον πληθωρισμό που διακρίνει την στελέχωση του κυβερνητικού μηχανισμού. Πολυπληθείς σε δομές και μέλη Κυβερνήσεις καταδεικνύουν τις περιορισμένες δυνατότητες που συνεχίζει να κατέχει η αυτοδιοίκηση στο ελληνικό κράτος. Επομένως στη μελέτη μας, μαζί με τους λόγους που έχουν οδηγήσει σε μία πλήρως ατροφική τοπική αυτοδιοίκηση, θα παρουσιαστούν και ορισμένοι τρόποι αντιμετώπισης του αντιπαλεύοντος τη δομική αρχή της επικουρικότητας αυτού φαινομένου.

«Η Έννοια των Υβριδικών Απειλών και οι Τρωτότητες Ασφάλειας στα Δυτικά Βαλκάνια: Προκλήσεις Ευρωπαϊκής Ενσωμάτωσης»

Φωτεινή Μπέλλου, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η έννοια των υβριδικών απειλών χαρακτηρίζεται από την ενσωμάτωση στρατιωτικού και μη στρατιωτικού χαρακτήρα αστάθειες και εξωγενείς παρεμβάσεις οι οποίες μπορούν να εξελίσσονται σε μια περιοχή χωρίς απαραίτητα να φθάνουν στο όριο μιας ένοπλης σύγκρουσης ενώ ταυτόχρονα να διαταράσσουν ή να παρεμποδίζουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων διακυβέρνησης. Η περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει σημαντικές τρωτότητες οι οποίες προκύπτουν στην πράξη από ένα μίγμα εσωτερικών και εξωτερικών (περιφερειακών) παραγόντων δημιουργώντας μια ιδιόμορφη πρόκληση στην Ευρωπαϊκή προοπτική των χωρών της περιοχής.

«Η Πολιτική της Διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα Δυτικά Βαλκάνια σε Αδιέξοδο: Μια Κριτική Αποτίμηση»

Νικόλαος Τζιφάκης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η πολιτική της διεύρυνσης έχει, όχι άδικα, χαρακτηριστεί ως το πιο πετυχημένο εργαλείο της εξωτερικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Στην περίπτωση των κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, η ενταξιακή διαδικασία αποτέλεσε τον οδηγό για την υιοθέτηση σύνθετων πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, στην περίπτωση των κρατών των Δυτικών Βαλκανίων η ενταξιακή αιρεσιμότητα δεν λειτουργεί ιδιαίτερα αποτελεσματικά. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στασιμότητα (αν όχι αναστροφή) της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας. Η εισήγηση θα αναλύσει τα βασικά προβλήματα που παρατηρούνται στην εφαρμογή της πολιτικής της διεύρυνσης προς τα Δυτικά Βαλκάνια τα οποία επιδεινώνει το υποτιθέμενο δίλημμα πολιτικής των Βρυξελλών μεταξύ της σταθεροποίησης και του εκδημοκρατισμού της περιοχής.

«Μεταρρύθμιση του Τομέα Ασφάλειας στη Βοσνία και το Κόσοβο: Μια Συγκριτική Ανάλυση»

Γιώργος Τριανταφύλλου, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολιτικής

Η Μεταρρύθμιση του Τομέα Ασφάλειας αποτελεί ένα βασικό στοιχείο της διαδικασίας μετατροπής των Βαλκανίων, από μια περιοχή συγκρούσεων σε ένα σταθερό και αναπόσπαστο κομμάτι της Ευρώπης. Η Βοσνία και το Κόσοβο είναι οι δύο χώρες που αναμφίβολα υπέφεραν περισσότερο κατά τη διάρκεια της βίαιης δεκαετίας του 1990 και από τότε έχουν ξεκινήσει μια κοπαστική προσπάθεια να μεταρρυθμιστούν σε σταθερά και δημοκρατικά κράτη, με στόχο την μελλοντική τους ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εντούτοις, πολλά εμπόδια, τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά, δυσχεραίνουν τη διαδικασία ανοικοδόμησης θεσμών σε αυτές τις δύο χώρες. Η παρούσα μελέτη εξετάζει τη διαδικασία ανοικοδόμησης θεσμών ασφάλειας στη Βοσνία και το Κόσοβο, στο πλαίσιο της Μεταρρύθμισης του Τομέα Ασφάλειας, που συνεχίζεται υπό την καθοδήγηση και με τη βοήθεια της διεθνούς κοινότητας. Ο βασικός στόχος της έρευνας είναι να αξιολογήσει την πρόοδο που έχει γίνει σε κάθε μια από τις δύο χώρες ξεχωριστά, παρέχοντας ταυτόχρονα μια συγκριτική ανάλυση των δύο περιπτώσεων, οι οποίες παρά τις διαφορές τους παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες. Η έρευνα θα εξετάσει τον

ρόλο των διεθνών δρώντων στη Μεταρρύθμιση του Τομέα Ασφάλειας στη Βοσνία και το Κόσσοβο, παραθέτοντας τα σημεία προόδου και επισημαίνοντας τα εκκρεμή προβλήματα.

«Οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στην Ελλάδα της κρίσης»

Ιωάννης Βαβούρας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Κώστας Ρόντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Μαρία-Ελένη Συρμαλή, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι τα οικονομικά προβλήματα κατά κανόνα δεν εμφανίζονται αιφνιδιαστικά, αλλά ακολουθούν μια διαδικασία «εκκόλαψης», ιδιαίτερα αν τα σχετικά μεγέθη τα οποία τα προκαλούν είναι μεταβλητές «αποθέματος», που ακολουθούν μια διαδικασία συσσώρευσης ή διόγκωσης, όπως συμβαίνει με το δημόσιο χρέος και τα δημοσιονομικά ελλείμματα. Η μακροχρόνια επίλυση των οικονομικών προβλημάτων οφείλει να έχει ως αφετηρία την επισήμανση και ανάλυση των γενεσιουργών παραγόντων τους. Σε διαφορετική περίπτωση, οι ακολουθούμενες διαδικασίες αντιμετώπισης της κρίσης χρέους της χώρας δε συνιστούν ουσιαστικά συνεπή πολιτική, με την έννοια ότι οι επιλεγόμενες «λύσεις» του προβλήματος πιθανόν να μην είναι εφικτές και συμβατές με τις δυνατότητες, τους περιορισμούς, καθώς και τις συνθήκες διάρθρωσης και λειτουργίας του οικονομικού συστήματος. Το κυρίαρχο ζήτημα που απασχολεί είναι οι υφιστάμενες εναλλακτικές δυνατότητες αντιμετώπισης της κρίσης, υπό τους περιορισμούς που τίθενται από το εγχώριο και διεθνές οικονομικό και πολιτικό σύστημα. Όμως, η πρόσφατη κρίση χρέους, ιδίως όσον αφορά την περίπτωση της Ελλάδας, έρχεται να καταδείξει τη σημασία της κοινωνικής ανάπτυξης ως αναγκαίας συνθήκης μακροχρόνιας βιωσιμότητας της οικονομικής ανάπτυξης. Το βασικό συμπέρασμα της παρούσας ανάλυσης είναι πως ένα υψηλό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης είναι μη διατηρήσιμο μακροχρόνια εάν δε συμβαδίζει ταυτόχρονα με ένα υψηλό επίπεδο κοινωνικής ανάπτυξης. Αυτή είναι η βασική συνθήκη βιωσιμότητας της οικονομικής ανάπτυξης, που αποτελεί τον πιο αξιόπιστο μηχανισμό αντιμετώπισης των κρίσεων μακροχρόνια. Η βελτίωση του επιπέδου εισοδήματος που δεν εναρμονίζεται με αντίστοιχη άνοδο του επιπέδου κοινωνικής ανάπτυξης μπορεί μόνο συγκυριακά να οδηγήσει σε οικονομική ευημερία.

«Ελληνική οικονομική κρίση και μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Αναδιάρθρωση και διαχείριση εσωτερικών κρίσεων των οικογενειακών επιχειρήσεων στην Ελλάδα»

Δημήτριος Αργυρός, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Γεώργιος Γαλατσίδας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Είναι γεγονός ότι η εφαρμογή του προγράμματος «διάσωσης» της Ελληνικής οικονομίας σχεδιασμένο από το Δ.Ν.Τ και την Ευρωπαϊκή Ένωση σε μια λογική σκληρής λιτότητας και δημοσιονομικής πειθαρχίας έχει επιδράσει αρνητικά στην πραγματική οικονομία και στον παραγωγικό ιστό της πατρίδας. Παράλληλα καταστροφικές είναι και οι συνέπειες του προγράμματος στις ελληνικές επιχειρήσεις και κατ'επέκταση στην ευημερία του πληθυσμού της πατρίδας, με τις μικρομεσαίες μεταξύ των οποίων το 85% είναι οικογενειακές επιχειρήσεις, να έχουν υποστεί τις περισσότερες συνέπειες, όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε από την σχετική βιβλιο-

ογραφία. Παράλληλα με τις παραπάνω διαπιστώσεις, διάχυτη είναι η άποψη ότι το πρόγραμμα διάσωσης παράλληλα με τα μέτρα δημοσιονομικής πειθαρχίας δεν εφαρμόζει ούτε και σχεδιάζει κάποιο εθνικό στρατηγικό σχέδιο μετασχηματισμού της παραγωγικής βάσης της ελληνικής οικονομίας και βιώσιμης ανάπτυξης παρόλο που μια από τις βασικές αιτίες της ελληνικής οικονομικής κρίσης ήταν το στρεβλό οικονομικό μοντέλο που επικράτησε. Στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης της παραγωγικής βάσης της ελληνικής οικονομίας και σχεδιασμού ενός βιώσιμου μακροπρόθεσμα μοντέλου ανάπτυξης, η μικρομεσαία επιχείρηση πρόκειται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο για την επίτευξη της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης ως προϋπόθεση για την έξοδο από την κρίση. Είναι κρίσιμο να δοθεί έμφαση στην ώθηση των οικογενειακών επιχειρήσεων ως μοχλός εξόδου από την κρίση. Ανάμεσα στους τομείς που απαιτείται να δοθεί ώθηση είναι και η οργάνωση και διοίκηση των οικογενειακών επιχειρήσεων. Ωστόσο, στο νέο σύνθετο οικονομικό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί καλείται η οικογενειακή επιχείρηση να πάρει εξ ίσου σύνθετες και δυσεπίλυτες επιχειρηματικές αποφάσεις. Η επιχείρηση θα πρέπει να αναζητήσει λύσεις μέσα από την στήριξη των στελεχών και κυρίως των οικονομικών στελεχών. Σε αυτό το πλαίσιο οι κανόνες του οικονομικού management πρέπει να εφαρμοστεί με θρησκευτική ευλάβεια για να διασφαλιστεί η βιωσιμότητας της επιχείρησης. Στόχος της εργασίας είναι να αναδείξει αυτούς τους κανόνες διοίκησης.

«Η δανειακή πολιτική της Ελλάδας τις περιόδους 1918-1932 και 1945-1975»

Σπυρίδων Ρουκανάς, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Δημήτριος Πολίτης, Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

Βαρβάρα Ψυχούλα – Κοντογιάννη, Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών

Ο εικοστός αιώνας υπήρξε εποχή ραγδαίων πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων τόσο στην Ελλάδα όσο και στην διεθνή κοινότητα. Στην Ελλάδα, ειδικότερα, η περίοδος του μεσοπολέμου χαρακτηρίζεται από σημαντικές οικονομικές εξελίξεις όπως το ζήτημα των συμμαχικών πιστώσεων, η κερδοσκοπία και η υποτίμηση της δραχμής μεταξύ 1919-1923, οι επιπτώσεις από την αποκατάσταση των προσφύγων, η επιτακτική ανάγκη προσφυγής σε ξένο δανεισμό, καθώς και η προσπάθεια εξυγίανσης της ελληνικής οικονομίας και σταθεροποίησης του εγχώριου νομισματικού συστήματος. Στο διεθνές χρηματοοικονομικό περιβάλλον, αφετέρου, η κατάρρευση του διεθνούς νομισματικού συστήματος με την έναρξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και μεταγενέστερα, επηρέασε την εξαρτημένη ελληνική οικονομία και επικαθόρισε την δανειακή πολιτική της Ελλάδος. Τομή στο παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα υπήρξε το 1929 καθώς η Αμερικανική οικονομία κατέρρευσε. Συμπαρέσυρε και την ανίσχυρη οικονομικά Ελλάδα, η οποία αδυνατούσε να αποπληρώσει τα χρέη της και παρά τις προσπάθειες της κυβέρνησης Βενιζέλου οδηγήθηκε σε πτώχευση. Η μεταπολεμική οικονομική κατάσταση της χώρας χαρακτηρίζεται από ανακατατάξεις και προσαρμογές όπως η διαδικασία ευρωπαϊκής ανασυγκρότησης, το Σχέδιο Μάρσαλ, η κατάρρευση της συμφωνίας του Bretton Woods και οι πετρελαϊκές κρίσεις του 1973 και 1979. Η παρούσα εισήγηση αποσκοπεί στην επισήμανση των επιδράσεων του διεθνούς χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος - όπως αυτό διαμορφώθηκε από το 1918 έως το 1932 και από το 1945 έως το 1974 - στην ελληνική οικονομία. Διαπιστώνεται ότι η χρηματοοικονομική αστάθεια που χαρακτήριζε το διεθνές οικονομικό περιβάλλον με την έναρξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου επηρέασε αρνητικά την ελληνική οικονομία στο βαθμό που η Ελλάδα υπήρξε εξαρτημένη από τον εξωτερικό δανεισμό και εν πολλοίς ευάλωτη σε συγκυρίες οικονομικής αστάθειας και κρίσεων.

«Γενεαλογία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης: μια ψυχοβιογραφική προσέγγιση»

Αντώνης Κλάψης, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Η διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης εγκαινιάστηκε σε πρακτικό επίπεδο στη δεκαετία του 1950 με την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Έκτοτε, παρά τις αντιξοότητες, εξελίσσεται διαρκώς, προσαρμοζόμενη στα νέα δεδομένα. Εξακολουθεί, όμως, να βασίζεται στις παρακαταθήκες των ανθρώπων που θεμελίωσαν το ευρωπαϊκό οικοδόμημα πριν από 60 και πλέον χρόνια. Η προτεινόμενη εισήγηση θα διερευνήσει το πώς οι προσωπικές εμπειρίες ορισμένων εκ των πρωτοπόρων της ευρωπαϊκής ενοποίησης διαμόρφωσαν τη στάση τους έναντι αυτού του εγχειρήματος. Ειδικότερα, θα επιχειρηθεί μία ψυχοβιογραφική προσέγγιση των περιπτώσεων των Richard von Coudenhove-Kalergi, Robert Schuman, Konrad Adenauer και Alcide de Gasperi, σε σχέση με τις αντιλήψεις τους για την ιδέα της ενωμένης Ευρώπης και τη συμβολή τους για την προώθησή της. Ειδικότερα, θα υποστηριχθεί ότι τα βιώματά τους ήδη από την παιδική ή τη νεανική τους ηλικία ήταν, μεταξύ άλλων, εκείνα που τους παρώθησαν να ενστερνιστούν και να προωθήσουν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Ανάλογη απόπειρα θα γίνει και για την περίπτωση του Κωνσταντίνου Καραμανλή, του αρχιτέκτονα της ελληνικής συμμετοχής στο ενοποιητικό εγχείρημα.

«Το μέλλον του ευρωπαϊκού ιστορικού χώρου: Η πρόκληση μιας ενδογενούς σύγκρουσης»

Θεοδώρα Σταθούλια, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας

Η εργασία αυτή θα επιχειρήσει να καταδείξει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως ιστορικός χώρος, βρίσκεται σε δομική αντιπαράθεση με την ανιστορική συγκρότηση ενός αυτονομημένου θεσμικά πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης (Συνθήκη για την λειτουργία της ΕΕ (ΤFEU), Δημοσιονομικό Σύμφωνο, Σύμφωνο για το Ευρώ, Κανονισμοί Συμβουλίου, Οδηγίες Συμβουλίου, κλπ) σε ένα νεώτερο ιστορικό περιβάλλον μιας αδύναμης αφήγησης για τους ευρωπαϊκούς λαούς. Η αντικατάσταση του φόβου του πολέμου με νέα κυρίαρχα εθνικά/χρηματο-οικονομικά σχήματα, αποκλειστικών και περιορισμένων διακρατικών συμφερόντων που διατρέχουν και καθορίζουν τις σημερινές πολιτικές, καθιστά την ΕΕ όχι “πολιτικό αντικείμενο αγνώστου ταυτότητας” (Ντελός) αλλά συγκεκριμένο πολιτικό αντικείμενο μιας μηχανικά διαμορφούμενης διαδικασίας μετασχηματισμού της μεθοδολογίας σύγκλισης και των εργαλείων πολιτικής που είναι όμως αυτονομημένη από το σύνολο της ιστορικά διαμορφωμένης ευρωπαϊκής εσωτερικής ταυτότητας. Ποια θα ήταν τα υλικά μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας, αισιοδοξίας και χαρακτήρων; Ποιοι λαοί θα πρωταγωνιστούσαν σε ένα κοινό “πρωινό στην Ευρώπη”; Μπορεί να υπάρξει μια κυρίαρχη αφήγηση για την ΕΕ; Η εργασία αυτή υποστηρίζει ότι η θέση ότι “βιώνουμε μια κρίση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας [...] χρειαζόμαστε μια αναγέννηση της έννοιας της δημοκρατίας, την οικοδόμηση αντι-εξουσιών” (Ε. Μπαλμπάρ) θα πρέπει να εξεταστεί σε σχέση με το διαμορφούμενο κυρίαρχο ιδεολογικό πλαίσιο του 21ου αιώνα, με το νέο τεχνολογικό ψηφιακό υπόδειγμα που φαίνεται να διαμορφώνει νέους όρους μακριά από τις γνωστές τεχνικές των τεχνολογικών επαναστάσεων και που ανατρέπει τα κρίσιμα πραγματολογικά στοιχεία της λειτουργίας των πολιτικών και κοινωνικών συναινέσεων και αναζητήσεων.

«Οι πολιτικοί και οικονομικοί θεσμοί της Αχαϊκής Συμπολιτείας και η διασύνδεσή τους με το μέλλον της Ευρώπης και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση»

Εμμανουήλ Οικονόμου, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στον παρόν κείμενο παρουσιάζονται οι βασικοί πολιτικοί και οικονομικοί θεσμοί της Αχαϊκής Συμπολιτείας στην αρχαία Ελλάδα της Κλασικής και Ελληνιστικής Εποχής (περίπου 400 π.Χ. - 146 π.Χ.). Πιο συγκεκριμένα, αναλύονται σειρά θεσμών δομών της συμπολιτείας, όπως τα μέσα λήψης αποφάσεων του κράτους, η πολιτειακή δομή της κυβέρνησης, η οργάνωση σε επίπεδο περιφερειών και κρατιδίων, ο τρόπος προσπορισμού των ομοσπονδιακών κρατικών εσόδων, η οικονομική διαχείριση των περιφερειών, η υιοθέτηση κοινού ομοσπονδιακού νομίσματος, ο τρόπος απονομής της δικαιοσύνης σε επίπεδο πόλεως-κράτους και ομοσπονδίας, οι μηχανισμοί προστασίας της ατομικής ιδιοκτησίας και της ελεύθερης αγοράς κλπ. Στη συνέχεια, μέσω μιας σειράς συγκεκριμένων ομοσπονδιακών κριτηρίων (ώστε να αποφευχθεί η περίπτωση εξαγωγής συμπερασμάτων που πάσχουν από ιστορικό αναχρονισμό) όπως η δομή των πολιτικών θεσμών, η ύπαρξη ή μη κοινής πολιτικής άμυνας και ασφάλειας, η ύπαρξη ή μη κοινού ομοσπονδιακού προϋπολογισμού, νομίσματος και δικαιοσύνης, παρέχεται μια συγκριτική ανάλυση των θεσμών της συμπολιτείας με τους πολιτικούς κυρίως θεσμούς της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), με σκοπό να διερευνηθεί αν και κατά πόσον η Αχαϊκή Συμπολιτεία-“πρωτο-ομοσπονδία” είναι δυνατόν να παράσχει ιδέες ως θεσμικές προτάσεις πολιτικής για την εξάλειψη ορισμένων από τα αδιέξοδα της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, όπως για παράδειγμα, του ευρωσκεπτικισμού και της υποχώρησης του γοήτρου των δημοκρατικών θεσμών. Βρήκαμε ότι η αρχαία συμπολιτεία μπορεί να αποτελέσει πηγή έμπνευσης αναφορικά με την κρίσιμη αναπροσαρμογή κάποιων από τα βασικά πολιτειακά όργανα της ΕΕ, όπως η εκλογή αντί του διορισμού των μελών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κλπ.

«Η ελληνική εξωτερική και αμυντική πολιτική σε συνθήκες αβεβαιότητας: Μετασχηματίζοντας την εθνική υψηλή στρατηγική»

Νικόλαος Παπαναστασόπουλος, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η σύγχρονη μετανεωτερική εποχή με τη συνθετότητα και την πολυπλοκότητα της επιβάλλει νέα δεδομένα στην άσκηση της δημόσιας πολιτικής. Πολύ περισσότερο στη διαμόρφωση και στην εφαρμογή της εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής. Η σύγχρονη άλλωστε υφολογία των απειλών, η «μετά-κρίση» επιτάσσει τις αναγκαίες γνωσιολογικές και πολιτικές προσαρμογές για την εκάστοτε ηγεσία και τις αντίστοιχες κρατικές δομές. Τούτων δοθέντων, σκοπός της προτεινόμενης εισήγησης είναι να ιδωθεί, αρχικά σε αναλυτικό επίπεδο, η σύγχρονη πολυπλοκότητα και ρευστότητα της εποχής και στη συνέχεια να γίνει μετάβαση στα πεδία της δημόσιας πολιτικής και στρατηγικής και στις προκλήσεις που αυτές αντιμετωπίζουν, ειδικά στις εξωτερικές σχέσεις και στην άμυνα, όπου το διακύβευμα είναι αξιακά θεμελιώδες, καθώς αφορά την ίδια την κρατική κυριαρχία και εθνική ασφάλεια. Εκεί καθίσταται αναγκαίος ο μετασχηματισμός της εθνικής υψηλής στρατηγικής, προκειμένου το ελληνικό κράτος να είναι σε θέση να αντισταθεί στις όποιες προκλήσεις. Ως εκ τούτου, η ανίχνευση σε αναλυτικό, θεσμικό, στρατηγικό και γνωσιολογικό επίπεδο της ουσιαστικής άσκησης της δημόσιας πολιτικής αποτελεί τον πυρήνα της παρούσας εισήγησης. Αυτή διέρχεται, όσον αφορά στο μεθοδολογικό πλαίσιο, από την ολιστική θεώρηση της συνθετότητας της εποχής

και των προκλήσεων για την πολιτική, ενώ η αναλυτική εστίαση αφορά στις επαγωγές της εποχής για την εξωτερική και αμυντική πολιτική και κυρίως το πρόταγμα του αναστοχασμού, ως τη μόνη διέξοδο στα ταυτολογικά αδιέξοδα της σύγχρονης πραγματικότητας. Κυρίως ο αναλυτικός στόχος της παρούσας πρότασης συναρτάται με τη σμίλευση μιας εθνικής υψηλής στρατηγικής, όπου η ευελιξία, η ελαστικότητα και ανακλαστικότητα, περισσότερο από ποτέ, αποτελούν τη μόνη λύση απέναντι στις σύγχρονες αβεβαιότητες.

«Οι Επιπτώσεις του Κυπριακού για τη Διεθνή και Περιφερειακή Σταθερότητα: Σε Αναζήτηση Στρατηγικής»

Γεώργιος Κουκουδάκης, Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων

Η περιοχή της Νότιο-Ανατολικής Μεσογείου έχει αδιαμφισβήτητα αναβαθμιστεί σε γεωπολιτική σημασία εξαιτίας της ανακάλυψης πλούσιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στις παράκτιες περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Ισραήλ. Το γεγονός αυτό ενώ θα μπορούσε υπό ορισμένες προϋποθέσεις να αποτελέσει σημείο αναφοράς για διεθνή συνεργασία και περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη, εξαιτίας των πολιτικών ιδιαιτεροτήτων της περιοχής δείχνει να συμβάλει σε μεγαλύτερη αβεβαιότητα και αστάθεια. Γενεσιουργό αίτιο αυτής της αστάθειας δεν είναι απαραίτητα η ανακάλυψη μεγάλων ποσοτήτων φυσικού αερίου αλλά το ανεπίλυτο εδώ και 43 χρόνια Κυπριακό πρόβλημα το οποίο συχνά δυναμιτίζει τις σχέσεις όχι μόνο μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων αλλά μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και Τουρκίας, Τουρκίας και Ελλάδας αλλά και μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Τουρκίας. Η προτεινόμενη εισήγηση, βασιζόμενη σε σειρά εμπειρικών και κανονιστικών μελετών, εξετάζει όχι μόνο τις προοπτικές που δημιουργούνται για την επίλυση του Κυπριακού εξαιτίας της εξεύρεσης υποθαλάσσιων κοιτασμάτων αλλά και τη δυνατότητα εκμετάλλευσής τους χωρίς την προηγουμένως επίτευξη λύσης. Στο πλαίσιο αυτό αναλύονται οι περιφερειακές ισορροπίες ισχύος, ο ρόλος της ΕΕ, των ΗΠΑ, του Ισραήλ του Ηνωμένου Βασιλείου αλλά και η κατάσταση των Ελληνοτουρκικών και Ευρωτουρκικών σχέσεων καθώς και οι προθέσεις των Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων για την επανένωση του Νησιού.

«Το Φαινόμενο Ερντογάν και το ιστορικό σταυροδρόμι της Τουρκίας»

Ανδρέας Δαβαλάς, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η πολιτική διαδρομή του Ερντογάν δεν μπορεί να φωτισθεί ολόπλευρα μέσω της δραματοποιημένης μηντιακής εικόνας που τροφοδοτείται από την επικαιρότητα. Ανεξάρτητα από εκλογικούς συσχετισμούς, αποτελεί σχεδόν κοινή παραδοχή το γεγονός ότι η παρουσία του αποτελεί ήδη μια τομή στη σύγχρονη τουρκική ιστορία.. Ίσως είναι πρόωρη η έκδοση ληξιαρχικής πράξης θανάτου της κεμαλικής ιδεολογίας, αλλά σίγουρα μια νέα εποχή αρχίζει για την Τουρκία την οποία για να κατανοήσουμε, θα πρέπει να εμβαθύνουμε στο φαινόμενο Ερντογάν. Σε μια χώρα που ο δυτικός ορθολογισμός δεν αποτελεί βιωμένη εμπειρία, ο Ερντογάν υποστασιοποίησε το πολιτικό ισλάμ του 21ου αιώνα και στην πράξη απενοχοποίησε την θεοκρατική παράδοση. Κρατώντας λεπτές ισορροπίες, αρχικά ως φιλοδυτικός και ευρωπαϊστής, και μετέπειτα ως τιμωρός του στρατιωτικού παρακράτους, κατόρθωσε να διατηρηθεί στην εξουσία υποσκελίζοντας όλους τους εσωκομματικούς συμπρωταγωνιστές του. Πέραν πάσης αμφιβολίας,

η πολιτική του μακροπρόθεσμου έφερε ξανά στο προσκήνιο ό,τι προσπαθούσε να αποκρύψει το κεφαλαικό κατεστημένο: Πρώτον ότι κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά η Τουρκία είναι ένα δικασμένο κράτος και Δεύτερον ότι οι δημοκρατικοί θεσμοί στη γείτονα, βρίσκονται υπό διαρκή αίρεση. Αποτελεί ιστορικό στοίχημα ο τρόπος με τον οποίο το μετα-κεφαλαικό μοντέλο εξουσίας θα βρει νέες ισορροπίες μεταξύ δύσης και ανατολής, παράδοσης κι εκσυγχρονισμού. Ωστόσο με διαπιστωμένη εκλογικά την απώλεια εμπιστοσύνης του αστικού πληθυσμού, με την οικονομία πλέον να ασθμαίνει, με δεδομένα τα πολλά ανοιχτά μέτωπα στην εξωτερική πολιτική (Κουρδικό, Συρία, ISIS, Κύπρος, Ισραήλ) και τέλος με τον σφικτό πολιτικό εναγκαλισμό με τους ακροδεξιούς εθνικιστές Γκρίζους Λύκους (MHP) του Μπακτσελί, κανένας πλέον δεν μπορεί να εγγυηθεί ότι ο Ερντογάν αποτελεί εγγύηση σταθερότητας εντός και εκτός Τουρκίας.

«Η αμερικανοτουρκική στρατηγική συνεργασία: Διακυμάνσεις, όρια και προοπτικές»

Μάρκος Τρούλης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η στρατηγική σχέση των ΗΠΑ με την Τουρκία έχει παρουσιάσει μεγάλες διακυμάνσεις καθ' όλη τη διάρκεια της ψυχροπολεμικής και της μεταψυχροπολεμικής περιόδου. Σταθερές μεταβλητές, οι οποίες συμπυκνώνουν τη γεωπολιτική αξία της Τουρκίας και αντίστοιχα τη σημασία των ΗΠΑ για την ασφάλειά της, έχουν κατ' ουσία καταστήσει διαχρονικά βιώσιμη τη συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών. Ωστόσο, η εν λόγω συνεργασία εσχάτως τίθεται σε αμφισβήτηση εξαιτίας νέων προκλήσεων όπως η μεταλλαγή των απειλών, η απόκλιση συμφερόντων, η μεταστροφή της τουρκικής στρατηγικής εικόνας και η αλλαγή προτεραιοτήτων εκ μέρους της αμερικανικής υψηλής στρατηγικής. Συνεπώς, ποια είναι τα όρια της αμερικανοτουρκικής στρατηγικής συνεργασίας; Ποιο είναι το σημείο καμπής, το οποίο ορθολογικά συνεκτιμημένο δύναται να σημάνει τη μετάλλαξη της διμερούς σχέσης; Η ανωτέρω προβληματική εδράζεται θεωρητικά στη θεωρία συμμαχιών και ενδεικτικά στο αντίστοιχο κεκτημένο των Stephen Walt και Glenn Snyder, ενώ περιπτωσιολογικά αναφέρεται στα ζητήματα της αποσταθεροποίησης στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή με βασικό άξονα τη Συρία, της μετακύλισης του αμερικανικού στρατηγικού βάρους στον Ειρηνικό, της ισχυροποίησης της Τουρκίας ως δομικού παράγοντα, της θέσης των Κούρδων στις στοχεύσεις της Άγκυρας και της Ουάσιγκτον, καθώς και της εν γένει ισλαμοστραφούς τουρκικής στρατηγικής εικόνας δημιουργούσας τα ανάλογα διακυβεύματα.

«Διαφορετικά παραδείγματα ηγεσίας στην Ευρώπη: θεωρητικές προσεγγίσεις»

Εμμανουήλ Παπάζογλου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η εισήγηση θα εξετάσει νέες θεωρητικές προσεγγίσεις για το ζήτημα της πολιτικής ηγεσίας στη σύγχρονη βιβλιογραφία. Θα αναδείξει διαφορετικά πρότυπα ηγεσίας, καθώς και τη σημασία της στρατηγικής σύμφωνα με το πολιτικό πλαίσιο. Ακολουθώντας, θα εξετάσει διαφορετικά παραδείγματα ηγεσίας όπως αυτά αναδείχθηκαν στα πολιτικά συστήματα της Ευρώπης κατά την τελευταία περίοδο. Θα αξιολογηθεί η σημασία σύγχρονων παραδειγμάτων για τις θεωρητικές προσεγγίσεις, καθώς και η προοπτική μίας νέας τυπολογίας η οποία θα περιλαμβάνει πρόσφατες εξελίξεις στο πεδίο της διακυβέρνησης και των κομματικών συστημάτων.

«Το Βρετανικό πολιτικό σύστημα μετά το δημοψήφισμα Brexit και τις εκλογές του Ιουνίου 2017»

Κωνσταντίνος Δίκαιος, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Πιθανό σημείο τομής οι εκλογές Ιουνίου 2017 παρουσιάζουν σημαντικά αποτελέσματα κυρίως με την «επιτυχία» των Εργατικών (που όχι απλώς απέφυγαν την αναμενόμενη καταβράθρωση αλλά βελτίωσαν την θέση τους), τόσο με την κακή επίδοση των Liberal Democrats που δεν μπόρεσαν να ανακάμψουν. Επίσης την εξαφάνιση του UKIP το οποίο στις εκλογές 2010 είχε 3,1% και επιστρέφει χαμηλότερα (έχοντας όμως επιτύχει τον στόχο του και ίσως εν μέρει «κατακτήσει» τον πολιτικό χώρο των Συντηρητικών, όσο και την νέα υποχώρηση τόσο σε ποσοστά όσο και σε έδρες του SNP, παρά το γεγονός της διατήρησής του στην πρώτη θέση στην Σκωτία. Από την άλλη πλευρά δεν πρέπει να διαφύγει της προσοχής μας η (όλο και σαφέστερη) επιστροφή του δικομματισμού πρωτίστως στην Αγγλία τουλάχιστον όσο αφορά (και παν-βρετανικά) τα αθροιστικά ποσοστά. Αυτό στην προκειμένη περίπτωση δεν εκφράστηκε σε έδρες λόγω του εκλογικού νόμου. Από την άλλη, πέρα από την υποχώρηση παρατηρείται την πιθανότητα συγκρότησης ενός συστήματος κυρίαρχου κόμματος στην Σκωτία. Το όλο Ηνωμένο Βασίλειο με το όμως πιθανόν να στρέφεται προς σύστημα κυρίαρχου κόμματος με τους Συντηρητικούς στην πρώτη θέση, αν και το 2017 αναγκάζονται σε κυβέρνηση μειοψηφίας. Πολιτικά το πλέον σημαντικό είναι οι κίνδυνοι εμφάνισης νέων διαιρετικών τομών cleavages με κεντρικό άξονα το θέμα Ευρώπη-Brexit. Ειδικά μετά την σχετικά αιφνιδιαστική κίνηση συνεργασίας με το DUP, όπως και την έμμεση υποστήριξη από το UKIP (μη υποβολή υποψηφίων σε αρκετές περιφέρειες) καθώς φιλο-ευρωπαίοι ψηφοφόροι ή και σε ακραία περίπτωση ίσως και βουλευτές στραφούν υπέρ των Liberal Democrats. Όλα αυτά θέτουν νέα ζητήματα για μια σειρά από θέματα στη πολιτική επιστήμη, από την έννοια της κυριαρχίας και αυτονομίας (Σκωτία), και αλλαγές σε κομματικά συστήματα (αθροιστικά ποσοστά δικομματισμού, κυβερνητική ισχύς κυρίαρχου κόμματος, νέες διαιρετικές τομές). Μια συζήτηση για τα μανιφέστα των 6 κύριων κομμάτων (Conservative, Labour, Liberal Democrat, UKIP, Plaid Cymru), και (λόγω του ιδιότυπου εκλογικού βρετανικού συστήματος) τις μετακινήσεις εκλογών σε κάθε περιφέρεια, όπως και τα μέγιστα και ελάχιστα ποσοστά των «μεγάλων» (Conservative, Labour) και πλέον «πρώην μεγάλων» (Liberal Democrats) κομμάτων, όπως και μία αναφορά στην σύνθεση του νέου Κοινοβουλίου κατά φύλο, και εθνική καταγωγή, και (βιολογική και πολιτική) ηλικία μπορεί να δώσουν ενδιαφέροντα στοιχεία. Αυτά πρέπει να συνδυαστούν με την θέση πάνω στην νέα διαιρετική τομή / cleavage που είναι γενικά η Ευρώπη (αυτό πλέον γίνεται σαφές και σε άλλα Ευρωπαϊκά κράτη) και η ανεξαρτησία στην Σκωτία (όπως και λόγω Ευρώπης η ένωση με την Ιρλανδία στην Β. Ιρλανδία). Σημαντικό επίσης είναι να εξεταστεί και η παράμετρος της «στρατηγικής» ή «τακτικής» ψήφου ειδικά στο πλαίσιο της διαιρετικής τομής Ευρώπη.

Η εισήγηση προτίθεται να εξετάσει τα ζητήματα αυτά.

«Ευρωπαϊκά κομματικά συστήματα και αποσυγκλιτικές τάσεις στην “προγραμματισμένη” κοινωνία»

Χρύσανθος Τάσσης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Ο σκοπός του συγκεκριμένου άρθρου είναι να εξετάσει τις βασικές εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στα Ευρωπαϊκά κομματικά συστήματα κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Η βασική υπόθεση εργασίας είναι ότι πολύ πριν από την οικονομική κρίση, τα κομματικά συστήματα στη

Δυτική Ευρώπη παρουσιάζουν εν πολλοίς (κοινά) χαρακτηριστικά: το μειωμένο ενδιαφέρον των πολιτικών για την πολιτική, τη σταδιακή κάμψη στον αριθμό των μελών, την υποβάθμιση του ρόλου των οργανωμένων μελών στη διαδικασία διαμόρφωσης της πολιτικής και κυβερνητικής ατζέντας, την τάση για αναβάθμιση του κριτηρίου της τεχνοκρατίας, την πλήρη αυτονόμηση της ηγεσίας από τα κομματικά όργανα και την προτεραιότητα των κρατικών αναγκαιοτήτων σε σχέση με τα κοινωνικά αιτήματα. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι ότι στις Ευρωπαϊκές κοινωνίες και στα ευρωπαϊκά πολιτικά και κομματικά συστήματα είχαν διαμορφωθεί και παγιωθεί τάσεις ενσωμάτωσης των κυρίαρχων κομμάτων στη στρατηγική του κράτους, με αποτέλεσμα τον καιρό της κρίσης να παρατηρούνται έντονες «αποσυγκλιτικές» τάσεις. Στο πλαίσιο αυτό θα εξεταστούν βασικές εξελίξεις και διαδικασίες σε επίπεδο οργανωτικής δομής κομμάτων, ιδεολογικών μετατοπίσεων και εκλογικής συμπεριφοράς σε βασικές χώρες (Ην. Βασίλειο, Γαλλία, Ιταλία, Ελλάδα) που σηματοδοτούν αυτές τις τάσεις.

«Κυβερνητική αποτελεσματικότητα και οικονομική κρίση στις χώρες της Ευρώπης»

Μαγδαληνή Δασκαλοπούλου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Νικήτας-Σπύρος Κουτσούκνης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Ευστάθιος Τ. Φακιολάς, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η εισήγηση επιχειρεί να μελετήσει την εξέλιξη της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας των Ευρωπαϊκών χωρών κατά το χρονικό διάστημα 2007-2015, ακριβώς μετά την εκδήλωση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Συγκεκριμένα, εξετάζει πώς η κυβερνητική αποτελεσματικότητα, όπως γίνεται αντιληπτή από την Παγκόσμια Τράπεζα ως ικανότητα και λειτουργικότητα των κρατικών μηχανισμών, επηρεάζεται από την πολιτική σταθερότητα, την εφαρμογή της νομοθεσίας, την πολιτική διαφθορά και την οικονομική μεγέθυνση που επικρατούν στις εν λόγω χώρες. Η επεξεργασία των στατιστικών δεδομένων που βρίσκονται υπό τη μορφή διαστρωματικών στοιχείων και χρονολογικών σειρών, σχεδιάζεται να γίνει με την εφαρμογή της μεθόδου των σταθερών επιδράσεων (fixed effects), της παλινδρόμησης μέσω LSDV εκτιμητή (least squares dummy variable) και την κατασκευή ενός δυναμικού panel data υποδείγματος με τη μέθοδο GMM. Από την ανάλυση προκύπτουν τρία βασικά ευρήματα. Το πρώτο είναι ότι η δίκαιη εφαρμογή της νομοθεσίας ενισχύει την κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Το δεύτερο εύρημα καταλήγει στο ότι η πολιτική σταθερότητα επηρεάζεται θετικά από την οικονομική ανάπτυξη. Τέλος, από το δυναμικό υπόδειγμα που δημιουργήσαμε λαμβάνοντας τρέχουσες και παρελθοντικές τιμές των μεταβλητών, διαπιστώνουμε ότι κατά το τρέχων έτος t η κυβερνητική αποτελεσματικότητα επηρεάζεται από τις τιμές που λαμβάνει τα έτη $t-2$ και $t-1$, από την τρέχουσα πολιτική σταθερότητα, την τρέχουσα εφαρμογή της νομοθεσίας, τη διαφθορά και την οικονομική μεγέθυνση του προηγούμενου έτους ($t-1$).

«Κοινωνική πρόνοια, υγεία και επιτήρηση της φτώχειας στην Αθήνα το Α΄ μισό του 19ου αιώνα. Η συμβολή των αδημοσίευστων Πρακτικών του Δημοτικού Συμβουλίου Αθηνών (1841-1842)»

Ελένη Χαλβατζά, Δήμος Αθηναίων

Μάνος Σπυριδάκης, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Το θέμα της εργασίας είναι η εξέταση της κοινωνικής πρόνοιας στους πόρους της μετεπαναστατικής Ελλάδας στην πόλη των Αθηνών, ιδίως των πρώην αγωνιστών και άλλων κοινωνικών ομάδων, της περίθαλψης των ασθενών, της φροντίδας των έκθετων βρεφών αλλά και της επιτήρησης της εξαθλιωμένης μάζας των φτωχών που κατέκλυσε την πρωτεύουσα στο β΄ και γ΄ τέταρτο του 19ου αιώνα και του φαινομένου της ληστείας. Η εξέταση πραγματοποιείται μέσα από αδημοσίευστες αποφάσεις της δημοτικής αρχής της περιόδου 1841 – 1842, τεκμήρια που διατηρούνται στον παλαιότερο σωζόμενο τόμο Πρακτικών του Δημοτικού Συμβουλίου Αθηνών. Η εξέταση των τεκμηρίων εγγράφεται μέσα σε ένα ευρύτερο πλέγμα ιστορικών συνθηκών, πολιτειακών μεταβολών (Αντιβασιλεία, απόλυτη μοναρχία Όθωνα, προετοιμασία του κινήματος του 1843 με την απαίτηση παραχώρησης Συντάγματος κτλ) και μεταβαλλόμενων κοινωνικών συνθηκών. Ταυτόχρονα, εξετάζεται η κρατική νομοθετική παραγωγή και οι μεταβολές της στην προσπάθεια να οριστούν οι αρμοδιότητες σε ζητήματα κοινωνικής πολιτικής αλλά και επιτήρησης του φτωχού πληθυσμού. Από την εξέταση των πηγών, κυρίως των Πρακτικών του Δημοτικού Συμβουλίου της Αθήνας, και της βιβλιογραφίας αναδεικνύεται ότι ο Δήμος Αθηναίων και ο επί δύο θητείες δήμαρχος Ανάργυρος Πετράκης ανέλαβαν από πολύ νωρίς τις ευθύνες μιας κοινωνικής πολιτικής που η πολιτεία ασμένως μεταβίβασε στους δήμους, όπως την περίθαλψη των δημοτών, με πρωτοβουλίες όπως τη σύσταση Δημοτικού Νοσοκομείου ή – κατοπινά – του Δημοτικού Βρεφοκομείου. Ο Δήμος Αθηναίων προσπάθησε – νωρίτερα από το κεντρικό κράτος – να εξασφαλίσει μια στοιχειώδη μόρφωση για τα ορφανά παιδιά και να συνεργαστεί με φιλανθρωπικούς φορείς και παρεμφερείς εταιρείες. Σε ό,τι αφορά την επιτήρηση του αστικού χώρου και πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων των φτωχών, ο δήμος προασπίστηκε την αρμοδιότητά του να διατηρεί δημοτική αστυνομία, την οποία κατέργησε το κράτος προκειμένου να απορροφήσει το ίδιο όλους τους ελεγκτικούς μηχανισμούς. Αντίθετα, στον τομέα της καθημερινής διαχείρισης της κοινωνικής πρόνοιας, το κράτος διατήρησε για τον εαυτό του την υψηλή κυρίως εποπτεία.

«Ακραία Φτώχεια και Άστεγοι στη Νότια Ευρώπη: Ελλάδα και Πορτογαλία»

Νίκος Κουραχάνης, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η εισήγηση επιδιώκει να αναδείξει τις παθογένειες και τα δομικά αδιέξοδα της δομής του Νοτιο-ευρωπαϊκού τύπου ευημερίας μέσα από το παράδειγμα ενός ακραίου φαινομένου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, το φαινόμενο των άστεγων οικογενειών. Σύμφωνα με την κυρίαρχη προσέγγιση του Ferrera (1996) ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κρατών ευημερίας της Νότιας Ευρώπης είναι το μεγάλο βάρος που επιωμίζεται ο άτυπος θεσμός της οικογένειας στην παροχή κοινωνικής προστασίας των μελών της. Μια σειρά κοινωνικοοικονομικών εξελίξεων, όπως η οικονομική κρίση και ο αντίκτυπος της στην ανθεκτικότητα της οικογενειακής προστασίας, αλλά και η ίδια η εξέλιξη του επιστημονικού διαλόγου, φανερώνουν πως είκοσι χρόνια μετά το οικογενιοκεντρικό μοντέλο της Νότιας Ευρώπης αντιμετωπίζει σοβαρή κρίση (ενδεικτικά Papadopoulos and Roumpakis 2013). Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η οικογένεια να αδυνατεί σε μεγάλο

βαθμό να προσφέρει επαρκή κοινωνική προστασία για τα μέλη της. Το φαινόμενο των άστεγων οικογενειών είναι μια ουσιαστική απόδειξη των ανεπαρκειών του οικογενειοκεντρικού μοντέλου για την κάλυψη από ακραίους κοινωνικούς κινδύνους, όπως είναι η έλλειψη στέγης. Στο συνέδριο θα παρουσιαστούν για πρώτη φορά ευρήματα από έρευνα πεδίου για τις άστεγες οικογένειες στην Αθήνα και την Πορτογαλία. Ενός φαινομένου πρωτόγνωρου για τις δύο πρωτεύουσες χωρών εκπροσώπων του Νότιο-ευρωπαϊκού τύπου, το οποίο αναδύεται και επιδεινώνεται την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

«Οι προϋποθέσεις βέλτιστης εταιρικής διακυβέρνησης σε μονάδες υγείας: Η ελληνική εμπειρία»

Κωνσταντίνος Χαζάκης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Γεώργιος Παπανικολάου, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η επιτυχία των μεταρρυθμίσεων στην υγεία προϋποθέτει την μείωση του κόστους με ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις που προκύπτουν από την εξέλιξη της ιατρικής τεχνολογίας, την γήρανση του πληθυσμού και την δραστική περικοπή των δημοσίων δαπανών. Αναπόφευκτα η εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα, καλείται να διατηρήσει σταθερή την ποιότητα και ποσότητα έργου στις μονάδες υγείας σε ένα αυστηρό δημοσιονομικό πλαίσιο όπου υπάρχει στοχοθέτηση για συρρίκνωση τόσο του ενδο-νοσοκομειακού κόστους (χρόνος παραμονής ασθενή, κλινικά πρότυπα κλπ) όσο και το κόστους εκτός νοσοκομείου (συνταγογράφηση, πρόληψη κλπ). Λαμβάνοντας υπόψη τους τρέχοντες κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης, τα μεθοδολογικά εργαλεία που παρέχουν η διοικητική και η χρηματοοικονομική λογιστική αλλά και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, το άρθρο επιχειρεί την κριτική αξιολόγηση της ελληνικής εταιρικής διακυβέρνησης στα νοσοκομεία αλλά και τον προσδιορισμό των προϋποθέσεων άρσης των διοικητικών ατελειών και στρεβλώσεων που συνιστούν τροχοπέδη στην παροχή, ικανοποιητικού για τον πολίτη, έργου από τις ελληνικές δημόσιες δομές υγείας.

«Η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης στη στήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων»

Χαράλαμπος Τσιλίκας, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας
Ηλέκτρα Πιτόσκα, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας

Διαχρονικά υπήρχαν άνθρωποι που βιώνουν συνθήκες φτώχειας στην Ελλάδα, όμως τα τελευταία χρόνια με τη περικοπή των κοινωνικών δαπανών λόγω των μνημονίων και την υλοποίηση μέτρων μεσοπρόθεσμης πολιτικής, τα ευάλωτα άτομα βρίσκονται απροστάτευτα και απειλούνται από τη φτώχεια. Σε μια έρευνα οι Ματσαγγάνης, Λεβέντη, Καναβίτσα, Φλεβοτόμου (2016) αναλύουν-αξιολογούν τη πολιτική καταπολέμησης της φτώχειας στην Ελλάδα και διαπιστώσανε την αναποτελεσματικότητα των μέτρων στη μείωση της «ακραίας φτώχειας». Στην παρούσα εργασία μελετάται τα προγράμματα και οι δομές αντιμετώπισης της φτώχειας στη πόλη της Λαμίας καθώς επίσης και ο βαθμός ανταπόκρισής τους στους πολίτες και ειδικότερα στους ΑμΕΑ. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση της ποιοτικής και ποσοτικής μεθόδου. Αρχικά, διεξήχθησαν συνεντεύξεις από τον περιφερειάρχη Στερεάς και τους υπαλλήλους της περιφέρειας όσο και του Δήμου όπου καταγράφηκε η παρούσα κατάσταση και οι στόχοι της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οργανώθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις που αφορούσαν τις συνθήκες διαβίωσης και τις παρεχόμενες κοινωνικές υπηρεσίες

στη Λαμία, από το οποίο συγκεντρώθηκαν 84 απαντήσεις από ΑμΕΑ που ζουν στη πόλη της Λαμίας. Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι οι ΟΤΑ αδυνατούν να στηρίξουν τα ευάλωτα άτομα καθώς ο σχεδιασμός των προγραμμάτων είναι μη αναποτελεσματικός, στηρίζονται σε «κλασσικά» κριτήρια, χωρίς να έχει γίνει η καταγραφή των πραγματικών- σύγχρονων αναγκών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον κοινωνικό αποκλεισμό και τον υποσιτισμό των ΑμΕΑ στη Λαμία.

«Η Διεθνής Πολιτική Οικονομία των παγκόσμιων οικονομικών κρίσεων. Η περίπτωση της Ελληνικής Οικονομίας»

Γεώργιος Γαλατσίδας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η παγκόσμια οικονομική ιστορία του τελευταίου αιώνα ταυτίζεται σε μεγάλο βαθμό με την ιστορία των διεθνών οικονομικών κρίσεων, που αποτελούν ένα επαναλαμβανόμενο γεγονός στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον. Το παγκόσμιο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει γίνει πιο αποτελεσματικό, όμως την ίδια στιγμή, η πληθώρα των πρόσφατων κρίσεων στο διεθνές οικονομικό σύστημα δείχνει μια ανησυχητική αστάθεια. Πολλά είναι τα ερωτήματα που προκύπτουν και τα οποία προσελκύουν το ενδιαφέρον και την προσοχή των ακαδημαϊκών αλλά και των διαμορφωτών της οικονομικής πολιτικής. Καταρχήν, διερευνάται το κατά πόσο οι κρίσεις είναι εγγενείς στο οικονομικό σύστημα ή αποδίδονται σε λανθασμένες οικονομικές πολιτικές. Επιπλέον, υπάρχουν αμφιβολίες ως προς την ορθότητα των θεωριών και των δογμάτων της οικονομικής επιστήμης, αλλά και ως προς την ορθότητα των μεθόδων και των συνταγών οικονομικής πολιτικής κατά την διαχείριση των διεθνών οικονομικών κρίσεων. Στην εργασία αυτή θα μελετηθούν με συστηματικό τρόπο ορισμένες από τις σημαντικότερες διεθνείς οικονομικές κρίσεις και θα επιχειρηθεί να αναδειχτούν οι αιτίες, οι επιπτώσεις, τα κανάλια μετάδοσης, καθώς και οι πολιτικές διαχείρισής τους. Παράλληλα, θα επιχειρηθεί να βρεθούν οι ομοιότητες των κρίσεων αυτών με την περίπτωση της ελληνικής κρίσης χρέους. Ειδικότερα, οι κρίσεις που θα μελετηθούν είναι η χρηματιστηριακή κρίση του 1929 στις ΗΠΑ, η συναλλαγματική κρίση της Αργεντινής το 2001, η συναλλαγματική κρίση στην νότιο-ανατολική Ασία το 1997 και η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση στις ΗΠΑ την περίοδο 2007-2008. Είναι γεγονός ότι μέσα από αυτή την ανάλυση θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε το φαινόμενο της οικονομικής κρίσης και να κατανοήσουμε πληρέστερα την ελληνική οικονομική.

«Η συστημική αντίληψη της παγκόσμιας κρίσης υπό το πρίσμα της καινοτομίας και της διαχείρισης αλλαγής»

Χάρης Βλάδος, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Νίκος Δενιόζος, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Δημοσθένης Χατζηνικολάου, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η «κρίση του καπιταλισμού» δεν αποτελεί, φυσικά, ένα πρωτοφανές γεγονός στην εξέλιξη της οικονομικής πραγματικότητας και σκέψης. Αυτό, όμως, που κάνει την τρέχουσα παγκόσμια κρίση σαφώς διαφορετική αλλά και, σε μεγάλο βαθμό, ιδιότυπα ανατρεπτική είναι η ολοένα πιο πολύπλοκη εξελικτική- διαλεκτική σύσταση της. Το μικτό παιχνίδι της συνεργασίας και του ανταγωνισμού που αναπαράγει σε όλα τα λειτουργικά και χωρικά επίπεδα τείνει, πλέον, να υποσκάπτει και να φθείρει ταχύτατα τις μηχανιστικές και «εφφυσασμένες» δομές, όλων των ειδών και επιπέδων, τα οποία κατάφεραν να παρέχουν κερδοφορία και αποτελεσματικότητα στο

πρόσφατο παρελθόν. Σε αυτό το πλαίσιο, η αναζήτηση της στρατηγικής καινοτομίας, η διαρκής οργανωσιακή ανανέωση και η διάχυση της προσανατολισμένης σε παραγωγή υψηλής προστιθέμενης αξίας τεχνολογία- τεχνογνωσία, φαίνεται πως καθίστανται προοδευτικά τα κρίσιμα συνθετικά συστατικά για την δόμηση ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου, σε όλα τα επίπεδα. Η παρούσα εισήγηση εστιάζει σε ένα τριπλό ερώτημα το οποίο θα μπορούσε να διατυπωθεί ως εξής:

- Από τι και πως συντίθεται η παρούσα παγκόσμια κρίση και τι θα μπορούσε να σημαίνει ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης που θα μας οδηγούσε στην έξοδο από αυτήν, σε παγκόσμια κλίμακα;
- Τι είδους καινοτομία, σε όλα τα επίπεδα, φαίνεται πως προϋποθέτει ένα τέτοιο νέο μοντέλο διαχωρικής αναδιάρθρωσης και ανάπτυξης;
- Τι είδους μηχανισμούς διαχείρισης αλλαγής προαπαιτεί και προδιαγράφει η εμπέδωση αυτής της αναζητούμενης νέας ποιότητας καινοτομία, ώστε να καταφέρει να αποδώσει αποτελεσματικά σε παγκόσμιους όρους;

Στη βάση της προσέγγισης μας βρίσκεται η Θέση η οποία υποστηρίζει πως καθίσταται, πλέον, αναλυτικά άστοχη, ερμηνευτικά άκαρπη και προβλεπτικά ανίσχυρη κάθε προσπάθεια αποσπασματικής, μονοθεματικής και «μονο-επιστημονικής» προσέγγισης, σε οποιαδήποτε από τις διαστάσεις που συνθέτουν την παρούσα παγκόσμια κρίση αλλά και, στο βάθος, ορίζουν το πλαίσιο της μελλοντικής υπέρβασής της.

«Κράτος και αγορές χρήματος και κεφαλαίου: Οριοθετώντας τη σχέση ισχύος στο πλαίσιο της τρέχουσας παγκόσμιας κρίσης “κυρίαρχου” χρέους»

Αντώνιος Κάργας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το 2016, σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, το Παγκόσμιο «Κυρίαρχο» ή Δημόσιο Χρέος ξεπέρασε τα 59 τρισεκατομμύρια δολάρια που αντιστοιχεί στο 99% του Παγκόσμιου Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Αυτό σημαίνει ότι η αθροιστική αξία όλων των εισοδημάτων και των προϊόντων που παράγονται για μία χρονιά στον πλανήτη είναι υποθηκευμένα προς όφελος των «δανειστών», που μπορούν να χωριστούν σε τρεις (γενικές) κατηγορίες: (α) κράτη (ακόμα και κράτη που δανείζουν άλλα κράτη, έχουν δημόσιο χρέος), (β) διεθνείς χρηματοπιστωτικοί φορείς και οργανισμοί και, (γ) ιδιώτες (τράπεζες, επιχειρήσεις, funds και φυσικά πρόσωπα). Οι λόγοι που οι ανωτέρω τρεις κατηγορίες «δανειστών» συμμετέχουν στις διεθνείς χρηματοοικονομικές αγορές ποικίλουν και αφορούν (ενδεικτικά) την επίτευξη κέρδους, τον αποθησαυρισμό, τη δημιουργία χαρτοφυλακίων χαμηλού / υψηλού ρίσκου, την περαιτέρω υποστήριξη κάποιας αρχικής επένδυσης, την απόκτηση επιρροής σε κάποια οικονομία κ.α. Από την άλλη πλευρά, οι κυβερνήσεις των κρατών συνεχίζουν να δανείζονται για να μπορούν να χρηματοδοτούν δημόσια έργα, αμυντικές δαπάνες, κοινωνική ευημερία και φυσικά για να αποπληρώνουν παλαιότερα δάνεια τους. Η σύζευξη προσφοράς και ζήτησης χρηματοοικονομικών πόρων δημιούργησε το παράδοξο της πλήρους σχεδόν υποθήκευσης του παγκόσμιου πλούτου που παράγεται σε ένα έτος (εκτόξευση του παγκόσμιου δημόσιου χρέους), γεγονός που υποθηκεύει τη δυνατότητα των κρατών να ασκούν «ανεξάρτητη, κυρίαρχη πολιτική» προς όφελος των πολιτών τους. Κριτική ασκείται στη διαφαινόμενη ισχύ των αγορών χρήματος και κεφαλαίου να «επιβάλλουν» τις επιλογές τους επί των κρατών. Είναι αυτό αληθές ή μήπως όχι;

Σκοπός της εισήγησης είναι:

- να χαρτογραφήσει την τρέχουσα σχέση μεταξύ κράτους και αγορών χρήματος και κεφαλαίου και,

- να δώσει το έναυσμα διαλόγου για μία ενδεχόμενη, μελλοντική «ρύθμιση» αυτής της σχέσης στη βάση ιστορικών αναφορών συμπεριλαμβανομένων αυτών που αφορούσαν μονομερείς ενέργειες άρνησης αποπληρωμής του χρέους.

«Προστατευτισμός ή τόνωση της ανταγωνιστικότητας: Η περίπτωση των Η.Π.Α.»

Σπυρίδων Ρουκανάς, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Εμμανουήλ Καρακώστας, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί αδύναμη αύξηση του διεθνούς εμπορίου. Αν και τα οφέλη του διεθνούς εμπορίου θεωρούνται ότι είναι η πρόσβαση σε διεθνείς αγορές, η γρήγορη οικονομική ανάπτυξη, ο υψηλότερος ανταγωνισμός και η βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, ωστόσο σήμερα παρατηρείται ανάδυση του φαινομένου του προστατευτισμού και ειδικότερα από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Ο αυξανόμενος προστατευτισμός είναι μέρος μίας αυξανόμενης κοινωνικής και πολιτικής εναντίωσης στο φαινόμενο της οικονομικής παγκοσμιοποίησης. Οι ΗΠΑ έχουν υποστηρίξει τον προστατευτισμό ως τρόπο εξοικονόμησης θέσεων απασχόλησης και μείωσης της εισοδηματικής ανισότητας. Ο σκοπός του άρθρου είναι να εξετάσει αν ο προστατευτισμός που υποστηρίζουν σήμερα οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είναι ωφέλιμος στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Επίσης, μελετάται η δυνατότητα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας των ΗΠΑ με στόχο την ενδυνάμωση των εξαγωγών της χώρας και αφετέρου να οδηγήσει στην αποφυγή ενός παγκόσμιου κλίματος προστατευτισμού από τα κυρίαρχα κράτη του διεθνούς οικονομικού συστήματος. Οι ΗΠΑ επιθυμούν να επανεξετάσουν τις εμπορικές συμφωνίες, συγκεκριμένα με τις χώρες που εισάγουν περισσότερο από ότι εξάγουν, συμπεριλαμβανομένων της Κίνας, Ιαπωνίας, Νότιας Κορέας και Γερμανίας. Αναλύονται οι αιτίες που οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής επιθυμούν προστατευτικά μέτρα και θα γίνει προσπάθεια αντιπαράθεσης υπέρ της τόνωσης της ανταγωνιστικότητας των βιομηχανιών των ΗΠΑ έχοντας ως στόχο την αύξηση των εξαγωγών και την αύξηση του παγκόσμιου εμπορίου. Η μεθοδολογία που υιοθετείται είναι η θεωρία του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

«Η Έννοια της Κυριαρχίας στον Κυβερνοχώρο: Η Περίπτωση της Κίνας»

Ανδρέας Λιαρόπουλος, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Η φύση του κυβερνοχώρου είναι κατά βάση άναρχη και η απουσία μίας ανώτερης ρυθμιστικής αρχής δημιουργεί ανασφάλεια. Η επιλογή των κυβερνοεπιθέσεων φαντάζει ελκυστική, τόσο για κρατικούς, όσο και για μη κρατικούς δρώντες, αφού δεν περιορίζεται από γεωγραφικά όρια, υπάρχει το στοιχείο της απόκρυψης του επιτιθέμενου (ανωνυμία), ενώ το κόστος απόκτησης τέτοιων δυνατοτήτων είναι πλέον σχετικά χαμηλό. Το αποτέλεσμα των κυβερνοεπιθέσεων μπορεί να κυμαίνεται από τη διατάραξη της καθημερινότητας των πολιτών μέχρι την υπονόμευση της κυριαρχίας ενός κράτους. Επίσης, τα απαραίτητα εργαλεία (λογισμικό) και πόροι (πληροφορίες) για τη διεξαγωγή κυβερνοεπιθέσεων είναι προσβάσιμα στο λεγόμενο σκοτεινό δίκτυο (darknet), έναν όγκο πληροφοριών και ιστοσελίδων που δεν είναι προσβάσιμος από συμβατικά προγράμματα περιήγησης του διαδικτύου. Η προστασία του κυβερνοχώρου έχει γίνει προτεραιότητα τα τελευταία χρόνια για όλους τους εμπλεκόμενους δρώντες. Η κυβερνοασφάλεια δεν προσεγγίζεται πλέον μόνο ως προστασία των υποδομών και καταπολέμηση του κυβερνοεγκλήματος, αλλά και ως προστασία των διαδικτυακών

δεδομένων, της ανωνυμίας και της ιδιωτικότητας των πολιτών. Ο κυβερνοχώρος αποτελεί μια πρόκληση για τα κράτη ως προς την άσκηση της κυριαρχίας, αφού τα όρια μεταξύ εθνικού και υπερεθνικού, δημόσιου και ιδιωτικού είναι ασαφή. Η διακυβέρνηση του κυβερνοχώρου αναδεικνύει τα διλήμματα που αντιμετωπίζουν τα κράτη ως προς την άσκηση της κυριαρχίας. Σκοπός της μελέτης είναι να αναδείξει τους παραπάνω προβληματισμούς σχετικά με την άσκηση της κρατικής κυριαρχίας στο κυβερνοχώρο, στη περίπτωση της Κίνας.

«Πώς οι Αμερικανικές Στρατιωτικές Παρεμβάσεις ενισχύουν το φαινόμενο της τρομοκρατίας στις χώρες στόχους: Η περίπτωση του Αφγανιστάν»

Νικόλαος Λάμπας, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Πρόσφατες εμπειρικές έρευνες ανέδειξαν μια θετική συσχέτιση ανάμεσα στις Αμερικανικές στρατιωτικές παρεμβάσεις και την άνοδο της τρομοκρατίας στις χώρες στόχους. Σύμφωνα με τις έρευνες οι Αμερικανικές στρατιωτικές παρεμβάσεις ενισχύουν το φαινόμενο της τρομοκρατίας για δύο λόγους. Πρώτον, διότι αποσταθεροποιούν τους μηχανισμούς ασφάλειας του κράτους στόχου και δεύτερον, διότι έχουν την τάση να υποκινούν αντεπιθέσεις. Χρησιμοποιώντας μια συγκριτική μεθοδολογική προσέγγιση η παρούσα έρευνα αναλύει ποιοτικά περιπτώσεις Αμερικανικών στρατιωτικών παρεμβάσεων με στόχο να δοκιμάσει την επεξηγηματική ισχύ της θεωρίας για την επίδραση των στρατιωτικών επεμβάσεων στην τρομοκρατία και να σκαγραφίσει την αιτιώδη σχέση που συνηγορεί στην δημιουργία του φαινομένου. Για την παρούσα έρευνα η υπόθεση εργασίας που αναλύεται είναι το Αφγανιστάν. Με βάση την υπάρχουσα θεωρητική προσέγγιση εξάγουμε δύο βασικές υποθέσεις των οποίων την επεξηγηματική ισχύ θα αναλύσουμε στην περίπτωση του Αφγανιστάν. Οι υποθέσεις που θα εξετάσουμε είναι οι ακόλουθες, «Η Αμερικανική στρατιωτική παρέμβαση αποσταθεροποίησε τους μηχανισμούς ασφαλείας» και δεύτερον «Η Αμερικανική στρατιωτική παρέμβαση υποκίνησε αντεπιθέσεις».

«Οργανισμός συνεργασίας της Σαγκάης: Ορισμένες σκέψεις για το διεθνή ρόλο του»

Ειρήνη Σωτηρίου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Οι εθνοτικές και θρησκευτικές συγκρούσεις και τα ζητήματα που η ιστορία ανέδειξε στην Κεντρική Ασία είναι τόσο περίπλοκα και σύνθετα, όπως εκείνα στα Βαλκάνια και τη Μέση Ανατολή. Ο Οργανισμός Συνεργασίας της Σαγκάης (SCO) φαίνεται ότι μπορεί να διαδραματίσει μακροπρόθεσμα σταθεροποιητικό ρόλο στην Κεντρική Ασία και να αποτελέσει πρότυπο για τη διατήρηση της ασφάλειας της Ευρασίας. Ειδικότερα, ο SCO εξελίσσεται σε έναν από τους πιο δυναμικά ισχυρούς περιφερειακούς διεθνείς οργανισμούς στην Ασία μετά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου. Μπορεί να αποδειχθεί ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που συμβάλουν κατά την τρέχουσα περίοδο στο μετασχηματισμό των διεθνών σχέσεων, εγκαταλείποντας το συγκρουσιακό μοντέλο και ξεπερνώντας τις ιδεολογικές διαφορές. Ο διευρυμένος SCO είναι σαφώς ένας νέος πόλος σε έναν πολυπολικό κόσμο. Το μεγαλύτερο επίτευγμα του SCO μέχρι σήμερα είναι η επιτυχία του στη δημιουργία ενός σταθερού θεσμικού πλαισίου παρά τις προκλήσεις που επέφεραν οι απότομες αλλαγές στο διεθνές περιβάλλον ασφαλείας. Ο Χάρτης του Οργανισμού

περιλαμβάνει ως βασικές αρχές του τον «σεβασμό για την ανεξαρτησία του άλλου, την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα, την μη παρέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις του άλλου». Χαρακτηριστικά τα Κράτη-Μέλη και οι Παρατηρητές του SCO καλύπτουν τα 3/5 της Ευρασίας και σχεδόν το ένα τέταρτο του παγκόσμιου πληθυσμού. Εάν το ευρωπαϊκό θέατρο αντιπροσώπευε το κεντρικό πεδίο ιδεολογικής και στρατιωτικής αντιπαράθεσης κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, η απέραντη ασιατική ήπειρος θα είναι η σκηνή μιας έντονης διπλωματικής προσπάθειας για το μέλλον του 21ου αιώνα που ξετυλίγεται.

«Το μέλλον της απασχόλησης στην ψηφιακή εποχή: Κρίσιμοι παράγοντες διαφοροποίησης των επιπτώσεων»

Πύρρος Παπαδημητρίου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Οι τεχνολογικές αλλαγές των τελευταίων ετών σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της πληροφορικής έχουν οδηγήσει σε διεθνοποίηση και ελαστικοποίηση της εργασίας, στην αύξηση της σχετικής σημασίας της παραγωγικότητας στον καθορισμό των αμοιβών αλλά και σε περιορισμό του ρόλου της εργασίας ως μηχανισμό κατανομής των πόρων. Για διάφορους ερευνητές η ψηφιακή επανάσταση θα δημιουργήσει μία μη απασχολούμενη - τάξη. Διάφορες άλλες μελέτες δείχνουν ότι η εγκατάσταση ενός βιομηχανικού ρομπότ οδηγεί κατά μέσο όρο σε απώλεια 5 - 7 θέσεων εργασίας. Παρόλα αυτά, έως τώρα τουλάχιστον, τα εμπειρικά ευρήματα για την επίδραση της πληροφορικής στην απασχόληση είναι συγκεχυμένα, καθώς η νέα τεχνολογία οδηγεί σε αύξηση της απασχόλησης σε ορισμένους άλλους κλάδους. Σκοπός του παρόντος άρθρου αποτελεί α) η επισκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με τα αποτελέσματα της νέας τεχνολογίας στην απασχόληση, και β) η διερεύνηση της διαφοροποίησης αυτών των επιπτώσεων σε σχέση με μια σειρά από παράγοντες που επικρατούν σε κάθε χώρα, όπως η ευλυγισία στην αγορά εργασίας, το καθεστώς το συλλογικών διαπραγματεύσεων και του κατώτατου ημερομισθίου, η παραγωγική δομή της χώρας, κ.ά.

«Επιλογή Ανθρώπινου Δυναμικού: Νέες τάσεις και προκλήσεις»

Μυράντα Βαρδάκη, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τα τελευταία χρόνια το ζήτημα της διοίκησης ανθρώπινων πόρων και ειδικότερα της επιλογής προσωπικού έχει απασχολήσει, σε μέγιστο βαθμό, κυρίως τον ιδιωτικό τομέα και τις επιχειρήσεις που ενεργοποιούνται σε αυτόν. Άξιο παρατήρησης είναι το γεγονός, ότι η ανάγκη για αποτελεσματικότερη διοίκηση των ανθρώπινων πόρων έχει γίνει αντικείμενο συζήτησης και στο πεδίο της λειτουργίας του δημόσιου τομέα. Επιλογή προσωπικού είναι η αναζήτηση του κατάλληλου προσωπικού με τη διακρίβωση των απαιτούμενων προσόντων για την κατάληψη των θέσεων που προκηρύσσονται. Η ανάγκη ενός αντικειμενικού και αξιοκρατικού συστήματος προσλήψεων που να τηρείται απαρέγκλιτα υπήρξε η θέληση όλων των κρατών του δυτικού και όχι μόνο κόσμου. Ειδικότερα, η πρόσβαση στη Δημόσια Διοίκηση διέπεται από τις αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας, οι οποίες κατοχυρώνονται συνταγματικά και λειτουργούν συμπληρωματικά η μία προς την άλλη (Μακρυδημήτρης, 2008:322). Στον δημόσιο τομέα (public sector) το ζητούμενο είναι η αναζήτηση νέων μοντέλων οργάνωσης αλλά πρωταρχικά η τήρηση των αρχών της ίσης πρόσβασης (equal access principle), της αξιοκρα-

τίας (merit principle) καθώς και της διαφάνειας σε όλα τα στάδια των διαδικασιών. Οι μέθοδοι πρόσληψης που χρησιμοποιούνται για την πρόσβαση στη δημόσια διοίκηση από τα κράτη μέλη της ΕΕ όπως αναφέρθηκε σε σεμινάριο του ΟΟΣΑ με τίτλο “Civil service recruitment procedures”, προσπαθούν να συνδυάσουν τις αρχές της ίσης πρόσβασης και της αξιοκρατίας που σε ορισμένες περιπτώσεις απαιτούνται από το σύνταγμα της χώρας. Κάθε πολίτης έχει δικαίωμα σε δημόσια απασχόληση, εφόσον πληροί τις γενικές απαιτήσεις που ορίζει ο νόμος και τις ειδικές που καθορίζονται στην προκήρυξη της κενής θέσης (αρχή της ίσης πρόσβασης), αλλά και η Δημόσια διοίκηση πρέπει να προσλαμβάνει τους καλύτερους διαθέσιμους υποψηφίους (αρχή της αξίας). Τα νέα μοντέλα οργάνωσης στην επιλογή προσωπικού θα πρέπει να ακολουθούν βέλτιστες πρακτικές και να βάλουν στη φαρέτρα τους ειδικά εργαλεία όπως είναι:

- Ηλεκτρονική αίτηση (on-line) συμμετοχής υποψηφίου σε διαγωνισμό
- Δημιουργία συστήματος εξυπηρέτησης των πολιτών που περιλαμβάνει όλα τα διαθέσιμα κανάλια επικοινωνίας
- On-line-tests (προσομοίωση εργασίας, βίντεο και τεχνολογίες ηλεκτρονικών υπολογιστών για την πρόβλεψη της πιθανότητας επιτυχίας, δυνατοτήτων και αναπτυξιακών αναγκών του αιτούντος).

ψυχομετρικά τεστ (psychometric tests)

Συμπερασματικά, η επιλογή του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού, σε πολλές περιπτώσεις, προσκρούει σε πελατειακά συμφέροντα, πολιτικές πιέσεις και προσωπικές διαφορές. Αντί δηλαδή να διασφαλίζει την ουδετερότητα, την ανεξαρτησία και την επαγγελματική-επιστημονική επάρκεια και καταλληλότητα των στελεχών της διοίκησης, η διαδικασία επιλογής μπορεί να αποτελέσει απλά εξασφάλιση, με προνομιακό τρόπο, απασχόλησης για ορισμένους πελατειακά διορισμένους υπαλλήλους. Απώτερος σκοπός κάθε κυβερνητικής πολιτικής θα έπρεπε να είναι η διασφάλιση ίσων ευκαιριών υπό συνθήκες διαφάνειας και αξιοκρατίας, χρησιμοποιώντας νέα μοντέλα οργάνωσης στην επιλογή προσωπικού και τα κατάλληλα εργαλεία.

«Η θεωρία του Δημοσιονομικού Φεντεραλισμού: Ο έλεγχος στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο θρίαμβος του έθνους-κράτους»

Χρίστος Γκιώνης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η παρούσα εισήγηση αποβλέπει στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων ελέγχου της θεωρίας του δημοσιονομικού φεντεραλισμού στην περίπτωση της ΕΕ και στην απάντηση τεσσάρων ερωτημάτων. Πως επιδρά η κυριαρχία των εθνικών κυβερνήσεων της ΕΕ στη λήψη των αποφάσεων της ΕΕ επί των δημοσιονομικών θεμάτων; Πως συνεισφέρουν οι πόροι της ΕΕ στη χρηματοδότηση των δαπανών των εθνικών κυβερνήσεων της ΕΕ; Πως η ελευθερία διακίνησης αγαθών - συντελεστών παραγωγής και η ευμερσία των Ευρωπαίων πολιτών επηρεάζουν την ολοκλήρωση της αγοράς της ΕΕ; Πως η ΕΕ και οι εθνικές κυβερνήσεις συνδιαμορφώνουν το δημοσιονομικό θεσμικό πλαίσιο; Τα ευρήματα καταρρίπτουν όλες τις αναμενόμενες βάσει της θεωρίας υποθέσεις περί ανεξαρτησίας της ΕΕ ως κέντρου έναντι των κρατών μελών της ως περιφέρειας, επαρκούς χρηματοδότησης της περιφέρειας από το κέντρο, ολοκληρωμένης αγοράς και ευχέρειας του κέντρου για θεσμικές τροποποιήσεις. Έτσι, καταδεικνύεται ότι η θεωρία δεν επιβεβαιώνεται στην περίπτωση της ΕΕ. Κυρίως, αυτό συμβαίνει γιατί η ΕΕ δεν αποτελεί ομοσπονδία. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για συνομοσπονδία της οποίας η θέληση να καταλήξει σε ομοσπονδία είναι αναιμική. Παρ' όλα αυτά, δεν σημαίνει ότι η συνομοσπονδία είναι πάντα χειρότερη από μια ομοσπονδία, καθώς - υπό

προϋποθέσεις - αυτή μπορεί να εξυπηρετεί καλύτερα τα συμφέροντα χωρών. Τελικά, τα κράτη μέλη συνεχίζουν να αποτελούν βασικές μονάδες της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθώς το έθνος – κράτος δεν αμφισβητείται ως βασική μονάδα του Διεθνούς Συστήματος.

«Ασύμμετρος διακυβερνητισμός, ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και εθνική κυριαρχία: Η περίπτωση της ευρωζώνης»

Γεώργιος Μαρής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κύριος σκοπός αυτής της μελέτης είναι να προσφέρει μια διαφορετική ερμηνεία, παραθέτοντας ένα εναλλακτικό πρότυπο συστηματικής εξέτασης του φαινομένου, τονίζοντας την σημασία της ασυμμετρίας η οποία επηρεάζει κάθε διάσταση του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου (ΕΕΧ). Κυρίως θα μελετήσουμε το πως η ανάπτυξη ασύμμετρων δυναμικών σχέσεων ανάμεσα στους κρατικούς και μη-κρατικούς δρώντες επηρεάζουν την διαδικασία ολοκλήρωσης. Μέσα στον ιδιότυπο ΕΕΧ η ασυμμετρία αποκτά τελείως διαφορετικά χαρακτηριστικά σε σχέση με την ασυμμετρία που παρατηρείται στο διεθνές πλαίσιο και αλλάζει την φύση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθώς και του διακυβερνητικού προτύπου. Η εποχή μετά την κρίση καθώς και η συζήτηση σχετικά με το ποιο δρόμο θα πρέπει να ακολουθήσουμε τονίζει τη σημασία της ασυμμετρίας.

«Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ο ρόλος της από τη δημιουργία της μέχρι σήμερα, και πώς οι πολιτικές της –πριν και μετά την κρίση– επηρεάζουν τα μακροοικονομικά στοιχεία των χωρών της Ευρωζώνης»

Γεώργιος Γαλατσίδας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Γεώργιος - Χρυσοβαλάντης Ζαχαρίου, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης είχε τόσο πολιτικά όσο και οικονομικά κίνητρα. Το οικονομικό κίνητρο βασίστηκε στη Θεωρία των Άριστων νομισματικών περιοχών του Mundell, ενώ το πολιτικό στο ότι οι Ευρωπαίοι ήθελαν μια ολοκληρωμένη Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δημιουργήθηκε με αρχικό στόχο την επιδίωξη της σταθερότητας των τιμών, όμως η παγκόσμια οικονομική κρίση έθεσε και άλλους σημαντικούς στόχους όπως είναι η οικονομική ανάπτυξη και η χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Επειδή, όμως, η ευρωζώνη δεν διαθέτει έναν ενιαίο δημοσιονομικό φορέα με τον οποίο θα μπορούσε να συνεργαστεί η κεντρική τράπεζα, γι' αυτό τον λόγο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διαδραματίζει περισσότερο πολιτικό ρόλο σε σχέση με άλλους ομότιμους θεσμούς όπως η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Σε αντίθεση με την Κεντρική Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα πρέπει να εξισορροπήσει τις ανταγωνιστικές απαιτήσεις των εθνικών οικονομιών που υπάγονται στη δικαιοδοσία της. Η ενίσχυση της οικονομίας μιας χώρας συχνά μπορεί να σημαίνει βλάβη στην οικονομία μιας άλλης χώρας της ευρωζώνης. Άρα το πρώτο σημαντικό ερώτημα που θα προσπαθήσει να απαντήσει η συγκεκριμένη πρόταση θα είναι εάν οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι οι βέλτιστες για όλες τις χώρες της Ευρωζώνης ή εάν ευνοούν δυσανάλογα ορισμένες χώρες της νομισματικής ένωσης εις βάρος άλλων. Επίσης, ένα δεύτερο ερώτημα που απαντηθεί είναι πως η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ επηρέασε την εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ με το δολάριο και πως αυτή η διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας επηρέασε την ανταγωνιστικότητα των χωρών της ευρωζώνης έναντι των ξένων χωρών.

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ
ΕΙΝΑΙ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

